

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ГАБРОВО, с период на действие 2016-2020г.

Решение на Общински съвет :.....

Община Габрово
Адрес: гр.Габрово, пл. Възраждане №3, п.к.5300 тел: 066 818 400, факс: 066809 371,
e-mail: gabrovo@gabrovo.bg, www.gabrovo.bg

ВЪВЕДЕНИЕ

I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА.....	5
1. ПРИРОДО - ГЕОГРАФСКИ И ТЕРИТОРИАЛНО - АДМИНИСТРАТИВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ	5
1.1. Физико-географска характеристика	5
1.2. Съседни общини	8
1.4 Климат	9
1.5 Полезни изкопаеми.....	9
1.6. Кметства и населени места в община Габрово, курорти в общината.....	10
2. ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОКОЛНАТА СРЕДА	12
2.1. Въздух	12
2.2. Води.....	20
2.3. Отпадъци	28
2.4. Почви.....	43
2.5. Защитени територии и биоразнообразие	45
2.6. Зелени площи в населените места.....	51
2.7. Шум	54
2.8. Радиационна обстановка	56
3. УПРАВЛЕНСКИ ДЕЙНОСТИ.....	57
4. ИКОНОМИЧЕСКО СЪСТОЯНИЕ	61
5. ФИНАНСОВИ ПОКАЗАТЕЛИ.....	73
6. ДЕМОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЛИ	76
7. СОЦИАЛНО – ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ	81
II. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ / SWOT-АНАЛИЗ /	83
III. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА В ОБЩИНАТА	90
IV. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА.....	90
1. Генерална стратегическа цел.....	90
2. Специфични стратегически цели	90
3. Приоритети.....	92
V. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ И ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА.....	93
VI. ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ПРОГРАМАТА.....	104

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

NO азотен оксид

NO₂ азотен диоксид

АИС автоматична измервателна станция

ал. алинея

БАН Българска академия на науките

БДЗП Българско дружество за защита на птиците

БДУВЧР Басейнова дирекция за управление на водите

БО битови отпадъци

БПК₅ биологична потребност от кислород

ВиК Водоснабдяване и канализация

РДНО регионално депо за неопасни отпадъци

гр. град

ГПСОВ градска пречиствателна станция за отпадъчни води

ДБ държавен бюджет

ДВ държавен вестник

ДО допустимо отклонение

ДОП долен оценъчен праг

ЕМП електромагнитни полета

ЕО екологична оценка

ЕП електрическо поле

ЕС Европейски съюз

ЕР Експлоатационен ресурс

ЗБР Закон за биологичното разнообразие

ЗЗ Защитена зона

ЗЗТ Закон за защитените територии

ЗЗШОС Закон за защита от шум в околната среда

ЗМДТ Закон за местните данъци и такси

ЗМСМА Закон за местното самоуправление и местната администрация

ЗООС Закон за опазване на околната среда

ЗПТ Защитени природни територии

ЗСПЗЗ Закона за собствеността и ползването на земеделските земи

ЗУТ Закон за устройство на територията

ЗУО Закон за управление на отпадъците

ЗВ Закон за водите

ЗЧАВ Закон за чистотата на атмосферния въздух

ИАОС Изпълнителна агенция по околната среда и водите

ИЕО индивидуални емисионни ограничения

ИСПА Инструмент за структурни политики за присъединяване

ИУЕЕО излязло от употреба електрическо и електронно оборудване

ИУМПС излезли от употреба моторни превозни средства

КАВ качество на атмосферния въздух

КБООН Конвенция на Обединените нации за борба с опустиняването

КБР Конвенция за биологичното разнообразие

кв. квартал

КПКЗ комплексно предотвратяване и контрол на замърсяванията

КПС канална помпена станция

к-с комплекс

летливи органични съединения

ЛПСОВ локална пречиствателна станция за отпадъчни води

МЗ министерство на здравеопазването

МОСВ министерство на околната среда и водите
МПС моторни превозни средства
МРРБ министерство на регионалното развитие и благоустройството
НАСЕМ Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг
НДЕ норми за допустими емисии
НСМОС Национална система за мониторинг на околната среда
НСИ Национален статистически институт
НЕМ Национална екологична мрежа
НПО Неправителствена организация
НМ национален мониторинг
НВ неразтворени вещества
НГП Национална годишна програма
НСОСПД Национална стратегия за околна среда и план за действие
ОА Общинска администрация
ОВОС Оценка на въздействието върху околната среда
ОГП Общ градоустройствен план
ОДК Общински детски комплекс
ОП Обществена поръчка
ОПУО Общинска програма за управление на отпадъците
ОО Организация по оползотворяване
ОУП Общ устройствен план
ПДК пределно допустима концентрация
ПЗ промишлена зона
ПМ пункт за мониторинг
ПСКР пределна стойност за консумация на разтворители
ПСОВ пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУП-ПРЗ подробен устройствен план – план за застрояване и регулация
РДВ Рамковата директива по водите
РЗИ Регионална здравна инспекция
РИОСВ Регионална инспекция по околната среда и водите
РКОНИК Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата
РОУКАВ Райони за оценка и управление качеството на атмосферния въздух
РПМ републиканска пътна мрежа
СГ средногодишна /концентрация/
СГН средногодишна норма
СД средноденонощна /концентрация/
СДН средноденонощна норма
СДК средноденонощна концентрация
СГК средногодишна концентрация
т. точка
ТА товарни автомобили
ТД териториална дирекция
ФПЧ фини прахови частици
ФПЧ₁₀ фини прахови частици с аеродинамичен диаметър под 10 микрона
ХЗЗ хигиенно защитна зона
ХПК химическа потребност от кислород
ЦГЧ централна градска част
чл. член

ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската програма за опазване на околната среда е разработена в съответствие с чл.79, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда. Тя е изготвена съгласно Указанията на Министерство на околната среда и водите, относно структурата и съдържанието на общинските програми за опазването на околната среда. Основният използван апарат в разработената Програма е стратегическото планиране, почиващо на SWOT-анализ.

Основното предназначение на общинската програма за опазване на околната среда е да постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми в общината и да се запази доброто състояние на околната среда.

Програмата за опазване на околната среда на Община Габрово за периода 2016-2020г. обхваща процесите и предизвикателствата, свързани с околната среда, които рефлектират във всички сектори на икономиката и сфери на живота и обратно, това изисква нови по-интегрирани и комплексни подходи за тяхното решаване.

Тя отговоря на нарастващата необходимост опазването и подобряването на качеството на околната среда да се разглежда като един от стълбовете на устойчивото развитие, съвместно с икономическото и социалното развитие. Програмата очертава цели и действия, насочени към опазването, възстановяването и възпроизводството на естествената околна среда, поддържането на разнообразието на живата природа, разумното използване на природните богатства и ресурсите на страната в контекста на устойчивото развитие. Специално внимание следва да се отдели на насърчаването на въвеждането на чисти технологии и услуги, научни технологични изследвания, свързани с увеличаване на енергийната ефективност, възобновяемите енергийни източници, прихващането и складирането на въглеродните емисии.

Програмата за опазване на околната среда на Община Габрово и планът за действие са рамкови, тъй като вече се изпълняват или се подготвят нови/актуализират редица документи, свързани с околната среда. Програмата за опазване на околната среда на Община Габрово следва да е водеща за осъществяването на ефективна политика за устойчива околна среда от компетентните институции, организации, включително на областно и общинско ниво.

Програмата за опазване на околната среда на Община Габрово е съобразена с националните и регионални приоритети в икономическото развитие и опазването на околната среда: План за развитие на Община Габрово (2014-2020г.), Интегриран план за градско възстановяване и развитие (ИПГВР) (2014-2020г.); Оперативна програма "Околна среда" (2014-2020); Оперативна програма региони в растеж (2014-2020).

I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. ПРИРОДО - ГЕОГРАФСКИ И ТЕРИТОРИАЛНО - АДМИНИСТРАТИВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

1.1. Физико-географска характеристика

Община Габрово се намира в Северен Централен Район за Планиране (СЦРП), на територията на област Габрово. Общата площ на общината е 556 кв.км. В нейните граници са включени 134 населени места, най-голямото от които е гр. Габрово, заемащо 18% от нейната територия. Той също е и областен център на Област Габрово. Градът е разположен върху територия от 1871,7 ha по поречието на река Янтра, в северното

подножие на Шипченския дял на Стара планина. В непосредствена близост до него, в местността "Узана" се намира географският център на България.

Стратегическото местоположение на града и близостта му до географския център на страната определят значението му като важен транспортен възел. През Габрово минава една от най-важните пътни връзки пресичащи България в направление север - юг, която представлява част от Трансевропейски транспортен коридор № 9 (Хелзинки - Санкт Петербург - Киев - Букурещ - Русе - Велико Търново - Габрово - Стара Загора - Димитровград с отклонения към Гърция и Турция). През Шипченския проход минава важен шосеен път за Южна България. Удобни пътища свързват града с околните общини и главните градове от Северна България. През територията преминават пътищата II-44 Севлиево-Габрово и III-352 Трявна-Габрово. Чрез отклонение от Презбалканската жп линия е осъществена и жп връзка. Най-близката аерогара е в гр. Горна Оряховица на 60 км, най-близкото речно пристанище е в гр. Русе – на 160 км, най-близкото морско пристанище е гр. Бургас – на 230 км. Град Габрово се явява важен предстаропланински пункт от интерконтиненталния транспортно-комуникационен коридор от Балтика до Бяло море.

Географското разположение на Община Габрово определя наличието на предпоставки за приоритетно развитие на определени дейности. Релефът е предпоставка за формата и структурата на града – линейна с разклонения по поречието на реките Янтра, Синкевица и Паничарка. Съгласно биоклиматичната класификация и общата оценка на природните условия, Габрово е в зона на благоприятна за обитаване среда с преобладаващи комфортни климатични условия. Съобразявайки икономическата и комплексна ефективност на строителството, в т. ч. и съхраняване на лесопарковете и другите горски масиви, територията на града глобално се структурира на зони за обитаване над 500 м над м. р. и зона за отдых – над 600 – 800 м над м. р.

Основните благоприятни страни на геостратегическото положение на Община Габрово за развитие на икономиката в региона са кръстопътното ѝ местоположение и добрата транспортна обезпеченост.

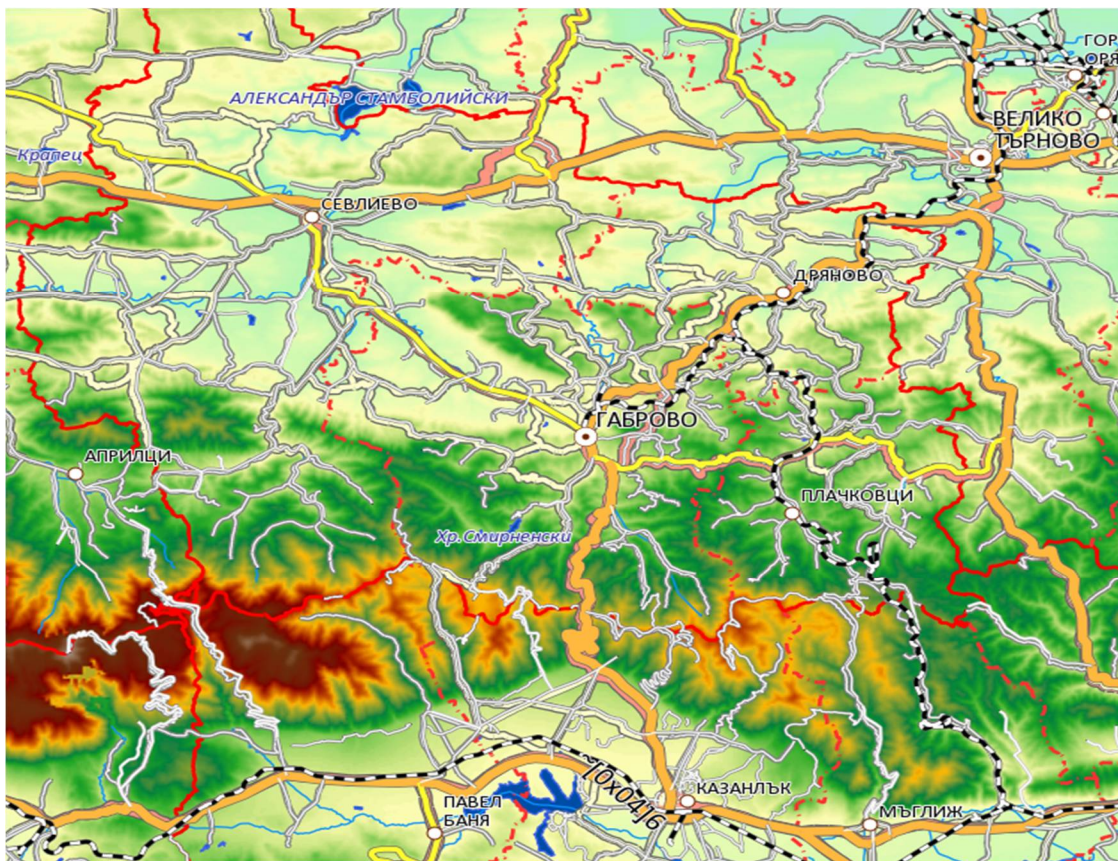

Фиг. Землицата на територията на Община Габрово

1.2. Съседни общини

На север граничи с Община Дряново, на изток със Трявна, на юг с Община Казанлък, а на запад със Севлиево. Градът отстои на около 220 км от град София.

1.3. Релеф

Община Габрово е разположена в Централна Северна България, където е и географският център на страната. Общината е разположена върху речните тераси на реките Янтра, Синкевица, Паничарка, Жълтешка и Лопушница.

Релефът като цяло е хълмист и планински и представлява сложно морфографско съчетание от надлъжни височини и тесни платовидни ридове със стръмни склонове, очертани от дълбоко всечени напречни проломи и надлъжни долини, придружени от значителни по обхват долинни разширения. Релефните форми са усложнени от съвременни ерозионни процеси, изразяващи се чрез изграждането на склонове, насипи, наноси и терасирания от човешка дейност. На територията на общината не се наблюдават оголени скатове и брегове и други подобни явления.

Релефът на Община Габрово е полупланински. Неговият характер е обусловен от Средна Стара планина и протичащата през територията на Общината река Янтра. Най-ниската надморска височина за Общината като цяло е 150 м. по поречието на р. Лопушница, а най-високата 1495 м. в местността "Антово падало", където се намират изворите на р. Янтра. Около град Габрово са разположени платовидния рид Стражата (788м) и Габровските надлъжни височини (870м). Габрово е типичен планински град, изграден върху терасите и поречието на три реки. Надморското ниво на града варира от 350 до 700 м равнище, като средната надморска височина се определя на 392 метра.

Теренът е насечен, с общ наклон на север, с меки заоблени била и относително тесни, със стръмни склонове, терени покрай реките. Силно просечения от р. Янтра и нейните притоци терен, е предопределил териториалното развитие на града, пряко свързано с релефните форми и характерна, силно удължена линейна структура на града с дължина около 25 км. На север теренът формира зона с почти равнинен характер.

1.4 Климат

Климатът в разглеждания район е умерено континентален. Община Габрово попада в района на Предбалканския припланински и нископланински климатичен район на Умерено континентална климатична подобласт от Европейско-континентална климатична област. Този климатичен район обхваща хълмистите и припланински места, разположени непосредствено пред Стара планина с надморска височина на север средно 300-350 м, а на юг достига до 800-1000 м н.в.

Специфичните климатични условия в града се определят от няколко фактора. От една страна разположението му на север от Стара планина прави районът открит по отношение на студените северни и североизточни нахлувания, както и по отношение атлантическите въздушни маси. От друга страна климатът в района се формира под непосредственото влияние на издигащите се от юг склонове на Стара планина. Това въздействие е най-силно проявено върху режима на валежите, температурите и вятъра и до голяма степен върху режима на облачността и останалите метеорологични елементи. Формирането на климатичните условия в този район до голяма степен е повлиян и от сложната морфология на терена и разнообразния характер на постилащата повърхност. Не на последно място съществена роля при формирането на микроклиматичните особености играе и руслото на р. Янтра

Зимата тук е относително студена. Характерна особеност на термичния режим през зимата в района са периодичните прояви на фьон, поради което максималните температури са относително по-високи (с около 3-4°C) от тези в други части на страната със същата надморска височина.

Лятото не е така горещо както в другите по-отдалечени от планината и по-ниски части на Дунавската хълмиста равнина. Орографското влияние на Стара планина обуславя нарастване на летните валежи. Оценка на климатичните условия е направена по основните метеорологични елементи имащи отношение към дисперсията и преносът на замърсители в атмосферата. Анализът е направен по данни за станция Габрово от климатичните справочници на България, изготвени от НИМХ-БАН.

1.5 Полезни изкопаеми

Районът на Община Габрово е представен от: алувиални отложения, съставени предимно от чакъл и малко пясък, които обаче са негодни за фундиране, но са ценни като инертен материал. Делувиалните отложения в региона са представени от т.нар. делувиални глини. В Община Габрово има находища на здрави варовици, които са с ограничено разпространение и находища от флиш (долнокреден седимент) с широко разпространение. Полезните изкопаеми са ограничени и по вид и по запаси. Най-разпространените скални образувания са както следва: пясъчници- 58 %; варовици- 18 %; мергели- 15 %; варовити материали- 3 %; глини- 3 %; други- 3 %.

1.6. Кметства и населени места в община Габрово, курорти в общината.

Развитието на селищната мрежа в границите на област с административен център гр.Габрово е резултат от влиянието на важни исторически и природогеографски фактори и условия в тази част на страната. На територията на областта има 356 обособени населени места, от които само 5 са със статут на градове Габрово, Дряново, Севлиево, Трявна и Плачковци. Първите четири градове са центрове на административно обособените 4 общини в областта.

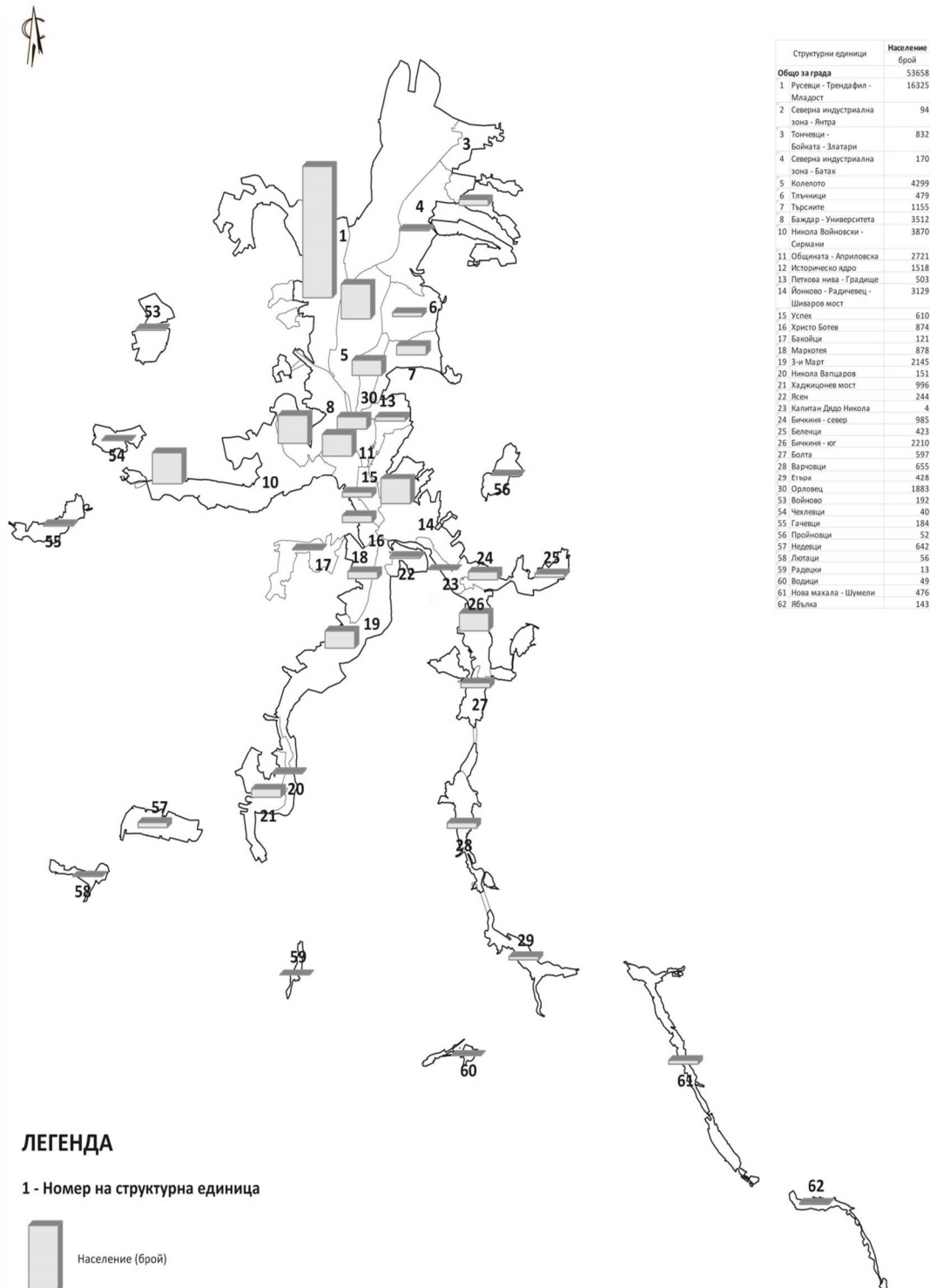
Населението на община Габрово бележи трайна тенденция на намаляване. Естественят прираст на населението на община Габрово е отрицателен. Миграцията на населението също формира отрицателно салдо. Трябва да се има предвид, че населението на града е преобладаващата част от населението на общината и от неговото развитие се определя и демографско състояние на общината. В селата на общината живее много малък дял от предимно възрастно население, което е предпоставка за негативни прогнози за демографското им развитие.

Община Габрово се състои общо от 134 населени места (гр. Габрово и 133 села, разпределени в 11 кметства и 17 кметски наместничества)

Фиг. Разпределение на населението по квартали в гр. Габрово към 2012г.

Брой на населението

М 1:40 000

- **Курорт**

В непосредствена близост до гр. Габрово, в местността "Узана" се намира географският център на България.

На 25 км. югозападно от Габрово, сред уникална природа и характерен релеф е разположена най-голямата старопланинска поляна Узана. Тук се намира Посетителски Информационен Център (ПИЦ), който е регистриран с печатът за обект № 19 Географски център на България от движението "100 Национални туристически обекта". Информационният център работи целогодишно, без почивни дни.

Местността Узана заема обширни части от старопланинската област със средна надморска височина 1120 м., като на отделни места достига до 1400 м. Отличава се с ясно изразен планински релеф, с дълги и стръмни склонове и високи била, които благоприятстват развитието на зимните спортове.

Наличието на 8 ски писти с различна трудност и разнообразието от хотели, почивни станции и хижи превръщат местността в предпочитан местен зимен курорт.

Летният сезон също предлага добри възможности за познавателен и алтернативен туризъм. Богатото биоразнообразие на редки и защитени видове привлича любители от всички краища на страната.

2. ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОКОЛНАТА СРЕДА

2.1. Въздух

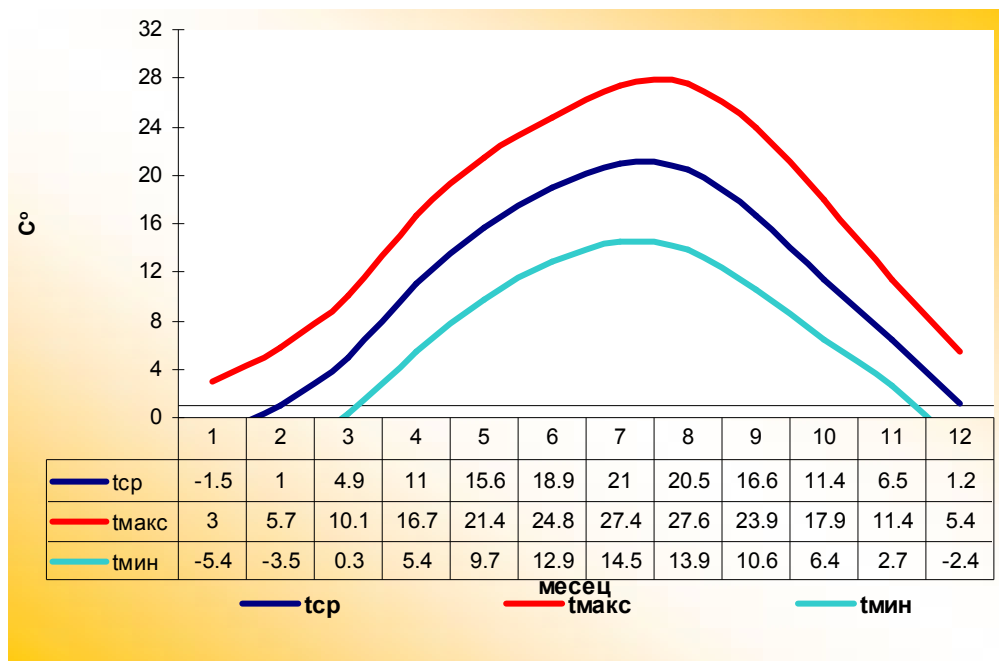
- **Анализ на климатичните и метеорологични фактори**

Габрово е типичен планински град, изграден върху терасите и поречията на три реки. Надморското ниво на града варира от 350 до 700 м равнище, като средната надморска височина се определя на 392 метра. Теренът е насечен, с общ наклон на север, с меки заоблени била и относително тесни, със стръмни склонове, терени покрай реките. Силно просечения от р. Янтра и нейните притоци терен, е предопределил териториалното развитие на града, пряко свързано с релефните форми и характерна, силно удължена линейна структура на града с дължина около 25 км. На север теренът формира зона с почти равнинен характер.

Съгласно класификационната схема на ландшафтите в България (Петров. П, 1997 г.) на територията на общината се срещат типични планински ландшафти, състоящи се от стръмни брегове на тесни долини по течението на реките. Околните скатове и брегове са покрити с широколистна дървесна и вторични ливади.

Пролетта в района настъпва малко по-късно от другите части на Дунавската равнина, средната денонощна температурата се задържа устойчиво над 5 ° средно в средата на март. Преобладаването на наклонени терени в този район създава благоприятни условия по отношение на формирането на последните пролетни и първите есенни мразове. Средната температура на централния пролетен месец април е около 11°C. Лятото в района е топло със средна температура за централния летен месец юли около 21°. Средните максимални температури през лятото са в граници 24-28°, като при отделни синоптични обстановки може да надхвърлят 40°. Есента е малко по-топла от пролетта, като средната месечна температура през централния есенен месец октомври е с около 0,5 °C по-висока от тази през април и е около 11-12°. Зимата е относително студена със средни месечни температури в граници от 1,2°C през декември до -1,5°C през януари.

Както се вижда от фиг. зимата е относително студена със средни месечни температури в граници от 1,2°C през декември до -1,5°C през януари.

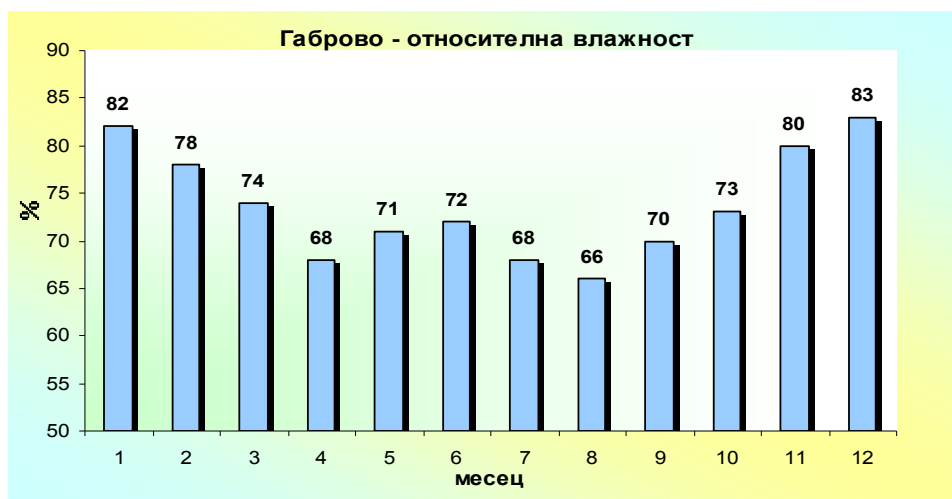

Фиг. Годишен ход на средните месечни, максимални и минимални температури.

Тук средните от най-ниските минимални температури, са с около 2 до 4-5°C по-високи от тези в съседните котловини. Средната минимална температура за централния зимен месец януари е -5,4°C, а средната от абсолютните минимални температури съответно -15,3°C. При устойчиво антициклонално време след нахлуване на полярни въздушни маси при наличие на снежна покривка абсолютната минимална температура може да падне под 26,1°C под нулата през януари. От друга страна поради относително честата проява на фьон максималната температура през зимата може да надхвърли 21°C.

Относителна влажност

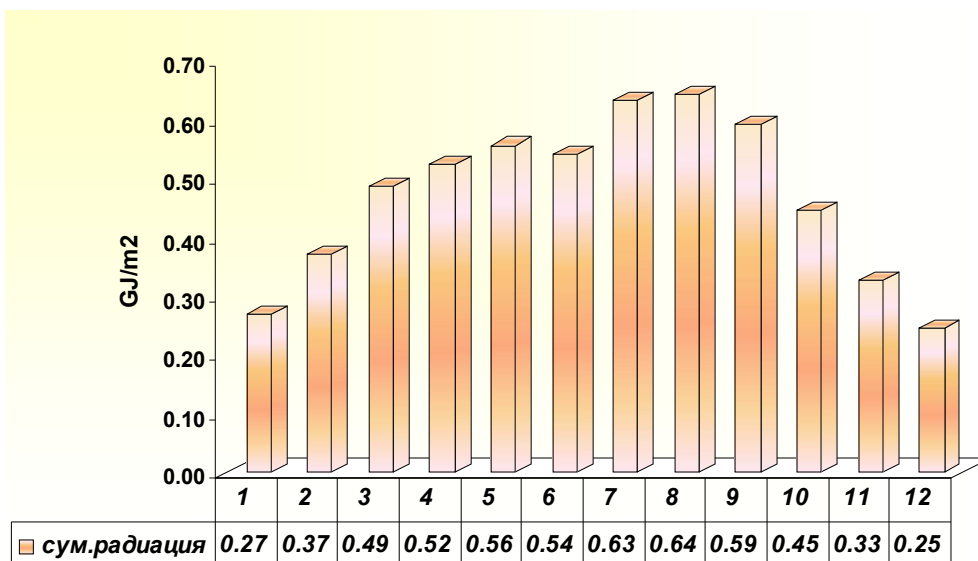
През целия зимен сезон относителната влажност е над 80%, което е неблагоприятно условие по отношение на замърсяването на въздуха, т.к. при висока влажност серният диоксид образува капчици сярна киселина при наличие на високо ниво на концентрации на този замърсител. Най-ниска относителна влажност се наблюдава през юли и октомври, когато тя е в граници 66-68%.

Фиг. Годишен ход на относителната влажност на въздуха

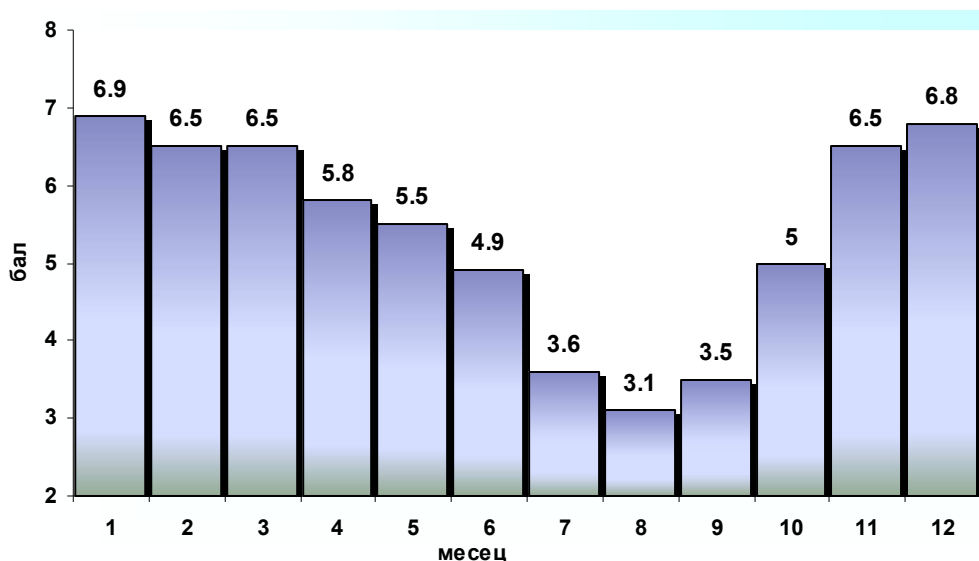
Слънчева радиация и обща облачност

Количеството слънчева енергия постъпваща върху земната повърхност е основен фактор определящ класът на устойчивост на приземния въздушен слой, който от своя страна оказва съществено влияние върху условията на дисперсия и разпространение на примеси в атмосферата.

Фиг.Годишен ход на сумарната слънчева радиация

Сумарната слънчева радиация има ясно изразен годишен ход с максимум през юли и август, когато тя е в граници 0,63-0,64 GJ/m2, докато през декември тя е само 0,25 GJ/m2 .

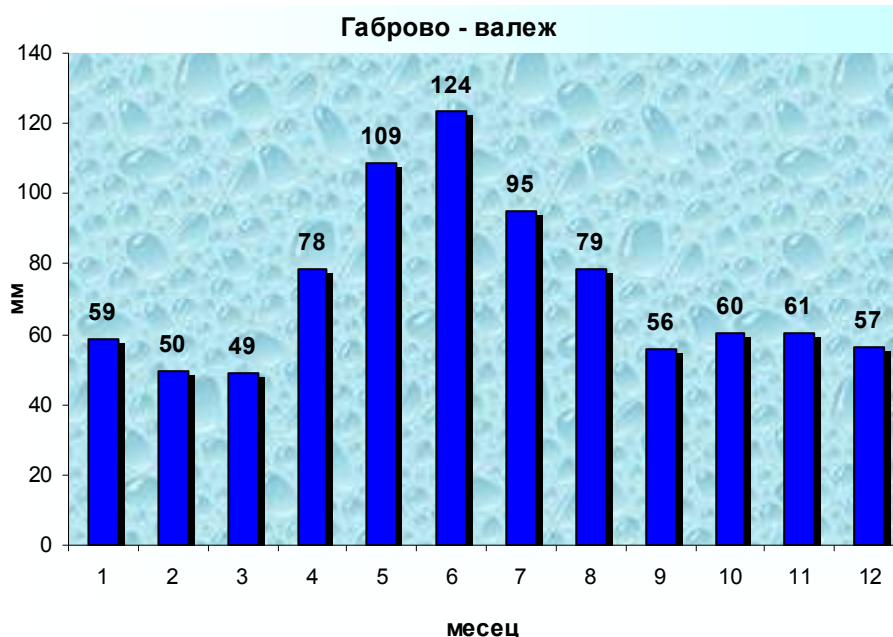
Фиг. Годишен ход на общата облачност

От октомври до ноември покритостта на небето с облаци е над 60%. Най-малка е тя в края на лятото и началото на есента, когато е около 3,1-3,5 бала. Есенните месеци са с по-ниска облачност от пролетните, което е и основна причина за относително по-топлата есен в сравнение с пролетта.

При силна инсолация, т.е. голяма сумарна радиация и малка облачност атмосферата е неустойчива. Обратно при значителна облачност и слаба радиация или липса на такава се формира устойчива в различна степен стратификация.

Валежи

Валежите са едни от основните самопочистващи механизми на атмосферата.

Фиг. Годишен ход месечната сума на валежа

Режимът на валежите е силно повлиян от близостта на Стара планина. Зимните валежи при нахлуване на студени фронтове са значително по-големи от онези в Дунавската равнина. При средна месечна облачност за зимните месеци около 6-7 бала зимната на валежите са около 165мм. Съобразно с относително по-голямата надморска височина снежната покривка в района се задържа относително по-дълго време – общо 60 до 80 дни. От друга страна при топли фронтове преминаващи над планината от югозапад и североизток, се проявява известно размиване. Противоположните действия на тези два фактора са причината зимните валежи да са значително по-малко от летните. При летните валежи, които са предимно от запад и северозапад много силно се проявява орографското влияние на планината, което резултира в увеличаване на валежните суми. Летните валежни суми са средно около 297мм. В резултат на тези фактори континенталността на климата е относително силно изразена. Пролетните валежи са 236мм, а есенните 195мм.

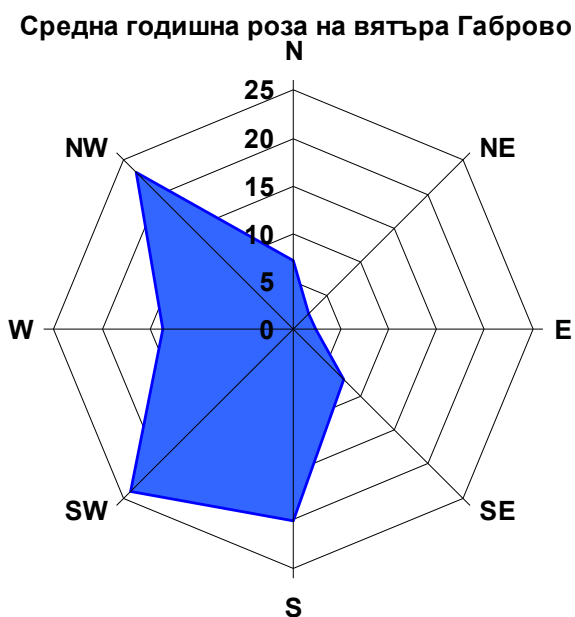
Вятър

Средната годишна скорост на вятъра 2 м/сек. Не се наблюдава ясно изразен годишен ход в скоростта на вятъра. Все пак, можем да кажем, че от февруари до април включително, атмосферата е най-динамична и като през тези месеци средната месечна скорост е над 2 м/сек. С най-голяма средна скорост са южните ветрове, средно около 2,9 м/сек през декември, а с най-малка ветровете духащи от север и югозапад.

Таблица Средна скорост на вятъра в м/сек по месеци и посока за Габрово

Посоки	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
N	1.7	1.6	1.8	1.8	1.3	1.9	1.9	1.9	1.8	1.9	1.4	2.2	1.8
NE	1.7	1.7	1.9	2.1	2.2	1.6	1.6	1.9	2.5	1.9	2	1.4	1.9
E	1.9	2.6	1.9	2.1	1.7	1.5	1.5	1.6	2.5	1.7	2	1.4	1.9
SE	2.2	3.3	2.4	2.7	2	1.8	2.5	1.8	2.3	2.2	2.5	2.9	2.4
S	2.1	2.2	2	2	1.7	1.5	1.6	1.5	1.6	1.9	2	2.2	1.9
SW	1.8	2	1.9	2	1.9	1.6	1.5	1.7	1.7	1.7	2	2.1	1.8
W	1.9	2.3	2.1	2.2	1.9	1.8	2	2.2	1.9	1.9	1.8	1.7	2.0
NW	2	2.2	2.4	2.4	1.9	2.1	2.2	2.4	2.3	2	1.8	1.7	2.1
Средно	1.9	2.2	2.1	2.2	1.9	1.7	1.9	1.9	2.1	1.9	1.9	2	2.0
Тихо	45.8	41.1	41.2	41.5	48.3	48.9	48.3	49.2	49.1	52	48.9	51.1	47.1

На фиг. е показана средната годишна роза на вятъра по данните от ст. Габрово.

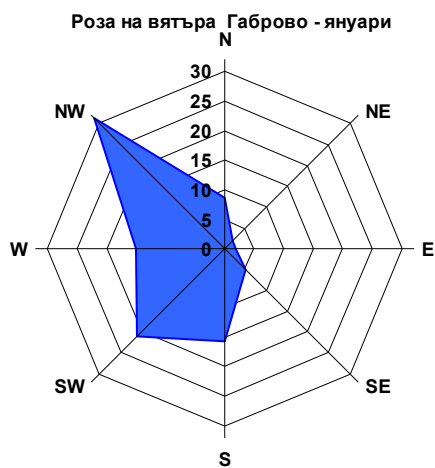

Фиг. Средна годишна роза на вятъра

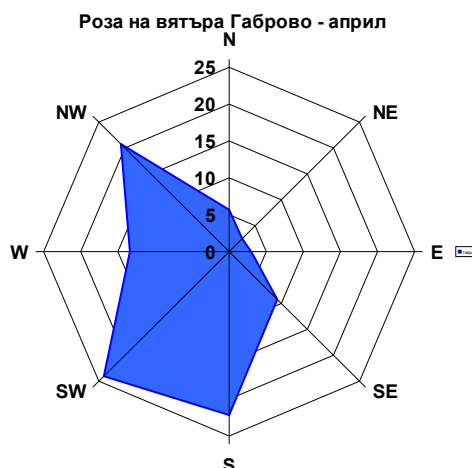
Най-голяма честота имат ветровете от северозапад 23%, следвани от и от сектора юг-югозапад с обща честота 44%. Най-рядко се наблюдават ветрове от сектора изток-североизток с обща честота 4,6%.

Средно през годината има 47% с тихо време. Най-голяма е честотата на затишията в края на есента и началото на зимата, когато варираат около и над 50% от наблюденията.

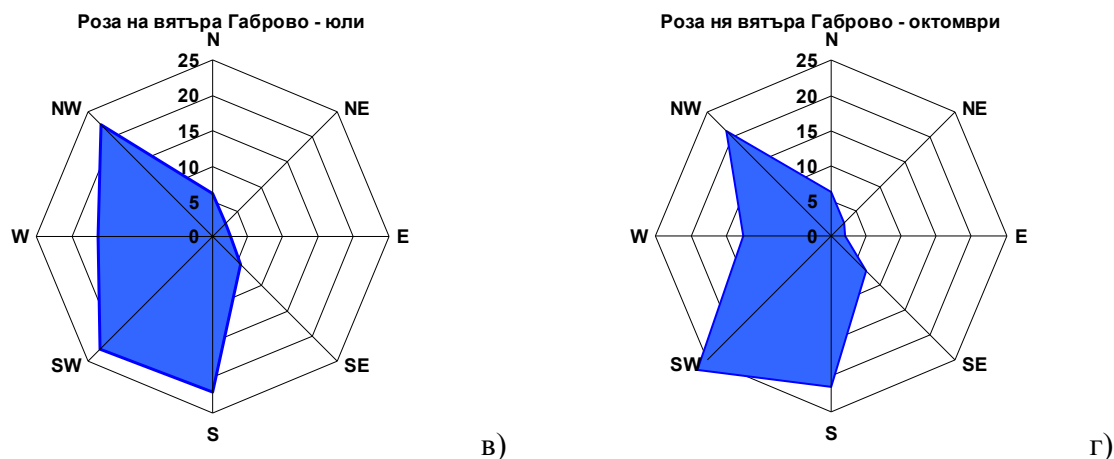
На фигурите по долу са показани розите на вятъра за централните за сезоните месеци.

a)

б)

Фиг. Средни месечни рози на вятъра за централните за сезоните месеци

През зимата най-голяма честота имат северозападните ветрове – 16%. През останалите месеци се наблюдава увеличаване честотата на южните ветрове от 15,7% през януари на около 22% през април и юли, като честотата им се запазва висока и през октомври. Тук по всяка вероятност през топлата част на годината се проявяват локални ветрове надолу по долината на реката както и от склоновете на планината.

Нивото на замърсяване на въздуха до голяма степен зависи и от разпределението на вятъра в различните интервали на скоростта. В около 82% от случаите скоростта на вятъра е в интервала 0-1 м/сек., честотата на ветровете в интервала 2-5м/сек е 16,3% а ветрове със скорост над 6м/сек са с честота около 2%.

• Състоянието качеството на атмосферния въздух в Община Габрово

Във връзка с ограничаване на антропогенното въздействие са издавани различни нормативни актове, имащи за цел защитата здравето на човека и на околната среда от отрицателни последици. С тези закони и норми се ограничават:

емисии – въз основа на видовете източници се определят допустимите концентрации вредни вещества в т. н. димни газове, които могат да бъдат изпускани в атмосферния въздух – Норми за допустими емисии (НДЕ);

имисии – определят се допустимите (граничните) концентрации на вредните вещества, чието наличие в атмосферния въздух не е свързано със здравен риск за населението – Пределно допустими концентрации (ПДК). Пределно допустима концентрация (ПДК) е максималната концентрация на вредно вещество, която за определен период от време не оказва нито пряко, нито косвено вредно въздействие върху човека.

Нормативните документи в българското законодателство, които определят нормите за ПДК за отделните замърсители и съответните им допустими отклонения, намаляващи линейно до съответната година, са:

Наредба № 14/1997 г. – Норми за пределно допустими концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места;

Наредба № 9/1999 г. – Норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици и олово в атмосферния въздух;

Наредба № 4/2004 г. – Норми за озон и алармени прагове за нивата на озон в атмосферния въздух;

Наредба №1 /2004 г. – Норми за бензен и въглероден оксид в атмосферния въздух.

Контролът и оценката на показателите за качеството на атмосферния въздух в приземния слой се извършват в съответствие със Закона за чистотата на атмосферния въздух (ДВ бр.45/1996г.), Наредба № 7 за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (ДВ бр.45/1999г.), Наредба №12/2010 за норми на серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух и Наредба № 14 за норми за пределно допустими концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населени места (ДВ бр.88/1997г.).

Пределно допустимите концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух са:

- Максимална еднократна - допустимата краткосрочна концентрация в продължение на 30 или 60 минутна експозиция;

- Средноденонощна - допустимата концентрация в продължение на 24 часова експозиция. Получава се като средноаритметична величина от единичните измервания в продължение на 24 часа;

- Средногодишна - допустимата концентрация в продължение на едногодишна експозиция. Получава се като средноаритметична стойност от средноденонощните концентрации, регистрирани в продължение на една година.

- Алармен праг е всяко ниво, чието превишаване е свързано с риск за здравето на населението, включително при кратковременна експозиция и при превишаването на което се предприемат съответните мерки за информиране и предупреждаване на населението в съответните райони.

Различават се два основни вида източници на атмосферно замърсяване: стационарни и линейни.

Стационарните източници от своя страна са точкови и площни.

Точкови са димоходите (комини) на горивни инсталации, изпускателните устройства на производствени вентилации и аспирации и др.

Площни източници - комините на битовото отопление на населението и отоплението в административните сгради на територията.

Линейни - Транспортният поток и отделяните от двигателите вредни вещества в състава на изгорелите газове (азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, сажди, леки органични съединения), както и фини прахови частици са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в градската част на територията.

Неорганизиранни - Това са дихателите на горивни резервоари в предприятията и обектите за съхраняване и търговия с горива, леярни цехове, открити площи за насипни материали, депа за отпадъци, кариери за добив на инертни материали и пр.

Съгласно нормативните изисквания, през 2012г. е разработена „Дисперсионна моделна оценка на приноса на всеки един от отделните сектори/източници на емисии към нивата на ФПЧ10 в атмосферния въздух на територията на гр. Габрово и формулиране на система от мерки за изпълнение (в зависимост от резултатите на моделната оценка) в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план за периода от 2012 г. до 2015 г“. Целта на мерките е достигане и/или задържане нивата на ФПЧ10 до законно установените норми приети в страната.

Последните измервания на качеството на атмосферния въздух на територията на гр. Габрово, са извършени през 2015г пред сградата на Община Габрово (на показателите

озон, серен диоксид, азотен диоксид, азотен оксид, въглероден оксид и фини прахови частици фракция 10 μm ., съгласно *Наредба № 12 за нормите за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух (ДВ. бр. 58 от 30.07.2012)*. по утвърден от Министъра на околната среда и водите, годишен график на мобилна станция Русе към Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС).

Мониторинга на КАВ обхваща всички сезони по дати от 15-28 Април 2015г., 03-16 Юли 2015г., 09-22 Октомври 2015г., 27 Ноември -10 Декември 2015г.

От протоколите, предоставени от Изпълнителна Агенция по Околна Среда (ИАОС), може да се обобщи, **че не се наблюдават превишавания на нормите.**

Направена е оценка на резултатите от извършените замервания, които показват, че нивото на ФПЧ10 при 90,4 персентил е 32,73 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, което не превишава нормата от 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Във връзка с гореизложеното и с цел поддържане в норма показателите за качество на атмосферния въздух Община Габрово е получила писмо с изх.№08-00-628/25.04.2016г. на Министерство на околната среда и водите (МОСВ), съгласно което, са спазени изискванията на Приложение №8 от *Наредба № 12 за нормите за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух (ДВ. бр. 58 от 30.07.2012)*., в частта за индикативни измервания (измервания на случаен принцип). Същите показват, че гр. Габрово е постигнал качество на атмосферния въздух, отговарящо на изискванията на законодателството.

Съгласно гореизложената информация Община Габрово се освобождава от задължението за актуализиране и съгласуване с компетентните органи на програма по чл.27 от Закона за чистотата на атмосферния въздух за следващ период. Същевременно общината не се освобождава от задължението за поддържане на постигнатото качество на въздуха, чрез прилагане на адекватни мерки съобразени с конкретните условия.

В тази връзка е и подготвен **актуален на пакет от мерки за поддържане на нивата на показателите за КАВ, за периода 2016-2020г., приложен към настоящата програма.**

2.2. Води

Рамковата Директива за водите въвежда нов подход в управлението на водите, като въвежда екологични норми и цели за качеството, обезпечавачи структурата и функционирането на водните екосистеми.

- **Реки и езера на територията на община Габрово - проектна категория, замърсяване над пределно допустимите концентрации (ПДК) по видове замърсяващи вещества и показатели;**

Водите са важен елемент на географската среда, който оказва влияние върху останалите елементи, а също върху живота и стопанската дейност на хората. Те имат значение за формиране на релефа, оказват влияние на водоснабдеността на селищата, изкуственото напояване, за производство на електроенергия. Водните ресурси са важно условие за икономическото развитие на всеки един район.

Общината е разположена върху речните тераси на реките Янтра, Синкевица, Паничарка, Жълтешка и Лопушница. Община Габрово се отнася към Дунавския район с център гр. Плевен. Дебитът на реките е малък. Те имат дъждовно-снежен режим с есенен минимум на оттока и пролетен максимум. Река Янтра е най-голямата от тях. При

преминаването си през гр. Габрово е категоризирана като приемник II категория, чиято чистота се наблюдава и контролира от РИОСВ - В. Търново и Басейнова дирекция - Плевен.

В Габровски район се срещат карстови извори и сложни и разнообразни карстови образувания, което прави сложно предвиждането и изчисляването на разсейването на замърсителите във въздуха при конкретни метеорологични ситуации и понижава вероятния коефициент на тяхната реализация. Благоприятна ситуация за преодоляване на този факт е системния контрол за състоянието на атмосферния въздух в рамките на Националната система за екологичен мониторинг, чиито резултати могат да послужат за сравнителен критерий при подобни изчисления.

- **Минерални води - местонахождение, характеристики, дебит, използване, потенциал**

На територията на Община Габрово няма регистрирани минерални извори.

- **Влияние на изпускани отпадъчни води върху питейни водоизточници**

Няма регистрирани замърсявания на питейни водоизточници с изпускани отпадъчни води.

- **Източници на замърсяване - на територията на община Габрово и извън територията на общината.**

Основни източници на замърсяване на реките се явяват отпадните води от промишлените предприятия и отпадните води от бита.

- **Причини за замърсяването от източниците на територията на общината /липса или лошо техническо състояние на пречиствателните съоръжения, само механично стъпало за пречистване, неспазване на технологичния режим/**

По отношение управление на водите, водните обекти и водностопански системи и съоръжения, Община Габрово попада в обхвата на действие (контрол и мониторинг) на Басейнова дирекция за управление на водите "Дунавски район" – с център гр. Плевен.

Най-голямата река преминаваща през територията на община Габрово е р.Янтра.

За контрол върху качеството на повърхностните води на територията на Община Габрово, са определени 3 бр. пункта - представляващи част от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС).

Качеството на повърхностните води в съответните пунктове се следи, чрез извършване на анализи по контролен и оперативен мониторинг, съгласно Заповед № РД - 182/26.02.2013г. на Министъра на околната среда и водите. Пробовземането и анализите се извършват от отдел "Регионална лаборатория - Велико Търново" към Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) гр. София. Пробите се анализират по 23 основни физико-химични показатели, съгласно **НАРЕДБА № Н-4 от 14.09.2012 г. за характеризирание на повърхностните води**. Чистотата на водите се контролира от Басейнова дирекция за управление на водите "Дунавски район" – гр.Плевен.

Таблица: Пунктовете за мониторинг

	Местоположение на пунктовете за мониторинг на повърхностните води, част от НСМОС	Идентификационни номера на пунктовете за мониторинг	Име на водното тяло/ Описание на водното тяло/ типология_2010
1	р. Янтра при кв. Ябълка, гр. Габрово	№BG1YN00999MS260	Янтра RWB15/ Янтра от извора до гр. Велико Търново/ R2
2	р. Янтра след ГПСОВ, гр. Габрово	№BG1YN00917MS230	Янтра RWB15/ Янтра от извора до гр. Велико Търново/ R2
3.	р. Паничарка срещу КАТ, гр. Габрово	№BG1YN009221MS20	Козлята YNRWB32/ р. Козлята и р. Паничарка от яз. Хр. Смирненски/ R2

Мониторинг на територията на община Габрово се извършва и в 8 бр. пункта на суровите повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване - 5 речни водохващания и 3 бр. проби от яз. "Хр. Смирненски" - повърхностна и 2 дълбочинни. Анализите се извършват съгласно изискванията на *НАРЕДБА № 12 от 18.06.2002г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване* по общо 33 бр. показатели.

Анализът на данните от имисионния контрол на повърхностните води през 2015г. показва, че водите на р. Янтра, на нейния приток – р. Паничарка и на яз. "Христо Смирненски", като цяло отговарят на нормите за качество на водите по изследваните показатели.

- **Степен на изграденост, степен на ползваемост и състояние на водоснабдителната и канализационната система в гр. Габрово**

- **Пречистване**

На територията на Община Габрово в гр. Габрово са изградени две пречиствателни станции за питейни води – ПСПВ „Киселчова могила“ и ПСПВ „Малуша“ и една пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ).

- **Селищни пречиствателни станции за питейни води**

- **ПСПВ Киселчова могила** - в експлоатация от 1974 г. Извършена е реконструкция като част от „Интегриран проект за водния цикъл на гр. Габрово“ по ОП „Околна среда 2007 – 2013 г.“. Технологичната схема е двустъпална.
 - среден дебит – 310 л/с;
 - максимален дебит – 500 л/с;
 - минимален дебит – 200 л/с;

Табл. ПСПВ „Киселчова могила“ – 2015г.

№	Показатели	Единица на величината	Вход ПСПВ „Киселчова могила“	Изход ПСПВ „Киселчова могила“
1	Цвят	Hz /Pt/Co	<5	<5
2	Мирис при 20 ⁰ С	бала	0	0
3	Вкус	описателно	без привкус	без привкус
4	Активна реакция	pH	7,94	7,96

№	Показатели	Единица на величината	Вход ПСПВ „Киселчова могила”	Изход ПСПВ „Киселчова могила”
5	Електропроводимост	μS/cm	241	243
6	Перм. окисляемост	mg O ₂ /l	1,40	2,32
7	Амониев йон	mg/l	0,026	0,020
8	Нитрити	mg/l	0,021	0,013
9	Нитрати	mg/l	1,5	1,7
10	Манган	μg/l	19	13
11	Остатъчен св. хлор	mg/l	-	0,356
12	Ешерихия коли	KOE/100 ml	0	0
13	Колиформи	KOE/100 ml	15	0
14	Ентерококи	KOE/100 ml	1	0
15	Микробно число 22 ⁰ C	KOE/ml	-	-
16	Клостридиум перфрингенс	KOE/100 ml	-	-
17	Мътност	NTU	4,24	0,42

➤ ПСПВ „Малуша”

ПСПВ „Малуша” е построена през 1949 г. и е една от първите пречиствателни станции, проектирани от български ВиК специалисти. Тя е с двустъпална схема на пречистване и има капацитет 50 л/с.

ПСПВ „Малуша” обхваща следните съоръжения по пътя на водата – реагентно стопанство, смесител, камера за реакция, хоризонтален утаител, бързи пясъчни филтри и хлоратор.

Табл. ПСПВ „Малуша” – 2015г. Усреднени месечни стойности на показатели на вход и изход

№	Показатели	Единица на величината	Вход ПСПВ „Малуша”	Изход ПСПВ „Малуша”
1	Цвят	Hz /Pt/Co	<5	< 5
2	Мирис при 20 ⁰ C	бала	0	0
3	Вкус	описателно	без привкус	без привкус
4	Активна реакция	pH	8,32	8,48
5	Електропроводимост	μS/cm	390	429
6	Перм. окисляемост	mg O ₂ /l		
7	Амониев йон	mg/l	0,048	0,031
8	Нитрити	mg/l	0,017	0,008
9	Нитрати	mg/l	2,5	2,6
10	Манган	μg/l	12	<10
11	Остатъчен св. хлор	mg/l	-	0,282

№	Показатели	Единица на величината	Вход ПСПВ „Малуша”	Изход ПСПВ „Малуша”
12	Ешерихия коли	KOE/100 ml	8	0
13	Колиформи	KOE/100 ml	36	0
14	Ентерококи	KOE/100 ml	-	-
15	Микробно число 22 ⁰ С	KOE/ml	-	-
16	Клостридиум перфрингенс	KOE/100 ml	-	-
17	Мътност	NTU	0,77	0,68

- **Селищни пречиствателни станции за отпадъчни води - има ли изградени; ако да - степени на пречистване; необходимост от реконструкция, разширение; третиране на утайките от ПСОВ - как се извършва това; ако няма ПСОВ - попадат ли съответните населени места сред приоритетните за страната за изграждане на ПСОВ; довеждащи колектори; отредени площадки; съществуват ли предварителни проучвания; проекти – актуалност и т.н.**

➤ **Пречиствателна станция отпадни води (ПСОВ) – Габрово**

ПСОВ се експлоатира от 1984 г. През 2015 г. е завършена нейната реконструкция като част от „Интегриран проект за водния цикъл на гр. Габрово» по ОП «Околна среда 2007 – 2013 г.“ Рехабилитацията на ПСОВ е оразмерена за 99 780 еквивалентни жители и Q ср. дн. = 18 505 м³/д и включва механично, биологично и третично пречистване, с отстраняване на органичните вещества и премахване на биогенните елементи азот и фосфор.

Инвестицията включи въвеждане на модерна и ефективна технологична схема на работа на пречиствателната станция, с пълна реконструкция на всички сгради и съоръжения по механичното стъпало, биологичното стъпало и утайковото стопанство. Новата станция на Габрово е една от малкото в страната, която разполага с модерни съоръжения за усвояване на отпадъчния продукт. В процеса на третиране на утайката се произвежда газ метан, а посредством генератори – електрическа енергия, с която се покриват част от енергийните нужди на станцията. Нейната надеждност се гарантира от съвременни съоръжения от ново поколение, пълна автоматизация на технологичните процеси, денонощен контрол и наблюдение на експлоатацията. Днес Габрово разполага с екологосъобразна и модерна фабрика за пречистване на отпадъчните води, проектирана и изпълнена съгласно най-добрите инженерни практики, в пълно съответствие с екологичните стандарти.

• **Водоснабдяване на населените места - количествени и качествени показатели**

Основният водоизточник за гр. Габрово е язовир „Христо Смирненски”, разположен на 8 км югоизточно от града. Полезният обем на язовира е 24.1 млн. м³. От него се водоснабдяват и още 18 бр. населени места от общината.

Освен от язовир „Христо Смирненски”, питейна вода за гр. Габрово се подава и от следните водоизточници: речно водохващане Сапатовец, каптаж Потока и дренаж Соколски манастир с общ дебит 36 л/с и от речно водохващане. Малуша с дебит 20 л/с. За 10 бр. населени места се купува вода от „Бяла ЕООД” – Севлиево. Останалите обслужвани населени места от Община Габрово се водоснабдяват от местни водоизточници – 67 бр. каптажи.

Мониторингът за качествата на питейната вода се изпълнява съгласно Наредба 9/2001г. за *качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели* и е два вида:

1.постоянен мониторинг включва – цвят, мирис, вкус, мътност, рН, електропроводимост, амониеви йони, нитрити, нитрати, манган, остатъчен хлор, Ешерихия коли и колиформи.

2.периодичен мониторинг включва - показателите от постоянния мониторинг и следните показатели: перманганатна окисляемост, желязо, обща твърдост, калций, магнезий, хлориди, фосфати,сулфати, флуориди, бор, мед, хром, цианиди, цинк, алуминий, натрий, антимон, арсен, бромати, живак, кадмий, никел, олово, селен, летливи органични съединения, пестициди, полициклични ароматни въглеводороди и радиологични показатели. Лабораторно измервателен комплекс (ЛИК) при „В и К” изпълнява мониторинга по *НАРЕДБА № 9 от 16.03.2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели* от съвместния график, изготвен с РЗИ. Мътност, остатъчен хлор, Ешерихия коли, колиформи, ентерококи, кластридии, желязо и цинк са причина за нестандартните проби.

Канализационна мрежа е изградена само в гр. Габрово. Степента на присъединеност към нея след приключване на „Интегриран проект за водния цикъл на гр. Габрово“ по ОП „Околна среда 2007 – 2013г“ е 96 %, обща дължина канализационна мрежа – 128.6 км заедно с канализационни отклонения.

**Годишна справка за физико-химичните показатели измерени на вход ПСОВ
гр.Габрово, за периода 2010г. - 2015г.**

Табл.В Х О Д ПСОВ

година	Q l/sek	pH	БПК5 mgO ₂ /l	ХПК mgO ₂ /l	общ N mg/l	общ Р mg/l	НВ 105 ⁰ mg/l
2010	494	7,80	77	170	12,2	1,99	108
2011	490	7,84	124	234	12,9	2,42	111
2012	493	7,83	113	215	12,4	2,04	117
2013	483	7,82	96	218	14,9	1,83	71
2014	395	7,58	103	200	14,9	2,38	89
2015	265	7,59	88	190	14,7	2,09	140

Табл.ИЗХОД ПСОВ

година	pH	БПК5 mgO ₂ /l	ХПК mgO ₂ /l	общ N mg/l	общ Р mg/l	НВ 105 ⁰ mg/l	Преч. ефект %		
							БПК5	ХПК	НВ 105 ⁰
2010	7,58	4,9	20,7	6,0	0,69	14,4	94	88	87

2011	7,66	6,1	21,7	6,8	0,41	13,7	95	91	88
2012	7,71	5,2	22,0	6,6	0,47	11,3	95	90	90
2013	7,50	2,5	15,5	6,6	0,25	6,9	97	93	90
2014	7,41	4,3	21,2	7,2	0,53	10,5	96	89	88
2015	7,50	3,7	19,1	2,7	1,02	14,2	96	90	90

В и К” ООД гр. Габрово извършва мониторинг на технологичните процеси в ПСОВ и мониторинг по разрешително за ползване на воден обект №13140023/09.08.2007г. и Решение №1667/01.07.2015г. Протоколите от мониторинга се представят в РИОСВ В. Търново и БДУВДР Плевен.

Табл.С П Р А В К А
за генерираните утайки за 2010г. – 2015г. от ПСОВ гр. Габрово

№	година	количество /м³/	сухо в-во /%/	количество сухо в-во /м³/
1	2010	520	35	182
2	2011	250	39	97,5
3	2012	280	34	95,2
4	2013	300	46	138
5	2014	284	46	131
6	2015	57	37	21,1

Основните цели пред „ВиК” ООД – Габрово са постепенно достигане на нормативно определените дългосрочни нива на показателите за качество на предоставяните ВиК услуги.

С приемането на Стратегията за развитие и управление на отрасъл ВиК започват реформи, които предвиждат изваждане на публичните активи от баланса на операторите, създаване на асоциации по ВиК, подписване на договор между асоциациите и операторите, разработване на 5-годишни бизнес планове от ВиК операторите за следващия програмен период.

Стартирането на новия програмен период на финансиращата програма Околна среда 2014 – 2020 г. поставя и нови отговорности към страните и институциите, имащи отношение към подобряването на базисна екологична инфраструктура, в т. ч. ВиК дружествата, изведени като бенефициент на бъдещите проекти, базирани на регионален принцип.

Извод: Пречистените отпадъчни води отговарят на емисионните норми, посочени в Разрешителното за заустване.

Интегрираният проект за водния цикъл на град Габрово е първата мащабна инвестиция на Община Габрово за ефективно и интегрирано управление на водните ресурси, както и първият завършен голям проект в сектор води.

През 2015 г. е завършена инвестиционната програма на Интегриран проект за водния цикъл на град Габрово, финансиран със средства от Кохезионния фонд на Европейския съюз и държавния бюджет по Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.“.

След 8 г. подготовка и 3 г. работа на терен, една от най-тежките и социално отговорни инвестиции бе успешно изпълнена.

За периода 2012 - 2015 са изградени 120 км ВиК мрежи, ремонтирани 5 помпени станции, а пречиствателните станции за питейни и отпадъчни води - напълно реконструирани. Поради интензивните изкопни дейности и лошото състояние на настилките, Община Габрово осигури допълнителни инвестиции и над 100 улици от обхвата на проекта бяха цялостно преасфалтирани.

По проект „Интегриран проект за водния цикъл на град Габрово” са изпълнени:

○ Реконструкция на пречиствателна станция за питейни води

Реконструкцията на началния елемент по пътя на водата създаде подобрена надеждност на водоснабдяването, чрез преобразуване и оптимизиране на технологичната схема, ремонт на сградите и подмяна на съоръженията за чиста питейна вода на Габрово. Посредством модерни инженерни технологии, станцията обезпечава необходимото количество и качество на пречистена вода, високи нива на енергийна ефективност, дълготрайност на експлоатационния живот, адаптивност към променливите дебити и качество на суровата вода, лесна и безопасна поддръжка. **Пречиствателната станция за питейни води на Габрово е първата, реконструирана в рамките на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.”;**

○ 3 етапа от рехабилитацията на водоснабдителната и рехабилитацията /разширяването на канализационната мрежа

Етап 1 от рехабилитацията и разширяването на ВиК мрежата на Габрово е първият строителен договор от интегрираната оздравителна програма, поставила си амбициозната задача да въведе цялостни подобрения във водния сектор на града. Благодарение на геодезичното заснемане на новоизградените съоръжения и внедрените ГИС технологии, с етап 1 стартира създаването на актуален подземен кадастър на град Габрово, който да служи като основа на всички следващи инвестиционни намерения. За периода юни 2012 - юли 2014 г. са изградени 36 км водопроводи и 14 км канализация - общо 50 км ВиК мрежи, в 13 квартала на града. Цялостно преасфалтирани са 43 улици;

Етап 2 обхваща най-натовареният градски център и прилежащите му квартали основната строителна площадка на етап 2 от рехабилитацията и разширяването на ВиК мрежата на Габрово. Интензивна градска среда, множество подземни комуникации, работа по основни пътни артерии характеризираха ситуацията на обекта, в обхвата на който бяха изпълнени магистрални водопроводи и главни канализационни колектори. За периода октомври 2012 - юли 2015 г. бяха изградени 24.4 км водопроводи и 7 км канализация - общо 31.4 км ВиК мрежи в 3 квартала на града. Цялостно преасфалтирани са 26 улици;

Етап 3 обхваща голяма денивелация, изкопни дейности в подножието на планината, почти изцяло скални почви, изискващи използване на контролирани взривове за преодоляването им, ежедневна битка със спецификите на терена – това бяха предизвикателствата пред етап 3 от рехабилитацията и разширяването на ВиК мрежата на Габрово. За периода август 2012 - юни 2015 г. бяха изградени 20 км водопроводи и 11.1 км канализация, общо – 31.1 км ВиК мрежи в 5 квартала на града. Цялостно преасфалтирани са 31 улици;

○ **Реконструкция на пречиствателна станция за отпадъчни води**

Реконструкцията на финалния елемент по пътя на водата осигури съвременна и напълно автоматизирана инженерна технология за пречистване на отпадъчните води на Габрово, с което създаде надеждност на експлоатацията и защита на околната среда.

2.3. Отпадъци

В общинската програма за управление на отпадъците (ПУО) са заложили конкретни мероприятия, целящи минимизиране отрицателното влияние на отпадъците върху околната среда.

Основната цел, която е поставена в нея е: *Ефективно използване на отпадъците като ресурси и намаляване на генерирането и на депонирането им.*

Програмата предвижда мерки за постигане на следните цели:

- Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване.
- Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци и намаляване и предотвратяване на риска от депонирането им.
- Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда.
- Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците.

Тези цели, залегнали в Програмата за управление на отпадъците на Община Габрово 2016-2020 г., са в синхрон с Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г.

Общината трябва да постигне целите заложили в законодателството в областта на околната среда за намаляване на отделните видове отпадъци. В тази връзка община Габрово е предприела следните действия:

- През месец май 2015 г. е въведено в експлоатация регионалното депо за неопасни отпадъци (РДНО), което обслужва общините Габрово и Трявна, с изградена инсталация за предварително сепариране на постъпващия на депото битов отпадък, както и изградена площадка за компостиране на биоразградимия отпадък.
- Въведено е разделно събиране на биоразградимите отпадъци – поставяне на компостери в селата.

С непрекъснатото провеждане на кампании сред местното население за ползата от разделното събиране на отпадъци се цели промяна в съзнанието на жителите на общината.

Все по-рядко става изхвърлянето на отпадъци извън разрешените за това места и образуването на незаконни сметища.

За да бъде предотвратено това, както и смесването на битовия отпадък с отпадък, който подлежи на рециклиране, е необходим строг контрол и налагане на санкции на нарушителите.

- **Генерирани видове отпадъци по видове и източници - битови, опасни, строителни, производствени**

Генерирането на различни видове отпадъци, които най-общо могат да се отнесат към следните групи:

А) Битови отпадъци. В рамките на битовите отпадъци особено внимание е отделено на биоразградими битови отпадъци и отпадъци от хартия, картон, метал, пластмаса и стъкло.

Б) Производствени неопасни отпадъци

В) Строителни отпадъци

Г) Опасни отпадъци

А) Битови отпадъци

- **Организирано сметосъбиране и сметоизвозване.**

Дейностите по събиране и извозване на битови отпадъци се осъществяват от общинско предприятие “Благоустрояване” – Габрово, което работи като второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към Община Габрово по смисъла на ЗОС и притежава документи за правоспособност, издадени по реда на ЗУО за изпълнението на дейности с отпадъци. До настоящия момент (2015г.), на 99% от общия брой жители на община Габрово (град Габрово и 80 габровски села) е предоставена услугата по сметосъбиране и сметоизвозване.

Освен гр. Габрово, услугата обхваща селата (Жълтеш, Ясени, Източник, Борики, Стефаново, Малини, Черневци, Кметовци, Трапесковци, Боженци, Драгановци, Яворец, Киевци, Думници, Рязковци, Поповци, Гледаци, Чавеи, Милковци, Златевци, Петровци, Лоза, Армени, Рачевци, Гергини, Пейовци, Гарван, Николчевци, Янковци, Враниловци, Стоевци, Райновци, Михайловци, Смиловци, Гъбене, Музга, Камещица, Козирог, Прахали, Дивеци, Спанци, Здравковец, Влайчевци, Драгиевци, Новаковци, Гайтани, Трънито, Ветрово, Гръблевци, Иванили, Седянковци, Солари, Шарани, Банковци, Балани, Богданчовци, Фърговци, Генчовци, Стойковци, Борското, Читаковци, Донино, Балиновци, Копчелиите, Орловци, Дебел дял, Зелено дърво, Стомонеци, Лесичарка, Карали, Кметчета, Костенконвци, Раховци, Стойчевци, Велковци, Мичковци, Междене, Чарково, Мрахори, Пецовци).

За нуждите на ОП „Благоустрояване“ са доставени четири нови вакуумни сметосъбиращи машини, предназначени да събират всякакви дребни отпадъци в градската среда - основно тротоари и пешеходни зони. Закупени са и 250 бр. нови съдове за смет с обем 1,1 м3.

Събирането на битови отпадъци се извършва в различни видове съдове, съобразени както с релефните и климатични особености на територията на община Габрово, така и със състоянието на пътната инфраструктура вътре в населените места и между самите тях, със степента и гъстотата на застрояване, в т.ч. с броя на домакинствата, заведенията, учрежденията и потенциалното количество отпадъци, генерирани от тях. Брой и вид на използваните съдове през 2013 г., 2014 г., 2015 г., в града и селата:

Таблица Брой и вместимост на съдовете на територията на Община Габрово

№	населено място	вместимост на съдовете	броя 2013г.	броя 2014г.	броя 2015г.	Честота на обслужване и разположение на съдовете
1	гр. Габрово	контейнер 4,0 м ³	25 бр.	25 бр.	12 бр.	ежедневно
		контейнер 1,1м ³	492 бр.	492 бр.	1 135бр.	528 бр. ежедневно - в ЦГЧ и големи жилищни комплекси (суха фракция)
						608 бр.- два пъти седмично в отдалечени квартали (суха фракция)
		кофи 240литра	0	0	359 бр.	ежедневно - в ЦГЧ и големи жилищни комплекси (мокра фракция)
		кофи 120литра	504 бр.	581 бр.	874 бр.	324бр. ежедневно - в ЦГЧ и големи жилищни комплекси (мокра фракция)
						550 бр. един път седмично пред еднофамилни къщи в отдалечени Габровски квартали по стръмни и тесни улици (мокра фракция)
		кофи 140литра	4 095 бр.	3 999 бр.	0	0
		кофи 110 литра	504бр.	581бр.	0	0
2	80 бр. Габровски села	контейнер 1,1м ³	435 бр.	440бр.	440 бр.	три пъти месечно:м.май - м.октомври; два пъти месечно - през останалите месеци на годината, с изкл. на пет села при които честотата е от 6 до 4 пъти месечно целогодишно (суха фракция)
		кофи 140литра	880 бр.	880 бр.	880 бр.	
		Компостери 300 литра	-		3 752 бр.	(мокра фракция) произведеният компост остава за домакинствата
		Компостери 400 литра	-		800 бр.	(мокра фракция) произведеният компост остава за домакинствата

Разделно събиране на битовите отпадъци в община Габрово

За разделно събиране на битовите отпадъци в регион Габрово на ниво домакинства в градовете на общините - Габрово и Трявна е въведен двуконтейнерен модел, включващ разполагането на двойка контейнери за:

- “суха фракция” – състояща се от бионеразградими битови отпадъци (в т.ч. текстилни и каучукови изделия, отпадъци от опаковки и рециклируеми материали като: хартия, стъкло, пластмаса, метали и др.);
- “мокра фракция” – състояща се от биоразградими отпадъци (в т.ч. отпадъци от кухни, заведения за обществено хранене, отпадъци от обществени пазари, зелени отпадъци от градини и др.)

За разделно събиране на битови отпадъци по селата в регион Габрово са планирани и са в процес на поэтапно изпълнение следните системи:

- Система от контейнери и камиони за разделно събиране и транспортиране на „сухата фракция“ - до сепарираща инсталация, с цел първично третиране и извличане на рециклируем материали, и крайно обезвреждане в депо на неоползотворимите остатъчни отпадъци;
- Система от фамилни компостери за разделно събиране и обработка на място (при източника на образуване) на “мократа фракция”, с цел производство на полезен продукт (компост* или почвен подобрител") за собствена употреба в личните дворни места и градинки на отделните домакинства.
- Системата за домашно компостиране към средата на 2015 г. обхваща масово домакинствата в Габровските села и част от крайните градски квартали с еднофамилни къщи на територията на гр. Габрово и гр. Трявна.

Само за периода: 2014 - 2015 г. са проведени обучителни срещи с жителите на 80 габровски села, по време на които са раздадени общо 4 552 бр. фамилни компостера, придружени с ръководства за домашно компостиране. Допълнително, в крайните квартали на Габрово с еднофамилни къщи, са раздадени още 48 бр. компостера, а в гр. Трявна – 65 бр. компостера. Целта е във възможно най-кратки срокове да отпадне необходимостта от разделно събиране и извозване до депо на биоразградими битови отпадъци /БрБО/, образувани от селските райони в регион Габрово, които са силно разпръснати и отдалечени от регионалното депо и същевременно с много малък брой постоянни жители, за да може като цяло да се оптимизират транспортните разходи, свързани с отпадъци и да се запази в социално поносими граници размерът на такса “битови отпадъци” в тях.

Общ брой видове съдове за обезпечаване разделното събиране на битови отпадъци в обслужваните села от община Габрово:

Населено място	Вид и вместимост на съдовете	Суха фракция	Мокра фракция	Общ брой съдове
80бр.габровски села	Контейнери с обем 1.1 м³	440 бр.	-	440 бр.
	Кофи с обем 140 литра	880 бр.	-	880 бр.
	Компостери 300 литра	-	3 752 бр.	3 752 бр.
	Компостери 400 литра	-	800 бр.	800 бр.
ОБЩО :		1 320 бр.	4 552 бр.	5 872 бр.

Бъдещи очаквания и ползи от модела „суха - мокра“ фракция

Бъдещите ползи са свързани с осигуряване на устойчивост във времето и непрекъснат режим на работа на Регионалната система за управление на битовите отпадъци, образувани

от двете общини (в съответствие с изискванията на Националното законодателство и на най-добрите Европейски практики), за да се постигне, като цяло :

- **Намаляване на общото количество отпадъци, постъпващо за депониране** на регионалното депо и същевременно осигуряване на неговото по-дългосрочно екологосъобразно експлоатиране;
- **Оползотворяване на генерираните биоразградими отпадъци**, в съответствие с поставените Национални цели и произвеждане на полезен продукт (компост), с реална възможност за практическо приложение;
- **Оползотворяване на значителна част от генерираните рециклируеми компоненти от общия отпадъчен поток**, в т.ч. хартия, пластмаса, стъкло, метал и др. и реализацията им като продукти в подходящи производствени процеси, в съответствие с изискванията за устойчиво използване на природните ресурси;
- **Повишаване на културата по отношение на използването на природните ресурси и изграждането на обществено съзнание** за необходимостта и ползите от опазването на околната среда.

Сметосъбираща техника

Към момента ОП „Благоустрояване“ разполага със следната техника за събиране и транспортиране на отпадъците от съдовете, разположени на територията на общината - 20 тежкотоварни автомобили – тип сметосъбирач, с надстройка, 3 товарни автомобили – бордови, 2 товарни автомобили – тип самосвал и 4 контейнеровоза. Подновяването и увеличаването на автомобилния парк на ОП „Благоустрояване“ ще позволи и оптимизиране на системата за разделно събиране.

- **Разделно събиране на отпадъци.**

Отпадъците от опаковки

Със сключения договор през 2005 г. между Община Габрово и “Екобулпак” АД /организация по оползотворяване на отпадъците от опаковки/ разделното събиране на отпадъци се въведе за всички жители. През 2016 е подписан нов договор за тази дейност с Екобулпак” АД за период от пет години.

Ефективната работа на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки намалява количеството на депонираните отпадъци, което има положителен икономически и екологичен ефект. Тя осигурява връщането обратно в производството на ценни суровини и материали. Системата за разделно събиране не изисква финансиране или инвестиции от страна на Община Габрово и е безплатна за населението.

Отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА)

С въведената през 2010 г. система за разделно събиране на портативни и автомобилни негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА), генерирани от крайните потребители, се отдели потокът от НУБА от битовите отпадъци. На територията на община Габрово са разположени 74 бр. специализирани оранжеви съдове. Във връзка с изпълнение на дейността

има сключен договор между Община Габрово и “Екобатерии” АД за разделно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА).

Отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО)

За изпълнение на дейността Община Габрово има сключен договор с “Елтехресурс” АД за разделно събиране на отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване.

Събирането на отпадъците е организирано от организацията, чрез мобилни групи директно от домовете на гражданите по предварително подадена заявка на тел 080014100 . На сайта на Общината са обявени телефони на фирмата изпълнител, на които гражданите подават заявки за извозване на отпадъците си. Самото събиране на отпадъците се извършва на всяко 20-во число от месеца.

Площадка за безвъзмездно приемане на разделно събрани отпадъци от черни и цветни метали /ОЧЦМ/, едрогабаритни и опасни отпадъци от домакинствата.

Закона за управление на отпадъците изисква от органите на местната власт да осигурят площадки за безвъзмездно събиране на едрогабаритни и опасни отпадъци, образувани от жизнената дейност на гражданите. Целта е тези отпадъци да не попадат в общия поток на битовите отпадъци, тъй като в по-голямата си част съдържат опасни компоненти, както за околната среда, така и за хората.

Дейността се извършва на база подписан договор за сътрудничество през месец септември 2014 г., в изпълнение на чл.19, ал.3, т.11 от Закона за управление на отпадъците, между Община Габрово и „НОРД УНИКОНСУЛТ“ ЕООД, преименувано по-късно в „НОРД 2 АВТО“ ЕООД. Дружеството е осигурило площадка за безвъзмездно приемане на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и др. вкл. отпадъци от черни и цветни метали по чл.39, ал.3 от ЗУО, в т.ч. от хартия, пластмаса, метал и стъкло. Съгласно договорните отношения, фирмата е обособила площ от действащата си площадка за безвъзмездно събиране на отпадъци от домакинствата. Задължение на фирмата е и ежегодно предоставяне в Общинска администрация на отчет за количествата и видовете на събраните отпадъци, както и начинът на тяхното третиране.

Б) Производствени неопасни отпадъци

Производствените отпадъци са количества вещества (продукти, остатъци, суровини и материали), несъдържащи вредни замърсители, създаващи риск за здравето на хората и околната среда, които не могат да се използват в производството (поради липса на технологии или пазар), не могат да бъдат продадени и от които притежателят желае или е длъжен да се освободи. Те се формират в резултат на промишлената, занаятчийската и обслужващата дейност на физическите и юридически лица.

Количеството и съставът на производствените отпадъци са силно променливи и зависят от множество фактори и най-вече от вида и технологията на производството.

За Община Габрово характерни отпадъци от индустрията са: отпадъци от физическа и механическа повърхностна обработка на метали и пластмаси, строителни отпадъци, утайки от локални пречиствателни станции (от галванични и термични производства), варова лещ, изрезки от обработка на сурови кожи, конци и изрезки от платове, пепелина от ТЕЦ, утайки и груби отпадъци от ГПСОВ.

Регионално депо за неопасни отпадъци за нуждите на общините Габрово и Трявна има издадено КР № 157-Н1/2011г. в което са описани кодовете и вида на отпадъците, които могат да бъдат приемани на Регионално депо за неопасни отпадъци – Габрово.

В) Строителни отпадъци

Към момента на територията на цялата страна инфраструктурата за управление на отпадъците от строителство и събаряне е крайно недостатъчна. В рамките на Националния стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията Р. България за периода 2011 – 2020г., са определени 28 региона, в които са налице достатъчно количества за разполагане на стационарни площадки за приемане отпадъци от строителство и разрушаване. В Националния стратегически план е определен и индикативен капацитет на инсталациите, разположени на постоянни площадки, като регион Габрово, включващ всички общини от областта е със заложен капацитет 60000 т. годишно и отговаря на изискванията за разполагане на площадка за натрупване на отпадъци, обслужвана от мобилна инсталация.

Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, създава условия от нормативна гледна точка за рециклиране и цялостно управление на строителните отпадъци, но липсата на достатъчно и равномерно разпределени инсталации за третирането им, създава проблеми при прилагането на Наредбата.

Към момента на територията на цялата страна инфраструктурата за управление на отпадъците от строителство и събаряне е крайно недостатъчна. В рамките на Националния стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията Р. България за периода 2011 – 2020г., са определени 28 региона, в които са налице достатъчно количества за разполагане на стационарни площадки за приемане отпадъци от строителство и разрушаване. В Националния стратегически план е определен и индикативен капацитет на инсталациите, разположени на постоянни площадки, като регион Габрово, включващ всички общини от областта е със заложен капацитет 60000 т. годишно и отговаря на изискванията за разполагане на площадка за натрупване на отпадъци, обслужвана от мобилна инсталация.

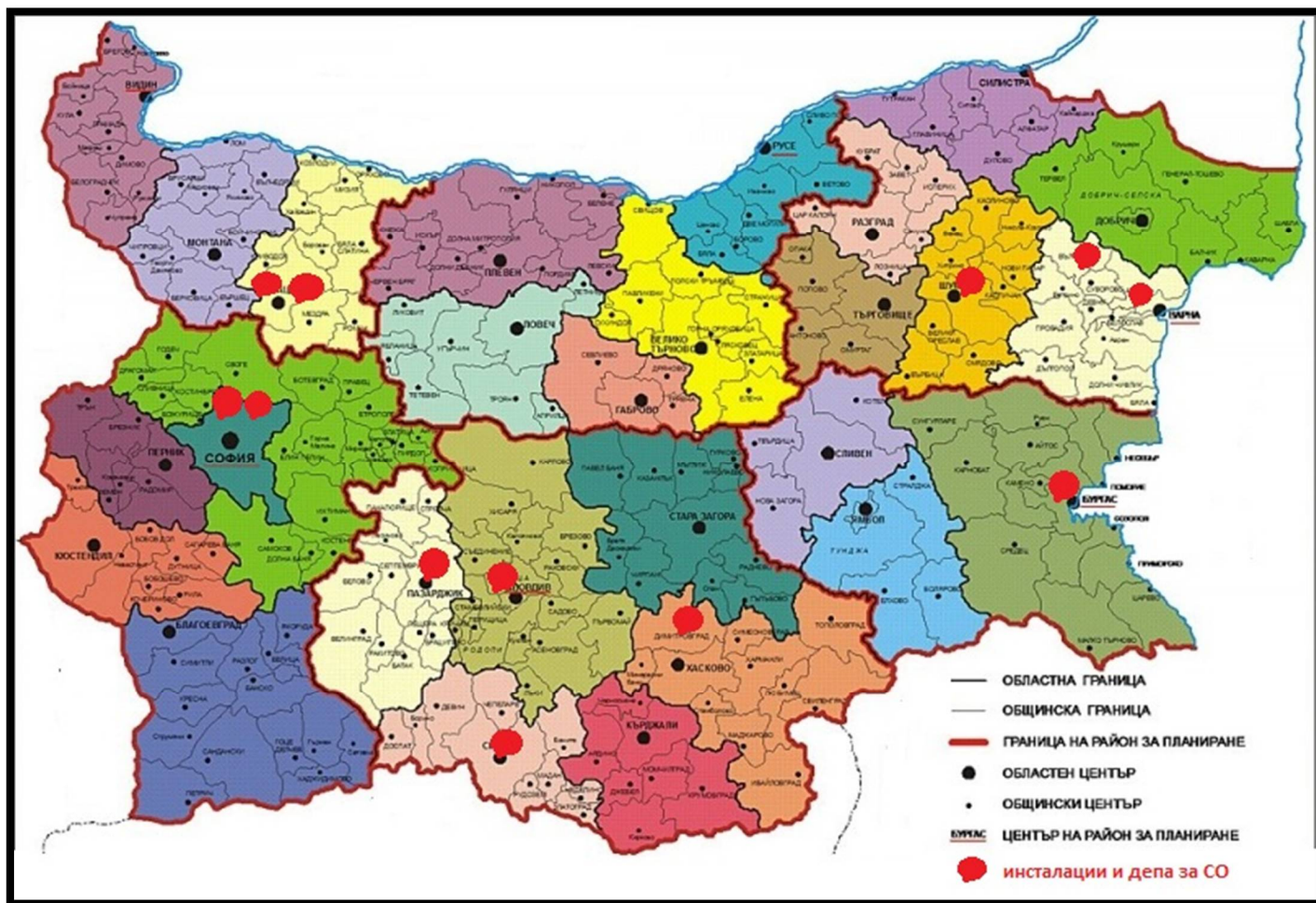
Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, създава условия от нормативна гледна точка за рециклиране и цялостно управление на строителните отпадъци, но липсата на достатъчно и равномерно разпределени инсталации за третирането им, създава проблеми при прилагането на Наредбата.

След анализ на регистрираните лица, притежаващи разрешително за дейности с отпадъци, издадено по реда на чл. 35, ал. 1 от ЗУО, фигуриращи в регистъра на ИАОС, както и на депата за инертни отпадъци, се потвърди констатацията направена по-горе. На изображение 3.2.1. е показано разпределението на инсталациите за третиране и депата за инертни отпадъци.

Инсталации за оползотворяване или депониране на СО		
местоположение на площадката	наименование на фирмата - собственик	описание на дейността
гр. Вълчи дол, обл. Варна	Булгаргаз ЕАД	депо за инертни отпадъци

с. Бели извор, общ. Враца	Холсим АД	депо за инертни отпадъци
гр. Пазарджик	Алекса - 69 ЕООД	дейност R05 - оползотворяване на СО
гр. Шумен	Барс АД	дейност R05 - строителна фирма, притежаваща разрешително за оползотворяване на СО
с. Костиево, общ. Марица	Вис строй 1 ООД	дейност R05 - площадка, оборудвана с трошачка и сита за оползотворяване на СО
гр. Бургас	Евробилд ООД	дейност R05 - строителна фирма, притежаваща разрешително за оползотворяване на СО
Димитровград	ЕТ Евстати Димитров	дейност R05 - разполага с мобилна челюстна трошачка
с. Косталево, общ. Враца	Кралтрейс ООД	дейност R05 - разполагат с трошачки, като приемат от физически и юридически лица
гр. Аксово, обл. Варна	Община Варна	дейност R05 - рециклиране на СО
гр. Смолян	Ростер ООД	дейност R05 - рециклиране на СО
гр. София	Сервизен център за метали	дейност R05 - рециклиране на СО
гр. София	Софинвест	дейност R05 - рециклиране на СО

Изображение 3.2.1. Разпределение на инсталациите за третиране на СО и депа за инертни отпадъци.

В региона на област Габрово съществуват две площадки, които могат да приемат строителни отпадъци. Това са Регионално депо за неопасни отпадъци – Габрово и Регионално депо за неопасни и опасни отпадъци – Севлиево.

Регионално депо за неопасни и опасни отпадъци – Севлиево разполага с клетка за строителни отпадъци, като в комплексното разрешително фигурират основно строителни отпадъци, съдържащи опасни вещества.

Регионално депо за неопасни отпадъци – Габрово има изградена площадка за временно съхранение на строителни отпадъци, която е с капацитет 1700 т. годишно. Отпадъците, които могат да постъпват на площадката са бетон, тухли, керемиди, плочки, керамични и фаянсови изделия, изкопни земни маси, почва и камъни и др. Този капацитет осигурява възможност за населението на общината да предава строителните отпадъци, генерирани от текущи ремонти на регионалното депо или същите да бъдат транспортирани от автомобилите на сметосъбиращата фирма, като тази дейност се извършва от отделен камион в определен ден от седмицата. Съществува възможност за депониране на строителни отпадъци, в случаите, когато те не могат да бъдат оползотворени. В КР № 157-Н1/2011г. са описани кодовете и вида на отпадъците, които могат да бъдат приемани на Регионално депо за неопасни отпадъци – Габрово.

Г) Опасни отпадъци от бита

Опасни отпадъци са тези, чийто състав, количество и свойства създават риск за човешкото здраве и околната среда и са класифицирани като такива според Базелската конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане. Основен източник на тази група отпадъци на територията на Общината са транспорта, услугите на здравеопазването, а така също и домакинствата на гражданите.

Община Габрово на база подписан договор с „НОРД 2 АВТО“ ЕООД, е осигурила за гражданите площадка за безвъзмездно приемане на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и др. вкл. отпадъци от черни и цветни метали по чл.39, ал.3 от ЗУО, в т.ч. от хартия, пластмаса, метал и стъкло.

По отношение на болничните отпадъци, генерирани на територията на Община Габрово (по данни от МБАЛ „Д-р Тота Венкова“) транспортирането на болничните отпадъци (отпадък с код **180103***, отпадъци, чието събиране и обезвреждане е обект на специални изисквания и отпадък с код **180102***, телесни части и органи, включително банки за кръв и кръвни продукти) от МБАЛ „Д-р Тота Венкова“ се извършва от специализираните фирми „Астон сервиз“ООД, ЕИК 117591612, гр.София и „Актив клиин“ООД, ЕИК 200742402 гр.Севлиево, на база сключени договори. Всички здравни заведения (ДКЦ, медицински центрове и т.н.) също са длъжни изпълняват *НАРЕДБА № 1 от 09.02.2015 г. за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебните и здравните заведения и НАРЕДБА ЗА ИЗИСКВАНИЯТА ЗА ТРЕТИРАНЕ И ТРАНСПОРТИРАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВЕНИ И НА ОПАСНИ ОТПАДЪЦИ.*

Лицата, извършващи дейности по събиране и транспортиране на отпадъци от заведенията, трябва да притежават регистрационен документ съгласно чл. 35, ал. 3 ЗУО. За извършване на дейности по третиране на отпадъци, образувани от дейността на болнични заведения също се изисква съответният документ по чл. 35 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

В РДНО – Габрово не се допуска депониране на опасни отпадъци. На територията на община Габрово няма законово регламентирано и изградено депо предназначено за обезвреждане на опасни отпадъци, най-близкото такова (депо) се намира на територията на гр. Севлиево, за задоволяване нуждите на Общините: Габрово, Дряново, Трявна и Севлиево.

- **Начини на третиране, съоръжения, местонахождение на последните, обхванато население от организираното сметосъбиране и сметоизвозване и т.н.**

През 2015г. е изградено и пуснато в експлоатация регионалното депо за неопасни отпадъци (РДНО), което обслужва общините Габрово и Трявна. То е разположено на мястото на съществуващото депо на Община Габрово в м. Равнището и местността Хаджийското, имот № 000255 в землището на с. Гръблевци, Община Габрово.

Проектът за „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Габрово“, е финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“, Приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци“.

Реализирани дейности по проекта: Реконструкция на клетката за депониране (като площта за депониране е обособена в една клетка и е разделена на два експлоатационни участъка, заемащи обща площ 52 дка); Изграждане на стопански двор; Изграждане на площадка за открито компостиране; Изграждане на площадка за сепариране на отпадъци; Инсталация на модулна пречиствателна станция; Инсталация на съоръжение за обезвреждане

на депонийния газ; Поставяне на ограда; изграждане на зелен пояс; Изграждане на мониторингови сондажи; Изграждане на площадкова ВиК мрежа; площадково електрозахранване; Изграждане на експлоатационни и контролни пътища; Изграждане на външно водоснабдяване и електроснабдяване и др.

В резултат на извършването на всички заложиени дейности, днес общините Габрово и Трявна разполагат с модерно съоръжение, осигуряващо надеждно и ефективно управление на отпадъците. Депото за неопасни отпадъци, заемащо площ от над 140 дка, включва: електронна везна, където новопостъпилият отпадък се претегля, а специализиран софтуер осигурява пълни справки за количеството и видовете отпадъци; нова клетка за депониране на негодната компонента от отпадъка; компостираща инсталация за биоразградимите отпадъци (от кафявия контейнер); високотехнологична пречиствателна станция за отпадъчни води, ретензионен басейн, административна сграда, складови помещения и др. На депото е разположена и сепарираща инсталация, където годните за повторна употреба отпадъци (от жълтия контейнер) се сортират, пакетират и след това се транспортират до съответните заводи за рециклиране.

Реализирането на проекта доведе и до внедряването на напълно нова и много по-удобна за експлоатация от жителите система за разделно събиране на отпадъците, състояща се в само два контейнера. В жълт контейнер, предназначен за сухата фракция, попадат всички подходящи за рециклиране ненужни вещи, изработени от стъкло, хартия, пластмаса, метал. В специален кафяв контейнер попада мократа фракция – остатъци от плодове и зеленчуци, трева, клонки, дървесина, кафе, чай и др. При експлоатирането на системата съдържанието на жълтия контейнер постъпва на сепарираща инсталация, намираща се на територията на депото за отпадъци, където суровините биват извадени и сортирани. Пътят на биоотпадъците от кафявия контейнер приключва на площадката за компостиране, където след допълнителна обработка, се произвежда качествен почвен подобрител – компост.

Резултати и положителни ефекти:

- Изграждане на нов регионален експлоатационен участък с максимално разширена свободна площ от 18 дка, запечатване и рекултивация на съществуващ експлоатационен участък, разположен в границите на настоящото депо;
 - Изграждане на система за централизирано компостиране с площадка за производство на компост по открит способ на територията на самото регионално депо;
 - Използване на съществуващата сепарираща инсталация за оползотворяване на рециклируемата фракция и намаляване на предвидените за депониране отпадъци;
 - Въвеждане на двукомпонентна система за разделно събиране на отпадъците на суха и мокра фракция;
 - Планиран обем на годишно производство - 50 000 тона, който представлява сбор от максималните производствени капацитети на сепариращата и компостиращата инсталация;
 - Планиран период на експлоатация – 30 години.
- **Стари замърсявания с битови и др. отпадъци на територията на общината извън площадките на предприятията, местонахождение, площ, вид отпадък, рискове за човешкото здраве.**

Един от основните компоненти на общинската програма за управление на дейностите по отпадъците е намаляване на риска от замърсявания. Тези замърсявания са от строителни, градински, селскостопански и домакински отпадъци.

Описание на замърсените терени на територията на община Габрово

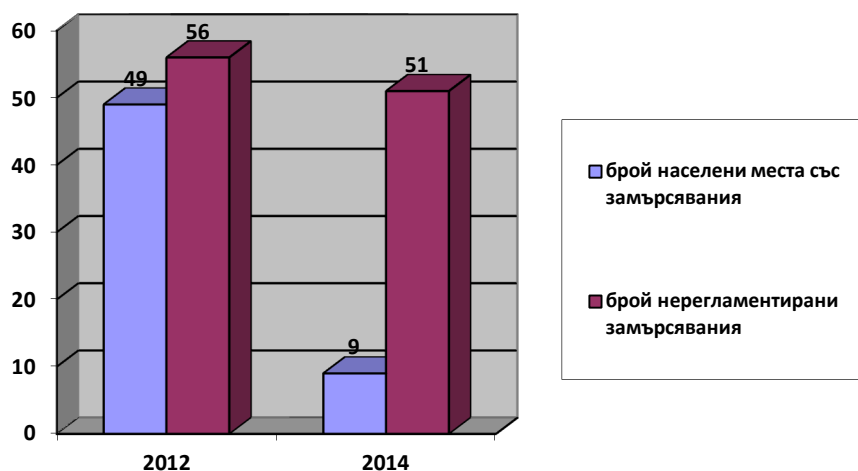
Деятелностите по закриване на ползваните през годините площадки за обезвреждане на отпадъци в малките населени места са приключили до края на 2009 г. както със средства от общинския бюджет, така и чрез финансиране от ПУДООС посредством кампания за почистване и рекултивиране на нерегламентирани депа.

Нерегламентирано по смисъла на ЗУО и подзаконовите нормативни актове беше и общинското депо за твърди битови отпадъци, което не отговаряше на изискванията, заложиени със законодателството. Същото беше закрито и рекултивирано в рамките на реализирания проект за изграждане на Регионално депо за неопасни отпадъци, предназначено за общините Габрово и Трявна през 2015 г.

Във връзка с гореизложеното, обект на този анализ ще бъдат нерегламентираните замърсявания на територията на общината, които сами по себе си също са съществен проблем, тъй като могат да доведат до значително натрупване на голямо количество отпадъци и замърсявания, които биха имали сериозен негативен ефект върху околната среда.

При анализа са използвани данни предоставени от кметовете и кметски наместници по места, като се наблюдава намаляване на броя населени места, които имат замърсени терени на територията си, както и намаляване на общия брой нерегламентирани сметища.

Графика: Наличните към 2012 и 2014 г. нерегламентирани замърсявания и брой на кметствата и кметските наместничества с наличие на замърсени терени.

Наблюдава се тенденция на намаляване на нерегламентираните замърсявания, но общите данни не показват една негативен аспект, нерегламентираните замърсявания спрямо 2012 година в някои от населените места се увеличават, което означава, че освен дейностите по почистване, които се организират съвместно с кметове и кметски наместници и общинска администрация, продължава и нерегламентирано изхвърляне на отпадъци на места, които вече са били почиствани.

Деятелностите по почистване на тези замърсявания, обикновено са осъществявани посредством кампаниите за пролетно почистване, чрез усилия на кметовете и кметски наместници или чрез подпомагане от страна на ОП „Благоустрояване“, в случаите когато е необходима техника.

Част от предприетите мерки са и превантивните дейности, като например поставяне на табели, съставяне на предписания и разясняване на последствията от замърсяванията.

Голяма част от тези нерегламентирани замърсявания са в дерета или корита на реки, което допълнително утежнява ситуацията и почистването им е задължително. Ежегодно, контролните органи изпращат предписание на общините за недопускане на замърсявания на речните корита и почистване на такива сметища, тъй като те са един от основните причинители на образуването на „тапи“ при обилни валежи и преливане на реки и дерета.

Изводи и препоръки

Съществува необходимост от ежегодно предоставяне на актуална информация относно състоянието на малките населени места от общината, с цел изготвяне на план за почистването им. Също така е необходимо закупуване на табели, целящи превенция на замърсяванията, което може да се осъществи или от общинския бюджет или от бюджета на съответното кметство. Провеждането на кампании, както образователни, така и за почистване е важен аспект към приобщаване на хората към този проблем и продължаване на усилията в тази посока е успешен модел.

- **Предприятия за събиране на вторични суровини:**

Предаването на отпадъците от черни и цветни метали се извършва свободно от гражданите на оторизирани площадки в града, на т.н. „вторични суровини”

На територията на общината са регистрирани следните Предприятия за събиране на вторични суровини:

1. ЕКОРЕСУРС ЕКОРЕСУРС Разрешение № 04-ДО-00000727-00 от 18.02.2013 г.

Площадка № 1 - Габрово, Централна складова база „ул. Батак “ № 25, УПИ VII от
Площадка № 2 - Габрово, пункт-Младост, ул. „Кортен“, Площадка № 3 - Габрово, пункт-
Колелото, ул. „П. Евтимий“, Площадка № 4 - Габрово, пункт-Голо бърдо, ул. „Зелена ливада“
Площадка № 5 - Габрово, пункт-Авто гара, ул. „Ст. Караджа“ Площадка № 6 - Габрово, пункт-
Смирненски, бул. „Трети март“, Площадка № 7 - Габрово, пункт-Бичкия, бул. „Хемус“, кв. 34

2. БИПА Разрешение № 04-ДО-00000711-00 от 18.01.2013 г. Площадка № 1 –
гр. Габрово, ул. „Индустиална“ № 65

3. ГАБРО-МЕТАЛ-2000 Разрешение № 04-ДО-00000747-00 от 11.03.2013 г.
Площадка № 1 - гр. Габрово, „ИНДУСТРИАЛНА ЗОНА-СЕВЕР“, УПИ № V- 53

4. КРИСИНВЕСТ Разрешение № 04-ДО-00000709-00 от 18.01.2013 г. Площадка №
1 - гр. Габрово, ул. „Ванче Михайлов“, № 25, Площадка № 2 - гр. Габрово, ул. „Свищонска“,
имот с идентификатор 14218.504.15

5. ЛЕОМЕТ Разрешение № 04-ДО-00000729-01 от 13.05.2013 г. Площадка № 1 - с.
Поповци 5345, обл. Габрово, общ. Габрово, имот № 000 135

6. ПРЕСМЕТАЛ Разрешение № 04-ДО-00000730-00 от 26.02.2013 г. Площадка №
1 – гр. Габрово, ул. „Индустиална“, ПИ с идентификатор 14218.502.611 Площадка № 2 -
гр. Габрово, ПИ с идентификатор 14218.533.46

7. ВЕНЕЦ КАРС Разрешение № 04-ДО-00000696-00 от 05.09.2012 г. Площадка № 1 -
гр. Габрово, ул. „Ванче Михайлов“ No 25, ПИ 14218.369.5,

8. НИКА, Разрешение № 04-ДО-00000735-01 от 28.08.2014 г. Площадка № 1 -
гр. Габрово, УПИ I-8109

9. БРАТОВ АУТО

Разрешение № 04-ДО-00000777-00 от 22.07.2013 г. □ Площадка № 1 - гр.Габрово, 5300 бул. Столетов № 177, ид. 14218.533.132.1

10. КРИСМАР МЕТАЛ

Разрешение № 04-ДО-00000809-00 от 23.09.2015 г. гр. Габрово, обл. Габрово ул. Ванче Михайлов № 25 Площадка № 1 - ЕКАТТЕ 14218; ПИ с идентификатор 14218.515.375 по ОУП; 800 кв.м.

11. ВЕЗНА

Разрешение № 04-РД-00000148-00 от 20.11.2012 г гр. Габрово, обл. Габрово бул. "Априлов" № 8 Площадка № 1 - гр. Габрово, УПИ IV, ПИ 14218.550.29

12. ВЕЗНА Разрешение № 04-РД-00000155-00 от 05.12.2012 г. гр. Габрово, обл. Габрово

бул. "Априлов", № 8 □ Площадка № 1 - гр. Габрово, бул. "Априлов" № 8

13. НИК-МАР ГРУП

Разрешение № 04-РД-00000158-00 от 23.01.2013 г. □ Площадка № 1 - гр. Габрово, ул. "Ванче Михайлов", № 25, Площадка № 2 - гр. Габрово, ул. "Трети март", № 83

14. АЛМАР 13

Разрешение № 04-РД-00000171-00 от 18.03.2013 г. Площадка № 1 - гр. Габрово 5300, бул. "ТРЕТИ МАРТ" № 76

- **Риск за замърсяване на водоизточниците за питейно водоснабдяване, за водопой на животни, на водни обекти, за замърсяване на чувствителни екосистеми, за замърсяване на почви.**

До настоящия момент не е констатиран риск за замърсяване на водоизточниците за питейно водоснабдяване, за водопой на животни, на водни обекти и чувствителни екосистеми.

- **Чистота на територията на населените места и местата за отдих извън населените места – състояние, честота на почистването, на миенето на улиците, кошчета за отпадъци в населените места.**

Честотата на обслужване от ОП Благоустрояване на различните по обем видове съдове за битови отпадъци е следната:

За град Габрово: контейнери с обем 4 м³ – ежедневно; контейнери с обем 1.1 м³ – ежедневно в ЦГЧ и големите жилищни комплекси; кофи 240 литра – ежедневно; кофи 120 литра 324 бр. ежедневно - в ЦГЧ и големите жилищни комплекси: 550 бр. - 1 път седмично по график пред еднофамилни къщи в отдалечени габровски квартали по стръмни и тесни улици.

Поради недостъпност, изключение правят: ул. „Слънчева”, ул. „Северна”, ул. „Звезда” от № 12 и 13 до края, ул. „Върба” № 2, 6, 8, 10, 12, 14, ул. „Калиакра”, ул. „Илевска” без № 1, 2, 3, 5, 7, 7А, ул. „Лом”, ул. „Аврора”, ул. „Ехо”, ул. „Казашка”, ул. „Слънчев дол”, ул. „Руен” след № 3, ул. „Бенковска” № 27а, 29а, 36, 36а, ул. „Вихър”, ул. „Каменното цвете”, ул. „Кракра”, ул. „Народна победа”, ул. „Мак” № 3 и 5, ул. „Хвойна” № 15, 17, 19, ул. „Букет”, ул. „Зелен бряг”, ул. „Младежки жар”, ул. „Росица”, ул. „Криволак”, ул. „Стрежерът”, ул. „Братовска” № 2 и 4, ул. „Места”, ул. „Добруджа” № 30, 32, 33, 34, 43, 45, 47, 47А, ул. „Черни лом” без № 1, 2, 3, 5, 7, 9, 11; „МВЕЦ – Малиново” – ЕООД, ул. „Батак” – Ангел Евлогиев Димитров – имот 001; кв. Войново № 83, „Доцатекс” – ЕООД; кв. Гачевци - имоти на Пенчо

Рачев и Иван Иванов; местности – Дупели, Бамбовото, Градище – радио „Бимеранг – ФМ” ЕООД – 107046713/001.

За селата: минималната честота за обслужване на съдовете с обем 1.1 м³ и 140 литра е три пъти месечно през месеците май – октомври; по два пъти месечно през останалите месеци от годината по предварително утвърдени графици. Изключение правят само селата: Черневци, Кметовци, Трапесковци и Боженци, където честотата на обслужване е 6 пъти месечно целогодишно и с. Чарково, при което честотата на обслужване е 4 пъти месечно целогодишно.

Изводи: На територията на Община Габрово се прилагат най – актуалните законови регламенти в областта на управлението на отпадъците, което доведе до повишаване качеството на услугата, както и поддържане на територията на Община Габрово на добро ниво.

2.4. Почви

Почвата, като компонент на околната среда е незаменим, ограничен и практически невъзстановим природен ресурс, което налага опазването му от вредни въздействия и унищожаване, както и неговото устойчиво ползване.

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на Община Габрово е разработена в изпълнение на чл. 26, ал.1 и 2 от Закона за почвите. Тя е неразделна част от общинската Програма за опазване на околната среда. Програмата за почвите обхваща периода 2016 – 2020 г.

Почвата представлява сложна природна система изградена от минерални частици, органични вещества, вода, газове, макро- и микроорганизми.

Минералните частици образуват основната маса на почвата, а органичните вещества съставляват 10-20% от химичния състав на почвата. Те са резултат от жизнената дейност на растителните и животински видове. В почвата са разпространени във вид на торф /растителни остатъци/ и хумус /разложено органично вещество/. Хумусът, заедно със съдържанието на вода и газове определя нейното плодородие. Съдържанието на хумус в някои почви може да достигне до 90% от общото съдържание на органичните вещества. Характерно е неговото бавно разлагане от микроорганизмите, което позволява натрупването му в значителни количества в почвата. Той е източник на хранителни вещества за растенията, тъй като при разлагането му се освобождава въглероден двуокис, нитрати, фосфати. Тези съединения са лесно усвоими от растенията. Хумусът, образуван в горния почвен слой се отнася от инфилтриращата в почвата вода в по-долните хоризонти. Чрез обработка на почвата, той заедно с разтворените химични вещества се изнася отново на повърхността.

Почвата е резултат от скали, релеф, организми, климат и време и антропогенна дейност.

Почвената покривка е особено важен компонент на природната среда. Образувана в продължение на милиони години, тя се явява огледало за състоянието на ландшафтите и в нея се отразяват и пречупват взаимовръзките между останалите компоненти на природната среда /скали, води, климат, растителност, дейност на човека/.

Най-разпространени видове са тъмносивите и сивите горски, кафявите горски, планинско ливадните, алувиалните и делувиялните почви.

Сивите горски почви са разпространени в Предбалкана и най-високите части на Източната част на Дунавската равнина.

Алувиално-ливадните почви са разпространени предимно по поречието на река Тревненска. Намират се на заливните тераси на реките и са богати на скални материали и хумусни вещества. Задържат по-продължително време влагата и са подходящи за отглеждане на зеленчуци. За повишаване на плодородието им е необходимо да се предпазват от заблатяване и засоляване. За съжаление, относителният им дял е малък на територията на Община Габрово.

Кафявите горски почви са разпространени върху високите склонове на Стара планина - в места с надморска височина над 1000 метра. Те са силно ерозирали, имат лек механичен състав и се отличават с ниско плодородие. Образувани са върху кисели скали, пясъчници и глинести шисти. Подходящи са за отглеждане на ръж, овес и картофи, но се нуждаят от варуване и комбинирано торене.

- **Замърсени почви с тежки, метали, пестициди, нефтопродукти, нитрати, други замърсители - собственост на земи, използване на тези земи, източници на замърсяване - проблеми; замърсяване на произвежданата селскостопанска продукция или рисковете от такова замърсяване**

Като единствен значим източник на замърсяване с оловни аерозоли могат да бъдат идентифицирани моторните превозни средства с бензинови двигатели. Потенциално замърсени с олово са земи в крайпътните зони с ширина 15-25 метра. Междуселищният обществен транспорт разполага с автобусен парк изцяло на дизелово гориво.

Обработваемите земи в района на общината са слабо плодородни поради ниското съдържание на хумус в горния повърхностен слой.

Прилагат се Добри земеделски практики, съгласно Програма от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони, утвърдена със Заповеди № РД- 267/01.04.2014 г. и №РД09-157/19.03.2014 г. на Министрите на околната среда и водите и земеделието и храните.

През 2014 г. РИОСВ - Велико Търново съгласува значителен брой проекти на животновъдни обекти за изграждане на торохранилища, финансирани от ДФ „Земеделие”. По този начин регистрираните животновъдни ферми ще изпълняват Правилата за добра земеделска практика за опазване на водите и почвите от замърсяване с нитрати от земеделски източници.

Залежалите и негодни пестициди се съхраняват в общински склад за екологосъобразно съхранение, което доведе до премахване опасността от разпиляване и незаконното им използване. Предстои да бъдат обезвредени и предадени.

- **Заблатени почви, причини**

Климатичните и почвени особености в общината не предразполагат към образуване на заблатени почви. На територията на общината няма заблатени почви.

- **Ерозия на почвите, причини**

Ерозията на почвата е процес на разрушаване, пренасяне и отлагане на почвените частици чрез вятъра или валежните и поливни води. Ерозираните земи са със скъсен почвен профил, изсветлена повърхност, често набраздена от линейни ерозионни форми и води до

силно намаляване на плодородието на почвата. Поради това тя е един от най-сериозните глобални фактори за деградация и опустиняване на почвите.

Всяка година ерозията е бич за повече от половината земеделски земи в България. Около 60% от територията на страната е засегната в различна степен от ерозионни процеси.

Обикновено на 4-5 години веднъж през пролетта силни ветрове и суховеи отнасят стотици тонове плодородна почва, което довежда до загуби на хумус, торове и засети култури.

В полупланинската част на региона на наклонени терени, водната ерозия е в по-малка степен изразена поради естественото затревяване и самозалесяване на земите, които не се обработват.

В общината няма данни за силно ерозирали почви в района.

- **Киселинност на почвите**

За много типове почви е характерна висока естествена киселинност. Антропогенно вкислените почви се образуват чрез киселите валежи, около ТЕЦ и химически заводи с радиус на действие на киселите валежи около 50 до 100 км. Почвите деградират поради загуба на калций, магнезий, калий; обогатяване на алуминий; внасяне на вредни серни съединения - основно от дългогодишно минерално торене с хидролитично кисели азотни торове, когато то се извършва без съпътстващо фосфорно и калиево торене. Съгласно Националната мониторингова програма на МОСВ, на територията на РИОСВ - В. Търново са обособени 3 бр. постоянни пунктове за почвен мониторинг - вкисляване.

През 2014 г. е извършено пробонабиране и анализ на резултатите както следва: Мониторинг почви - II-ро ниво (вкисляване) - от 2 пункта в с. Душево, общ. Севлиево и с. Балван, общ. В. Търново: взети 16 бр. почвени проби със 7 бр. параметри на изпитване и извършени 112 бр. анализи.

Почвите в Габровска област варират от слабо до средно кисели. Резултатите от анализите на провеждания мониторинг II ниво (вкисляване) през годините не показват промени в стойностите на вредна киселинност на почвата в пунктовете, в която тя се проследява.

По данни от наблюденията върху процесите на вкисляване в мрежата за мониторинг по киселинност на почвите в обработваемите земи у нас свидетелстват за очертаване на трайна тенденция към запазване на обменната киселинност в антропогенно вкислените почви, въпреки намаленото потребление на хидролитично кисели минерални торове.

- **Физически нарушени почви, нарушени терени от добивна дейност, от изкопни работи**

Кариерата в село Козирог се стопанисва и експлоатира от „Пътстрой – Габрово“ АД. Отстои на около 2-2,5 км от село Козирог.

Находището е на около 15 км северно от Габрово в средната част на възвишение „Стражата“. Най-близките населени места са селата Козирог, Ловни дол, Янтра и Търхово.

Камъкът е варовик IX категория.

Кариерата съществува от 1978г. съгласно Протокол №1431/23.08.1978г. на Държавна комисия по запасите към Държавен комитет за планиране.

Кариерата, на база сключен договор за концесия от 01.06.2010г. между „Пътстрой – Габрово“ АД – концесионер и МРРБ - канцедент, влизащ с обратна сила от 22.02.2000г се ползва от „Пътстрой – Габрово“ АД за 25 години – на концесия със съответните концесионни

вноски на м³ плътна маса. Геоложките запаси при разкриване на кариерата са 11 017 104 м³ с 2% експлоатационни загуби или 10 796 762 м³.

Количеството добити материали към 31.12.2015г е 102 763 м³ плътна маса.

За експлоатацията на кариерата всяка година се изготвя „Годишен работен проект“ до края на м. ноември на предходната година.

Добив на варовици и пясъчници се осъществява и в находище “Чириковец”, с площ в размер на 113,0 дка по краен контур, с. Скалско в землището на с. Лесичарка. В административно отношение районът на находището се отнася към област Габрово, община Габрово. Кариерата се стопанисва и експлоатира от Димас АД.

Находището “Чириковец” се намира на около 15,0 км северно от гр. Габрово, в землището на с. Лесичарка, между селата Скалско и Велковци, съответно на 2,0 и 3,0 км от тях. В западната част е прокаран асфалтов път, свързващ находището със селата и градовете Габрово, Севлиево и Дряново. Непосредствено до находището, на разстояние 1,5 км е построена ТСИ и асфалтова база.

Камъкът е варовик VII категория.

Изчислението на запасите е извършено на база следните кондиционни показатели:

минимална мощност на полезно изкопаемо - 10,0 м; максимална мощност на откривка - 2,0 м; съотношение откривка/полезно изкопаемо - 1/15.

Подписан е Концесионен договор на 17.09.2007 г. между Министерски съвет на Република България и “Димас” АД, гр. Габрово, с Решение № 547 от 20.08.2007 г. от и влязъл в сила на 10.12.1997 г. за срок от 25 години. Добиват се подземни богатства, като индустриални минерали, строителни материали - варовици и пясъчници.

Състоянието на запасите към 01.11.2015г. е 9 221 400м³.

За експлоатацията на кариерата всяка година се изготвя „Годишен работен проект“ до края на м. ноември на предходната година.

Изводи:

1. Почвите в Община Габрово са бедни на хумус, слабо плодородни. Не са регистрирани замърсявания на почвите с нитрати от предозирано торене.

2. Не са правени проучвания на почвите в района за замърсяване с тежки метали, нефтопродукти и др. вредности, но не са налице и значими източници за подобен род замърсяване.

3. Почвите в района не са замърсени с пестициди, не са вкислени или засолени, а също не са силно повлияни от ерозионни процеси.

2.5. Защитени територии и биоразнообразие

България е една от най-богатите страни в Европа от гледна точка на уникална флора и фауна (биологично разнообразие), разнообразие от местообитания, обширни гори и други ресурси с биологично значение. Всъщност всички основни естествени местообитания в Европа могат да се открият и в България - от високопланински гори до крайморски езера и пясъчни дюни.

- **Гори – състояние, видово разнообразие, собственост, използване на рекреационни цели, за дърводобив, за други цели.**

Горите на територията на ТП ДГС „Габрово”, респективно на Община Габрово имат изключително важно значение за населението на общината. Освен икономическо –

строителна дървесина и дърва за горене, те изпълняват и много други специални функции: защитни – водоохранни, противоерозионни и специални – зелена зона на гр. Габрово, вододайни зони, лесопаркове, НАТУРА 2000 и други. Това разнообразие на групите гори изисква многофункционално стопанисване и приложение на Закона за горите със съответните наредби в разработените нови горскостопански планове на ТП „ДГС – Габрово“ и Община Габрово.

Площта на горските територии държавна собственост на ТП ДГС „Габрово“ е 19573,2 ха, в т. ч. залесена 18720,2 ха, а общата залесена площ на горите от групата със Защитни и Специални функции е 16719,6 ха или 89,3%.

Голямото разнообразие на релефните, почвените и климатичните условия на територията на Община Габрово са предпоставка за наличието на голям брой растителни видове.

Съставът на горите е предимно от широколистни видове. Поради умерения климат те са представени основно от средноевропейски тип, като бук, цер, зимен дъб, благун, акация, обикновен габър и др. В широколистните и смесените широколистно-иглолистни гори се срещат и планинският явор (над 1200 м. надморска височина) - рядък вид, сребролистната липа, едролистната липа, клен, ясен, келяв габър, воден габър, ива, трепетлика, бреза, тополя, акация и други. Единично разпространени са: явор, шестил, дива череша, дървовидна леска, офица, брекина, бряст, дива круша, киселица, черна елша, няколко вида върби. Създадени са култури от следните иглолистни видове: черен бор, бял бор, смърч, обикновена ела, бяла мура, на някои места - европейска лиственица, веймутов бор, дугласка, кедър, черен калабрийски бор.

Общото процентното изражение на изброените до тук дървесни видове, /типични за територията на ТП ДГС-Габрово (респективно за територията на община Габрово)/ има следния характер: Като цяло широколистните гори заемат 83,5% от общата площ на ТП ДГС-Габрово, от тях най-голям е дялът на бука - 48,9%, габър - 9,1%, цер - 8,1%, келяв габър - 3,8%, благун - 3,6%, акация - 4,4 %, зимен дъб - 2,7% и др. широколистни - 2,9%.

Изброените до тук се явяват важна предпоставка за развитието на дърводобива, дървообработването и мебелното производство в Габровския район.

Иглолистните дървесни видове заемат 26,5% от общата площ на Габровското стопанство, от тях белият бор заема 10%, черният бор - 3,4%, смърча 2,8%, а другите иглолистни - като ела, лиственица, европейска лиственица, кедър, бяла мура, дугласка ела - 10,3%.

По-голямата част от горските видове (56,5%) са разположени в средния планински пояс с надморска височина от 600-1800 м и 43,5% попадат в долния равнинно-хълмист пояс от 0-600 м надморска височина.

Като подлес в горските екосистеми се срещат: леска, глог, дрян, черен бъз, шипка, чашкодрян, трънка, къпина, малина и др. - плодовете на част от които са ядливи и съдържат ценни биологично-активни вещества.

Освен че са естествен фактор за пречистване на атмосферата, горите (особено тези, извън регулационните граници на населените места) дават убежище на значителен брой дребен и едър дивеч.

По отношение на *фауната* територията на Община Габрово попада в зоната на Европейската фауна с характерните за Старопланинския район видове. Горите и пасищата са основна жизнена среда за голям брой гръбначни и безгръбначни животни. От бозайниците се срещат мечка, сърна, благороден елен, дива свиня, вълк, лисица, бялка, златка, язовец. Голямо е разнообразието в света на птиците, влечугите и насекомите. В реките най-разпространената риба е черната мрена. Срещат се също така балканска пъстърва, кефал,

кротушка, уклея, раци и други дребни водни обитатели.

От растенията, които фигурират в Червената книга на Р.България на територията на парка се срещат Планински явор(жешля), Джел, Тис, Панчичева пищялка, Лудо биле(Беладона), Нейчево великденче, Родопски силивряк, Обикновена кандилка, Благаево и Ниско бясно дърво, Веленовски неджит, Рохелова каменоломка, Фривалскиева микромерия, Български ранилист, Мека медуница, Хоботниче, Снежко кокиче и различни представители на семейство Салепови (български орхидеи): Обикновена пърчовка, Двурога пчелица, Чернушка, Недоразвит лимодорум, Шлемовиден, Опърлен и Маймунски салеп и др.

Горите и билните планински пасища са обитавани от голям брой безгръбначни и гръбначни животни.

От птиците се срещат: скален орел, малък креслив орел, осояд, бухал, горска ушата сова, забулена сова, горска улулица, горски бекас, гълъб-хралупар, черен кълвач, зелен кълвач, червеногуша мухоловка - т.е. видове фигуриращи в Червената книга на Р.България, както и много други видове.

Старите букови гори са обитавани от златки, вълци и мечки. Срещат се още: благороден елен, сърна, дива свиня, язовец, чакал, лисица, бялка, невестулка, лалугер, таралеж, катерица, 10 вида прилепи и др.

Голям е броят и на представителите на херпифауната: смок-мишкар, усойница, слепок (крехар), два вида костенурки, жълтокоремна бумка, горска дългокрака жаба и др.

• Защитени видове растения и животни

Националната екологична мрежа включва защитени зони като част от Европейската екологична мрежа "Натура 2000" и защитени територии, които не попадат в защитени зони. Целта е дългогодишно опазване на биологичното, геологичното и ландшафтното разнообразие.

119 броя защитени зони съгласно Директивата за опазване на дивите птици, покриващи **22,7%** от територията на България. В таблицата са посочени защитени зони (33) на територията на Община

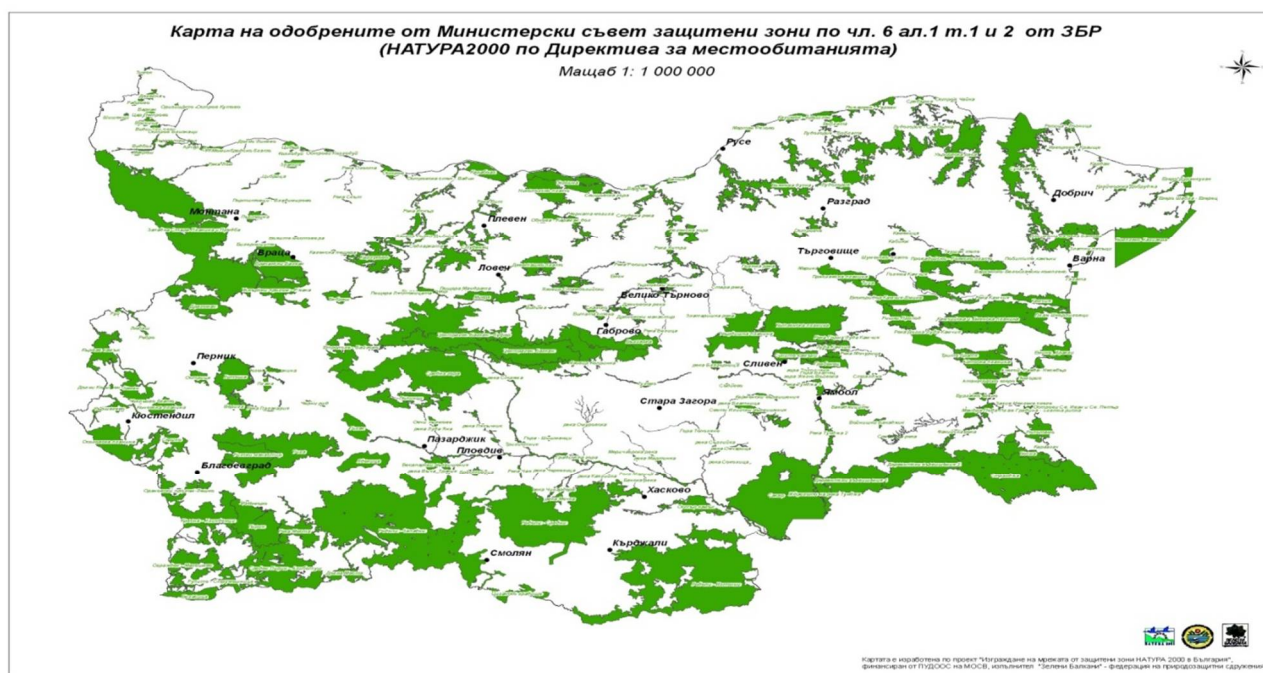
Габрово

№	КОД	ИМЕ	ОБЛАСТ	ОБЩИНА	ОБЩА ПЛОЩ [ха] в попадаща в границите на община Габрово	% от територията на парка попадаща в границите на община Габрово	ОБЩА ПЛОЩ [ха]	Територия [ха]	Акватория [ха]
1	BG0002128	Централен Балкан Буфер	ГАБРОВО	ГАБРОВО	185	0,3	72 021,4029	72 021,4029	0,0000
2	BG0000399	Българка	ГАБРОВО	ГАБРОВО	17096,9	71,2	24 009,0341	24 009,0341	0,0000

234 броя защитени зони съгласно Директивата за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна, покриващи **30%** от територията на България. В таблицата са посочени защитени зони (33) на територията на Община Габрово

№	КОД	ИМЕ	ОБЩИНА	ОБЩА ПЛОЩ [ха] в попадаща в границите на община Габрово	% от територи ята на парка попадаща в границит е на община Габрово	ОБЩА ПЛОЩ [ха]	Територия [ха]	Акватория [ха]
1	BG0000190	Витата стена	ГАБРОВО	2593,3	98,6	2 630,1900	2 630,1900	0,0000
2	BG0000214	Дряновски манастир	ГАБРОВО	744	24,9	2 987,8900	2 987,8900	0,0000
3	BG0000263	Скалско	ГАБРОВО	1551	70,8	2 189,4700	2 189,4700	0,0000
4	BG0000399	Българка	ГАБРОВО	17096,9	71,2	24 009,0341	24 009,0341	0,0000
5	BG0000610	Река Янтра	ГАБРОВО	55,4	0,4	13 900,4100	13 900,4100	0,0000
6	BG0001493	Централен Балкан - буфер	ГАБРОВО	185	0,1	138 363,8200	138 363,8200	0,0000

Извод: 40% от територията на община Габрово попада в защитените зони по Натура 2000.

РИОСВ – В. Търново упражнява контрол за ограничаване на незаконната търговия с редки и защитени видове растения и животни. Такива нарушения в последните години не са констатирани. Периодични наблюдения (съобразени с биологията на отделните видове) се предвиждат върху популациите на застрашени и редки животни, особено в орнитологично

важните места в региона. Отчитат се местообитанията, тенденциите в числеността и плътността на находищата, регистрират се отрицателните въздействия.

- **Видове животни, обект на ловен туризъм**

Животинският свят е богат на представители от разнообразна и интересна фауна гръбначни животни, което гарантира устойчивостта на следния туристически потенциал:

- *Риболовен туризъм* – наблюдават се, речен кефал, скобар, обикновена кротушка, бяла и черна мряна, обикновена каракуда, сребриста каракуда, шаран, сем. Сомови и др.

- *Ловен туризъм* – има възможност за отстрел на елени, сърни, диви прасета, зайци, лисици и др. На територията на Община Габрово има сдружение "Ловно-рибарско дружество "Чардафон" ,с административен адрес: ул. Еманоил Манолов 17, където може да се информирате за реда и начина за осъществяване на отстрел на дивеч - сърни, елени, диви свине, лисици, язовци, вълци и др. Птичийт свят показва голямо разнообразие на видове. Едни от тях обитават горските масиви, а други полския район. Обект на лов са: яребици, фазани, пъдпъдъци, гълъби, гургулици.

- **Билки с търговско значение - находища , използване**

Билките, още наричани *лечебни растения, лечебни треви*, обхващат голяма група растения, които се използват в медицинската и ветеринарномедицинската практика за профилактика и лечение на болести.

Макар и в малки количества, билките съдържат лекарствено-активни вещества, които благотворно влияят на човешкия организъм. Наред с тях съдържат и придружаващи вещества, които могат да подсилят ефекта на лечебното вещество или да окажат вредно влияние.

Във връзка с това е необходимо да бъдат опазени, както самите лечебни растения, така и техните естествени находища. За опазването им е приет *Закон за лечебните растения*, който цели, чрез контролирано и организирано използване на лечебните ресурси да се следи за тяхното състояние и количество. В обхвата на Закона е включен списък с лечебните растения, които подлежат на контрол и опазване. Ежегодно със своя заповед Министъра на околната среда и водите определя специален режим на опазване и ползване на лечебните растения със съответните квоти.

През последните години, като лимитиращ фактор за опазване на биологичното разнообразие в района, е билкосъбирането и брането на гъби. Повечето находища на билки на територията на общината попадат в горски масиви и разрешителните за тяхното бране за стопански цели и последващ контрол се осъществява от Държавно горско стопанство - Габрово. На контрол са подложени всички известни на РИОСВ-В. Търново пунктове за изкупуване на билки. Следи се за правилната им заготовка и съхраняване.

Ежегодно кмета на Община Габрово издава заповед за забрана брането на липов цвят от насаждения и отделни дървета на територията на гр. Габрово и селата, включващи – улици, булеварди, паркове, сервитутите на пътните артерии общинска собственост и други площи, както и рязането, чупенето и увреждането на липови дървета на територията на цялата община.

- **Защитени територии – вид , собственост, защитени територии само в обхвата на разглежданата община ли е , или в съседни общини, посещаемост , изходни**

туристически пунктове, доколко има туристически потенциал, ако няма посещаемост – причини

Съгласно действащият от 1999 г. Закон за защитените територии в Република България те се групират в следните категории: резерват, национален парк, природна забележителност, поддържан резерват, природен парк и защитена местност.

Природен парк “Българка”

Местоположение – землища на община Габрово са Топлеш, Зелено дърво, Чарково, Етъра и Априлово, а за община Трявна са Плачковци, селата Радевци - Нейковци, Станчов хан и Престой .

Обявен за природен парк със Заповед № РД – 775/09.08.2002 г. на МОСВ с цел опазване, възстановяване и поддържане на буковите екосистеми и ландшафти, характерни за Централна Стара планина, флората, фауната и културно-историческото богатство на района. Обхваща обща площ от 21772,2 ха. Разположен е върху билните части и северните скатове на Шипченска и Тревненска планини и части от прилежащия им Предбалкан. Територията включва изворите на река Янтра и основните притоци в горната ѝ част. Паркът обхваща населени места, разположени в границите на общините Габрово, Трявна и Мъглиж. В площта му попада и язовир “Христо Смирненски”.

В морфологията на терена условно се различават пет части: Шипченско-Бузлуджанска част - това е частта с най-висока средна надморска височина (връх Караджова кула – 1511м), билната част на Тревненска планина с местността ”Извора” (с най-висока част връх Бедек – 1488м), ”Студен кладенец”-”Конарското”, северна част на Шипченска планина и част от Габровския предбалкан и северен скат на Тревненска планина и част от Тревненския предбалкан. Средната надморска височина на природен парк “Българка” е 940м, а денивелацията – 1120м. Богатата петрографска структура, разнообразните почвено-климатични условия и голямата денивелация са предпоставка за наличието на много растителни и животински видове.

Горският фонд на територията на парка е 80,2% от общата му площ. В него основно място (60%) заема букът. Той е основен дървесен вид и формира интересни растителни съобщества като бук-светлика, бук-лазаркия, бук-офика, бук-лавровишня, бук-черна боровинка, бук-воден габър и няколко уникални хабитата: бук-тис-лавровишня, бук-джелмъх, бук-дървовидна леска. От растенията, които фигурират в Червената книга на Р. България на територията на парка се срещат планински явор (жешля), джел, тис, нейчев зановец, лечебна пищялка, лудо биле(беладона), нейчево великденче, родопски силивряк, различни представители на семейство Салепови и др. Територията на парка е и изключително богата на лекарствени растения.

При зоогеографското райониране територията на парка попада в зоната на Европейската фауна - Старопланинския район. Горите и субалпийските пасища са обитавани от голям брой безгръбначни и гръбначни животни. От птиците се срещат: скален орел, малък креслив орел, горски бекас, гълъб-хралупар, черен кълвач, южен белогръб кълвач, видове фигуриращи в Червената книга на Р. България. Старите букови гори са обитавани от златки, вълци и мечки. От едрите бозайници се срещат: благороден елен, сърна, дива свиня, язовец, чакал, лисица и др.

Защитена местност “Боженци”

Местоположение – землища на селата Боженци и Бижовци, област Габрово. Обявена за защитена местност със Заповед № 4526/17.11.1975 г. на МГОПС. Площта на защитената

местност е 227,10 ха, обявена е с цел опазване на характерна смесена широколистна гора. В защитената територия е забранено чупенето, обелването, засичането, боядисването, драскането и всяко друго повреждане на дърветата или част от тях. Забранени са и всички действия за повреждане и унищожаване на растителността в района. Не се разрешава също така преследване, ловене, ловуване, гърмене и убиване на всякакви животни, унищожаване на птици и повреждане на гнездата им, паша на добитък и палене на огън. Забранено е всяко замърсяване на изворите и водите, повреждане на съществуващите или прокарване на нови пътища, преминаване на превозни средства през горите, освен на служебни, и то само по алеите. Забраната обхваща и повреждането, драскането и разрушаването на скалите, копането и вадене на пясък, чакъл, камъни, глина и хумус от района. Не се разрешава никакво повреждане или изменение на съществуващите постройки и строеж на нови сгради и пътища извън местата, определени в специалните проекти за благоустрояване.

Защитена местност “Соколски манастир”

Местоположение – землището на град Габрово, община Габрово, област Габрово. Обявена за историческо място със Заповед № 357/09.02.1973 г. на МГОПС площ 75,5 ха. Манастира е свързан с историческите събития в Габровския край по време на отоманското иго. Прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-1322/27.12.2002 г. на МОСВ и цел опазване на характерни букови гори в района на Соколския манастир.

Защитена местност “Люляците”

Местоположение – землищата на селата Гачевци и Дебел дял, община Габрово, област Габрово. Общата площ е 58,3 ха. Обявена за историческо място “Партизанска база – Института” със Заповед № 852/10.08.1983г. при МС. Прекатегоризирана в защитена местност “Люляците” със Заповед № РД-1321/27.12.2002 г. на МОСВ с цел опазване на характерни букови гори в района на курорта “Люляците”.

Защитена местност “Бостанчетата”

Местоположение – землището на село Боженци, община Габрово, област Габрово. Обявена за природна забележителност с вековна букова гора е местност “Бостанчетата” обявена със Заповед № 1141/15.12.1981г. при МС, в землището на село Боженци. Прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-1305/27.12.2002 г. на МОСВ с цел опазване на вековна букова гора с площ 0,3 ха.

Природна забележителност “Езеро Биляковец”

Местоположение – землището на село Здравковец, община Габрово, област Габрово. Обявена със Заповед № 233/04.04.1980 г. на КОПС при МС с площ 14,2 ха.

2.6. Зелени площи в населените места.

- **Зелени площи в населените места - кв.м. на жител; видове растителност и състояние; поддържани или изоставени са; проблеми; за по-големите населени места - разпределение по квартали; налични площи, определени по устройствените планове за зелени площи;**

Град Габрово е полупланински град разположен сред високостеблени габъррови и букови гори – фактори, които изключително благоприятстват създаването и поддържането на

висококачествена околна среда. Зелената инфраструктура на града е разпределена количествено равномерно и е свързана естествено чрез зелените коридори по поречията на р.Янтра, Синкевица и Паничарка, като така предоставя най-благоприятен екологичен ефект. Общите площи на отдиха възлизат на над 2750 дка, без да се включва дворищното озеленяване в жилищните територии, както и други зелени площи в строителните граници на града. Напълно и частично изградените озеленени площи са близо 2 500 дка, в това число:

- паркове и градини – 525 дка., обхващащи площи в ЦГЧ, паркове в градската част (парк „Маркотей“ (55 дка), парк „Баждар“ (100 дка), градина „Майчина грижа“ (1.2 дка), градина „Шиваров мост“ (3.3 дка), парк „Кольо Василев - Обов“ (9,1дка), градина до блок „Катюша“ (4.7 дка), лесопарковете в покрайнините на града (156 дка) и други локални градини и озеленени площи;

- междублокови пространства – 500 дка в жилищните квартали с комплексно застрояване, предимно в кварталите Младост и Трендафил)

- зелени площи с ограничено ползване – площи в дет. заведения, училища, здравни заведения и др., разположени в различните части на града;

- улични дървета и зелени ивици – основно по главна улична мрежа;

- спортни терени – 273 дка спортни игрища, трасета за вело- и др., разположени в различните части на града ;

- гробищни паркове – 220 дка, с най-голяма площ в северозападната част на града.

Други зелени площи в регулационните граници на града:

- площи в границите на екологичната мрежа Натура 2000 (поречието на р. Янтра и притоците ѝ) - 1820 дка;

- незастроени, неизползвани и изоставени земеделски земи;

- иглолистни, широколистни и нискостъблени гори.

Зелена инфраструктура:

При наличие на близо 60 000 жители на гр. Габрово се разпределят близо 14 m² озеленена площ на жител при норматив 12 m², т.е. зелената инфраструктура на града има необходимата площ и същевременно има добър потенциал за доразвитие.

Зелени площи се поддържат от Общинско звено Озеленяване са: ЦГЧ – 55.7 дка (от тях 39 - II категория, 13.7 – III и 3 дка- IV категория); юг – 20.8 дка (от тях 13.7 - II категория, 3.3 – III и 3.8 дка- IV категория); север – 87.4 дка (от тях 27.5 - II категория, 23.2 – III и 36.7 дка- IV категория). Общо: 163.9 дка или 20 % от всички зелени площи за широко обществено ползване.

На територията на гр. Габрово има общо 49 броя детски площадки и зони за отдих (детски кътове), които се поддържат от Общинско звено Озеленяване.

Съответстващи на *НАРЕДБА № 1 от 12 януари 2009 г. за условията и реда за устройството и безопасността на площадките за игра.* са 20 бр., които са въведени в експлоатация и подлежат на годишен контрол.

Останалите 29 бр. „зони за отдих“ (детски кътове) са съществуващи детски площадки, които се поддържат от ОЗ Озеленяване, с цел осигуряване тяхната безопасност.

- **Наличие на паркове за отдих извън населените места, статут, състояние, инфраструктура, посещаемост, осигуреност с транспорт**

Парк „Баждар“ (100 дка), намиращ се в непосредствена близост до централна градска част, не се поддържа от 20 години и съответно е занемарен и е недостатъчно използваем от

жителите на града, с непроходими части от алейната мрежа, с частично нарушена настилка, без паркова мебел, с една изоставена детска площадка. Растителността в парка е в добро физиологично състояние съставена основно от черен бор (*Pinus nigra*) и обикновен дъб (*Quercus robur*), на средна възраст от 50-70 години. През парка минава алеята свързваща ТУ с центъра на града. В резервния списък на инвестиционната програма по ОПРР 2014-2020 е заложен да се реализира проект „Изграждане на привлекателна, достъпна и зелена градска среда на гр. Габрово, включващ благоустрояване на парк „Баждар“, в периода 2019-2021г.

Парк „Маркотей“ (55 дка) се намира между кв. Дядо Дянко. Паркът е изграден в периода 1963 – 1972 г. В момента парка е реконструиран и обновен напълно. Растителността е в добро физиологично състояние. През парка минава най-късата пешеходна връзка между спирките на градския транспорт на бул. „3-ти март“ и училище „Иван Вазов“, жилищните сгради и блокове от квартала.

Парк „Кольо Василев – Обов“ (9.1 дка), градини „Майчина грижа“ (1.2 дка), „Шиваров мост“ (3.3 дка) и градината до блок „Катюша“ (4.7 дка), за разлика от по-големите паркове са в удовлетворително състояние и се поддържат добре, като така изпълняват своите естетически, рекреативни, социални и екологични функции във висока степен. Предстои цялостна реконструкция на парка по Оперативна програма региони в растеж, която трябва да завърши 2018 г.

Решаването на проблемите на междублоковите пространства чрез програмата на Общината „Да превърнем сивото в зелено“, която продължава и през 2016, е добра стъпка, макар дейностите и местата за интервенция да са до известна степен частични. Възможна стратегическа мярка е да се изготви Програма за възстановяване и развитие на междублоковите пространства с участието на гражданите обитаващи тези пространства и така ще се създаде база за устойчиво и интегрирано въздействие върху тази част от зелената система и възможност за взаимодействие между Общината и гражданите.

Уличните дървета и зелените ивици изпълняват своите екосистемни услуги чрез предоставяне на сянка, топлинна изолация, защита от влага и вятър, подобрене на качеството на въздуха и намаляване на шума. Уличните дървета чрез листата, клоните и стъблото си могат да уловят до 30% от дъжда чрез абсорбция и изпаряване и още до 30% чрез абсорбция от кореновата система като така намаляват повърхностния отток и възможността от наводнения (11). Уличните дървета в града са в сравнително добро физиологично състояние. При премахването на изсъхнали, болни и опасни дървета е важно те да бъдат подменени с нови, като така да се запази озеленеността и свързаността на зелената инфраструктура на града. При цялостна реконструкция и благоустрояване на улични територии се предвижда засаждане и на нови дървета.

По границите на града са разположени териториите на отредените лесопаркове – 7 бр. с обща площ – 5 120,7 ха., като от тях само в 4 бр. са провеждани благоустройствени мероприятия - с площ 706.6 ха. Лесопарковете „Градище“, „Баждар“, парк „Синкевица“ са част от високостъблени широколистни и смесени комплекси. Общото състояние на горите в лесопарковете е добро, но функцията им като лесопаркови площи не се използва пълноценно, тъй като не се извършва поддържане, ново строителство и охрана в същите. След 1993 г. в лесопарковите територии се върнати земеделски земи на физически лица и на държавата, някои от териториите се приватизирани и за момента в по-голямата си част в териториите са останали само площите от горския фонд. Този фонд се стопанисва от Държавно Горско Стопанство Габрово и в него се провеждат дейности, предвидени в лесоустройствените проекти. Многообразието на дървесните видове се определя от основните широколистни местни и чуждоземни представители, като бук, цер, зимен дъб, благуна, габър, липа, дива

череша, явор, ясен, брекиня, червен дъб, акация, тополя и от иглолистните, изкуствено внесен бял бор, чер бор, смърч, атласки кедър, веймутов бор, дуглазка ела и други екзоти.

Изводи: Възможните действия, които Общината може да предприеме по отношение на възстановяването и развитието на зелената инфраструктура са:

- Реконструкция на парк „Баждар” и създаване на зелени пешеходни връзки с кварталите, които обслужва;
- Реконструкция/Създаване на спортни площадки (баскетболни игрища, фитнес на открито, поставяне на тенис на маси и др.) в зелените площи;
- Създаване на микроелементи на градското озеленяване, вертикално озеленяване, както и на инсталации и провокации към гражданите и обществеността с екологична и социална насоченост. Възможност за взаимодействие между Община, артисти и НПО;
- Създаване на градски еко-фестивал и обвързването му с „Узана поляна фест”;
- Изграждане на екопътеки – тематични екопътеки с цел образование, спорт, туризъм в и около града;
- Създаване на изгледни точки с площадки към града и околностите (подобряване на туристическата инфраструктурата) – туризъм и образование;
- Създаване на връзки и по-добра достъпност между зелената инфраструктура в рамките на града и на заобикалящите гори. Създаване на партньорски взаимоотношения между Община Габрово и ДГС Габрово във връзка с ползване на съществуващи горски пътища, стигащи до границите на града;
- Запазване и благоустрояване на зелени коридори по поречието на реките.

2.7. Шум

- **Наднормено излъчване на шум в околната среда- рискови зони: жилищни, за отдих, учебни, болници, санаториуми и др.подобни**

Мониторингът на градски шум за район Габрово се извършва ежегодно от Регионална здравна инспекция – Габрово (РЗИ) по програма, разработена, съгласно изискванията на Наредба №54/13.12.2010г. (ДВ бр.3.2011г.) на МЗ и МОСВ, Наредба №6/26.06.2006г и в съответствие с Методиката за определяне броя, разположението на пунктовете за регион Габрово. Измерванията са извършени от 20 пункта, разпределени по групи, както следва:

- ✓ Пунктове върху територии прилежащи към пътни, железопътни и въздушни трасета – 10бр.;
- ✓ Пунктове върху територии с промишлени източници на шум –производствени складови територии и зони – 4 бр.;
- ✓ Пунктове върху територии подлежащи на усилена шумозащита – 6 бр.;

Данните показват, че като цяло нивото на уличния шум в гр. Габрово в централна градска част и около натоварените пътни отсечки, се запазва в границите установените законови норми. Нарушеният акустичен комфорт се дължи на натоварения автомобилен поток, увеличени брой пътни транспортни средства.

- **Население, подложено на въздействие**

Шумът е един от основните физични фактори с неблагоприятно въздействие върху населението и водещ до акустичен дискомфорт в околната среда особено в големите градове. Вредното въздействие зависи от вида му и поражащите го условия. Не случайно законодателството в областта на защита от шума в околната среда урежда проблемите, свързани с разработването на мерки за избягване, предотвратяване и намаляване на вредното въздействие на шума, целящи чрез тяхното осъществяване защита на човешкото здраве и околната среда, както и осигуряване на качество на живот на населението.

• Източници на шума

Развитието на промишленото производство, интензивното развитие на пътническите, товарните транспортни средства и масовият градски транспорт, са източници на шум, които предизвикват сериозни смущения върху хората. Шумът оказва въздействие върху:

- централната нервна система – преумора, смущения в психиката и паметта, главоболие, нарушен сън, увреждане на слуха, раздразнителност, смущения в цветоусещането, нарушения при оценката на разстояния;
- вегетативната нервна система - усилен съдов тонус, циркулаторни прояви;
- сърдечно-съдовата система - повишено кръвно налягане, нарушен сърдечен ритъм;
- дихателната система – ускорено и повърхностно дишане;
- храносмилателната система - забавено преминаване на храната през храносмилателните органи, различни по вид и степен увреждания на стомаха;
- ендокринната система – промени в количеството на кръвната захар, повишаване на основната обмяна, задържане на вода в организма;
- слуха – при над 80 dB настъпва невъзвратно увреждане на слуховия анализатор, а при над 120 dB – пълна глухота, която понякога настъпва изведнъж.

Действащ като стресов фактор, шумът атакува почти всички органи и системи. Индивидуално оценено, въздействието на шума най-често се представя като: предизвиква раздразнение, главоболие, пречи на съня и почивката, затруднява възприемането на речта, пречи на умствената работа.

• Предприети мерки

- Поетапно подобряване състоянието на пътната настилка чрез рехабилитация на уличната мрежа.
- Правилно организиране на автомобилния поток.
- Забрана за движение на мотоциклети и тежки камиони в определени часове и райони, в близост до лечебни и детски заведения.
- Не се допуска функционирането след 22.00 часа на шумни увеселителни заведения разположени в жилищни райони.
- Не се допуска провеждането на нерегламентирани автомобилни състезания по улиците на града.

Изводи:

1. Гр. Габрово се характеризира със сравнително нормална шумова среда.
2. Подмяната и поддръжката на настилка на улиците в добро състояние води до значително подобряване на шумовата среда.

2.8. Радиационна обстановка

Бедствията и аварията имат неблагоприятен ефект върху процеса на устойчиво развитие. Нарушава се хармонията между техническия и икономическия прогрес, опазването на природната среда, здравето и благосъстоянието на населението.

Сеизмичната характеристика на района на общината, ландшафтните и геоморфни условия, климатичните особености и други оказват своето съществено влияние при образуването на редица свлачищни процеси. Своевременното им регистриране и стабилизиране е една от приоритетните задачи в работата на общинската администрация.

На територията на общината възникват кризисни ситуации породени от бедствия, аварии или катастрофи, които причиняват различни по размер материални щети и могат да доведат до човешки жертви. Най-характерни са обилните снеговалежи, снегонавявания, поледици, наводнения, активизиране на свлачищна дейност, земетресения и други.

Промислените аварии са характерни за фирмите, работещи с взривни и опасни химически вещества (хлор, амоняк, киселини и основи). Прогнозира се и възможност за радиоактивно замърсяване, вследствие авария в АЕЦ "Козлодуй", или трансграничен пренос на радиоактивни вещества. В случай на такава авария или трансграничен пренос, Община Габрово не попада в 30-километровата зона за аварийно планиране, но при неблагоприятни метеорологични условия по всяка вероятност ще попадне в зона на строг контрол.

Естественят радиационен фон в Общината се движи в нормални граници и е 0,20 pSv/h (0,020 мр/ч). Измерването се осъществява от оперативен дежурен екип с РР. 51-М - рентгеномътр, радиомътр.

Статистически възможни за общината са възникването на инциденти с разливане на живак, замърсяване с растително-защитни препарати, нефт и нефтени деривати и невзривени боеприпаси (артилерийски, авиационни, стрелкови).

По-малко вероятни са условията за възникване на биологични огнища и епидемични взривове.

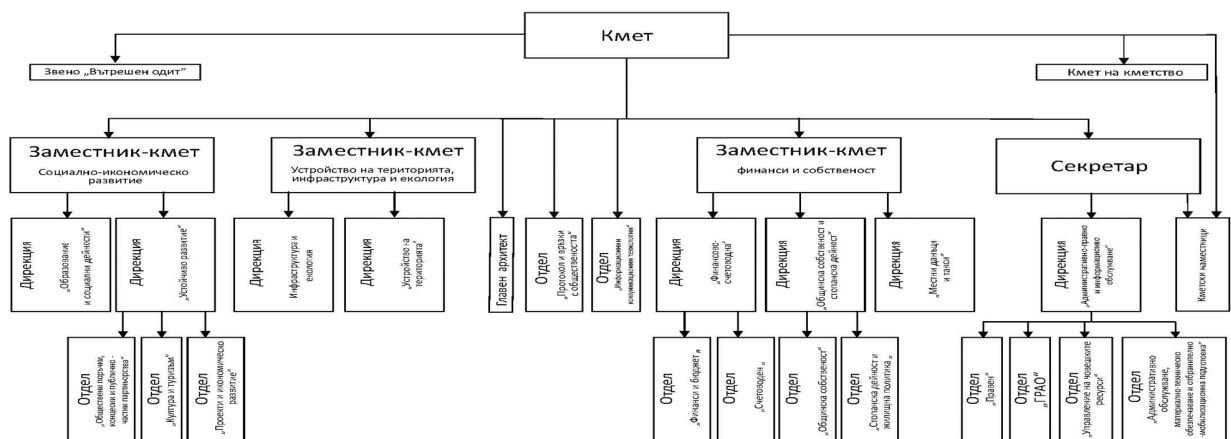
Катастрофи - характерни са най-вече автотранспортни катастрофи.

В Община Габрово има изградена Постоянна общинска комисия за защита на населението при бедствия, аварии и катастрофи на основание заповед на Кмета на община Габрово. Тази Комисия организира, ръководи, координира и контролира провеждането на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи при възникнали бедствия, аварии и катастрофи. Същата поддържа осигуряване относно: разузнаване, ред и сигурност, медицинско, инженерно, метеорологично, противопожарно, материално-техническо, финансово, комуникационно, информационно осигуряване

3. УПРАВЛЕНСКИ ДЕЙНОСТИ

Община Габрово разполага с добре изградена административна структура и има нужния човешки ресурс и капацитет за изпълнение на Общинския план за развитие за периода 2014-2020 г.

Към 2015 г. Общинска администрация – Габрово е със следната структура:

- Наличие на комисии / отдели, сектори, отделни специалисти в Общинския съвет / общинската администрация / отговорности и задачи, които изпълняват

А) отговорни структури в общинската администрация:

Зам. – кмет „УТ и ИЕ“ – 066/818 392

Дирекция “Инфраструктура и екология” (“ИЕ ”)

Директор дирекция “ИЕ” - тел.: 066/ 818334

ст. експерт в дирекция „ИЕ“ - тел.: 066/ 818437

мл. експерт в дирекция „ИЕ“ - тел.: 066/ 818437

Дирекция “Устройство на територията ”

Директор дирекция “УТ” и гл. архитект - тел.: 066/818444, 808877

Общински инспекторат

Ръководител ОИ 066/ 818 310

Инспектори ОИ 066/818 427

Отдел АО, МТО и ОМП

гл. експерт - 066/818 351

“Гражданска защита ” – тел :112

Основни отговорности и задачи, които пряко имат специалистите по околна среда в Община Габрово са предимно работа със специализирана екологична нормативна база и документи. Изготвяне на програми и проекти с екологична насоченост, административно обслужване на граждани и др. Основна цел на длъжността е работа свързана с организация и ръководство по решаване на екологични проблеми, въпроси, задачи, програми, планове и проекти, предимно на ниво община. Работа в комисии и съвети по проблемите на опазването на околната среда съвместно с други технически служби в общината и с представители на различни институции. Събира и предоставя информация на населението за състоянието на околната среда в общината.

Контролната дейност на територията на общината се извършва от определените със Заповеди на кмета длъжностни лица, чиито компетенции са съгласно нормативната уредба. Упълномощените длъжностни лица водят превантивна политика за недопускане на големи отклонения от правилната организация на дейностите по опазване на околната среда.

Б) отговорни структури в общинския съвет – Габрово

Съгласно Правилник за организацията и дейността на общински съвет – Габрово, неговите комисии и взаимодействието му с общинската администрация (приет с решение №123 от 26.05.2016г. на Общински съвет – Габрово) са уредени организацията и дейността на Общинския съвет, неговите комисии, взаимодействието му с общинската администрация на Община Габрово, отношенията му с органите на държавната власт, обществените организации, международните връзки и условията за сдружаване на общинския съвет.

Сформирана е **Комисия по екология, селско, горско и ловно стопанство**, която разглежда и приема предложенията на общинска администрация по въпроси свързани с разработването и приемането на актуални екологични програми, отчети и общински наредби.

- **Общински наредби в разглежданата област**

- ✓ Наредба № 9 за пожарната и аварийна безопасност на територията на община Габрово

- ✓ Наредба № 2 за използване и опазване на улиците, тротоарите, площадите, пътищата, мостовете, подлезите, парковете, лесопарковете и уличните насаждения на територията на община Габрово

- ✓ Наредба № 1 за чистотата в Габровската община

- ✓ Наредба № 3 за опазване на обществения ред и сигурността на територията на община Габрово

- ✓ Наредба за управление на отпадъците на територията на община Габрово

- ✓ Наредба за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на територията на община Габрово

- ✓ Наредба за определяне размера на местните данъци на територията на община габрово, съгласно чл. 1, ал. 2 и 3 от ЗМДТ
- ✓ Наредба за определянето и администрирането на местните такси, цени на услуги и права на територията на Община Габрово

• **Обмен на информация и сътрудничество с регионални органи на централни ведомства, от компетенциите на които са въпроси по опазване на околната среда, в териториалния обхват на които попада общината**

Регионалните органи на централни ведомства, с които общината сътрудничи по въпросите за опазване на околната среда са:

- Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ) – В. Търново;
- Басейнова дирекция за управление на водите Дунавски район (БДУВДР) - Плевен
- Регионална здравна инспекция (РЗИ) – Габрово
- Териториално поделение държавно горско стопанство ТП ДГС- Габрово,
- Областна дирекция безопасност на храните ОДБХ - Габрово и др.
- Районно управление Полиция
- Пожарна безопасност и защита на населението ПБЗН – Габрово
- Териториално статистическо бюро - ТСБ - Габрово
- ВиК Габрово и др.

• **Сътрудничество в разглежданата област със съседни общини, бизнеса, НПО**

Във връзка с чл. 24 от Закона за управление на отпадъците е създадено регионално сдружение между Община Габрово и Община Трявна. Общинските съвети на двете общини са взели решение за участие в сдружението.

Регионалното сдружение възниква от датата на неговото първо общо събрание, състояло се на 19.10.2010 г. Регионалното сдружение е със седалище Община Габрово. Общото събрание на регионалното сдружение се състои от кметовете на участващите в него общини: Кмета на Община Габрово и Кмета на Община Трявна. За председател на сдружението е избран Кметът на Община Габрово. Органи за управление на регионалното сдружение са общото събрание и председателят на сдружението.

Регионалното сдружение няма за цел да формира и не разпределя печалба, не придобива собственост. Неговата дейност се подпомага и осигурява от съответната общинска администрация.

• **Информирание на обществеността – използвани подходи и механизми**

Община Габрово се стреми да осигури пълна информираност за всички обществено значими проблеми. Само тогава жителите на общината биха могли да участва пълноценно в изграждането и поддържането на гражданското общество. За информираността на

гражданите е важно законодателната и изпълнителната власт да работят открито и прозрачно.

Информираността на обществеността се осъществява чрез :

- интернет страницата на Община Габрово; [http: www.gabrovo.bg](http://www.gabrovo.bg) **Начало „ОКОЛНА СРЕДА“ Телефони за сигнали.**

- информационни табла в ЦИУГ /Център за информация и услуги на граждани/ при Община Габрово;

- Обявен "Горещ Телефон" 0700 144 10,

- Публикации в медии;

- Обществени обсъждания;

- Екологични кампании;

- **Мобилни и стационарни системи за контрол на качеството на околната среда**

В сградата на Община Габрово има монтирана метеорологична станция, която измерва показатели на атмосферния въздух, слънчево греене, температура и др.

Услуги предоставяни от Общината, свързани с опазване на околната среда – обхват на дейност и статут на фирмите осъществяващи съответната дейност.

- **Трежиране на отпадъците**

Дейността по сметосъбиране, сметоизвозване и чистота се извършва от ОП „Благоустройство“, телефон на дежурен диспечер: 066/ 80 14 35;

Контрол по дейността Общински инспекторат ОИ, телефон: 066/818 400, 818 310, 818 427;

- **Водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадните води**

Водоснабдителните мрежи в населените места и канализационната мрежа в гр.Габрово се поддържат и експлоатират от ВиК – Габрово. 066 / 800 500; За различни въпроси, свързани с ВиК мрежата от общинска администрация – двама старши експерти телефон 066/818 352.

- **Озеленяване и чистота на населените места**

Озеленяването и поддържането на зелените площи се осъществява от ОЗ Озеленяване, на телефон: 066/985 047; 0884/842 251; За различни въпроси, свързани с озеленяване и чистота на населените места от общинска администрация от д-я ИЕ – двама младши експерти и един старши експерт на телефон 066/818 437

- **Други**

На електронната страница на Община Габрово се публикувани административните услуги свързани с околна среда: <http://www.gabrovo.bg/> Начало „ АДМИНИСТРАТИВНИ УСЛУГИ“ Екология, а именно:

- Заверка на регистри за покупка и продажба на отпадъци от черни и цветни метали
- Подаване на Декларация от собствениците, платили такса за притежаване на куче
- Издаване на разрешение за отсичане на дълготрайни декоративни дървета и дървета с историческо значение
- Издаване на разрешително за ползване на лечебни растения
- Издаване на документ за насочване на строителни отпадъци и земни маси

4. ИКОНОМИЧЕСКО СЪСТОЯНИЕ

- **Състояние и очаквано развитие на отделните отрасли в общината; структуроопределящи отрасли; относителен дял на отделните отрасли в икономиката на общината /особено внимание на моментното състояние и перспективите за развитие се обръща на тези отрасли, чието развитие зависи от състоянието на околната среда, като напр. туризъм и селско стопанство и които влияят или могат да повлияят върху състоянието на околната среда /**

Община Габрово е сред водещите икономически центрове в България. Общината има традиции в индустрията. През последните години нейната икономика следва тенденциите на страната, като това е валидно, както за периода на икономически подъем, така и за периода на кризата от 2008 г. насам.

В Габрово са обособени три Индустриални зони: Северна, Южна и Западна.

Северна Индустриална Зона (СИЗ) е най-голяма по площ и заема около 3350 дка, от които около 555 са свободни терени. 368 дка от тях са с промишлено предназначение, а 187 - земеделска земя. Съгласно действащия общ градоустройствен план, границите на зоната обхващат най-северната и североизточна част от градската територия. Основните предприятия, разположения в СИЗ са в отрасли машиностроене, енергетика, строителство, химическа, кожарска, обувна и текстилна промишленост, дървообработване, хранително-вкусова промишленост, високи технологии и др. - общо около 100 фирми и организации, които са структуроопределящи за икономиката на града и общината. СИЗ има почти равнинен релеф с незначителни наклони до 15% по някои от границите. Съществува и разработен кадастрален план.

Инфраструктурата на зоната е частично изградена, като до някои от терените няма изградена довеждаща инфраструктура (път, вода, канал). СИЗ е тангирана от север с обходен път Велико Търново – Севлиево, а през територията ѝ преминава главен път Габрово - Велико Търново като част от транспортен коридор No 9. Необходимо е да се доразвият второстепенните трасета в зоната, за да се оптимизират връзките в и между терените. СИЗ има ЖП обслужване, като до много от площадките има изградени

отклонения от главната ЖП - линия. На територията на зоната е разположена градската Пречиствателна станция за отпадни води, Помпена станция Северна индустриална зона, ТЕЦ Габрово, Електроснабдяване и др.

Южната Индустриална Зона (ЮИЗ) е по-малка по площ, но в нея се развиват важни за икономиката предприятия – над 50 фирми и организации. Зоната има план за земеразделяне. Релефът е почти равнинен. Жизнено важно значение за развитието на ЮИЗ има доразработването на 260 дка, от които 70 дка свободни терени, чрез проектирането и доизграждането на техническата инфраструктура – пътна мрежа, водоснабдяване и канализация.

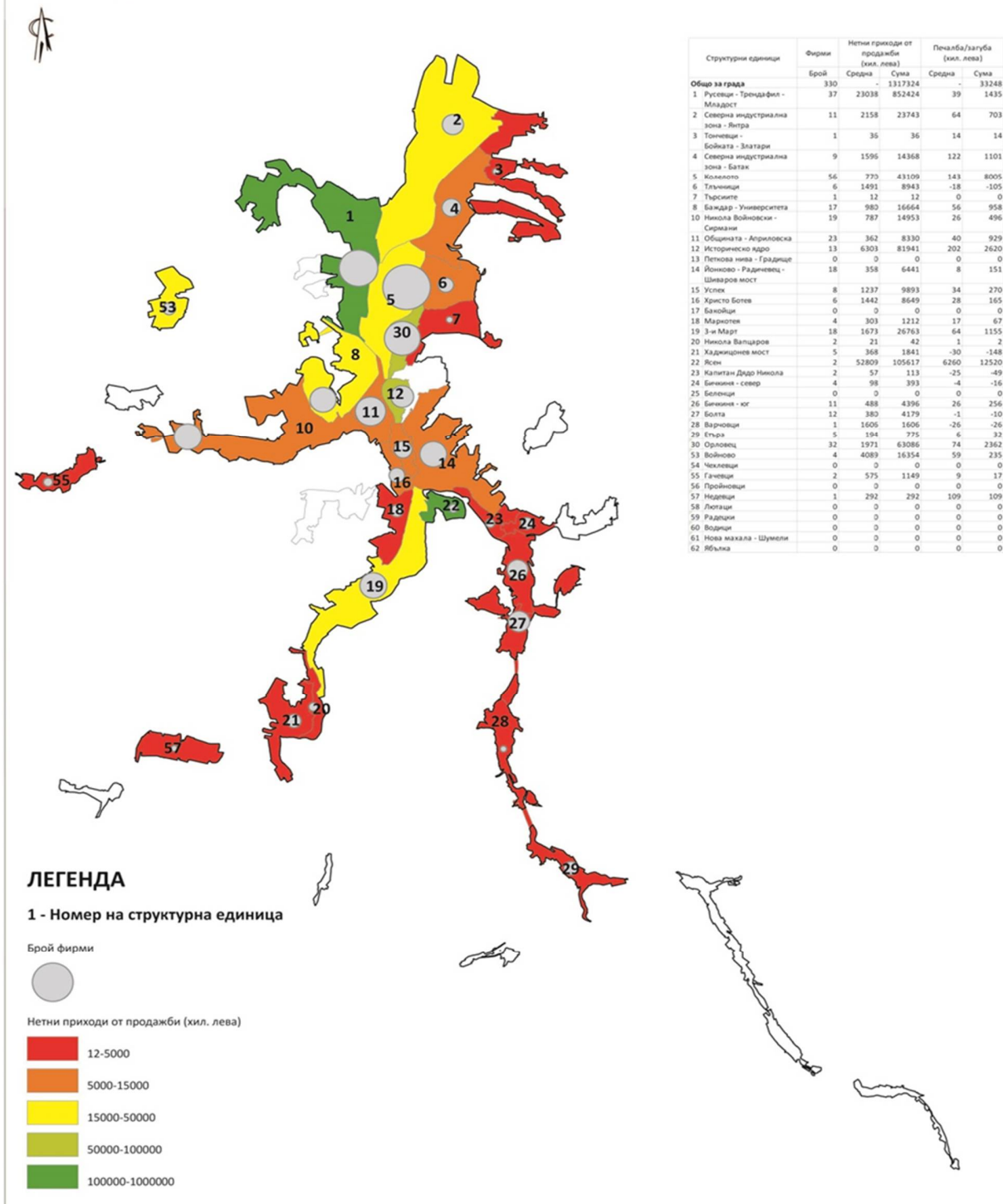
В процес на изграждане е Западната Индустриална Зона (ЗИЗ) на Габрово, разположена по протежението на главен път Габрово – Севлиево. До момента на територията на зоната са ситуирани 22 фирми на площ от около 200 дка. Зоната има голям потенциал за развитие, предвид наличието на множество подходящи за индустриални нужди земеделски земи. В границите на ЗИЗ има земеделска земя 200 дка, подходяща за изграждането на индустриален парк. Зоната има план за земеразделяне и отчасти изградена инфраструктура – частично водоснабдяване, път и електроснабдяване.

Община Габрово е една от общините в Р. България с богат опит и традиции в развитието на индустрията. През последните години общинската икономика следва тенденциите валидни на макроикономическо равнище, които бележат значително нарастване дела на частния сектор спрямо обществения като брой предприятия и фирми в нефинансовата сфера.

Като типичен индустриален център, Габрово запазва и развива традиционните отрасли на промишлеността, като машиностроене, текстилна и трикотажна промишленост, кожарска и обувна индустрия. Наред с тях се развиват по-нови, такива като производството на козметични продукти, пластмасови изделия, шоколадови изделия и др. С бързи темпове се развиват и високотехнологичните производства.

Концентрация на икономически дейности

М 1:40 000

Програма за опазване на околната среда на Община Габрово, с период на действие 2016-2020г.

Таблица: Справка за брой на активните фирми на територията на гр. Габрово, за 2014

КОД	Наименование	Брой активни фирми	Населено място
A	Селско, горско и рибно стопанство	47	гр.Габрово
B	Добивна промишленост	0	гр.Габрово
C	Преработваща промишленост	515	гр.Габрово
D	Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и газообразни горива	11	гр.Габрово
E	Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	12	гр.Габрово
F	Строителство	153	гр.Габрово
G	Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	1212	гр.Габрово
H	Транспорт, складиране и пощи	142	гр.Габрово
I	Хотелиерство и ресторантьорство	241	гр.Габрово
J	Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	58	гр.Габрово
K	Финансови и застрахователни дейности	25	гр.Габрово
L	Операции с недвижими имоти	125	гр.Габрово
M	Професионални дейности и научни изследвания	263	гр.Габрово
N	Административни и спомагателни дейности	63	гр.Габрово
O	Държавно управление	23	гр.Габрово
P	Образование	60	гр.Габрово
Q	Хуманно здравеопазване и социална работа	135	гр.Габрово
R	Култура, спорт и развлечения	80	гр.Габрово
S	Други дейности	234	гр.Габрово
T	Деятности на домакинства; недиференцирани дейности на домакинства по производство на стоки и услуги за собствено потребление	0	гр.Габрово
U	Деятности на екстериториални организации и служби	0	гр.Габрово

Възможности за развитие на екотуризъм

Общината притежава богат природен потенциал, който е предпоставка за развитието на туризма.

Приоритетно град Габрово е популярен със своето нематериално културно наследство - Габровските шеги. Обликът на град Габрово притежава ценна и уникална специфична градска идентичност. Зони на влияние върху формиране културната идентичност и туристическия продукт на град Габрово - Етъра, Соколски манастир, Градище.

Туризмът е важен отрасъл за социално-икономическото развитие на община Габрово. В неговото развитие са вложени значителен дял средства и усилия. Общото въздействието на дейностите и инвестициите в областта туризма се оценява и измерва с динамиката на реализираните ношувки. Трябва да се отбележи, че ключовите проекти в туризма са направени в края на изследвания период и в момента на изготвяне на оценката не може да се измери тяхното въздействие. Тези проекти включват инвестиции във физическата среда.

Екологичното значение на туризма се разкрива и измерва чрез два подхода: *първият*, оценява екологичната ситуация на територията на общината с оглед развитието на икономически дейности и *вторият*, свързан със степента на диверсификация на туризма в община Габрово.

Интегрирането на икономическото, социо-културното и екологичното измерение на туризма на общинската територия е императивно условие за осъществяване на преход към устойчиво, балансирано и иновативно развитие на територията.

Предимствата за развитието на туризма в община Габрово определят направленията и мерките за изпълнение през отделни периоди от време. Те могат да се обединят в следните направления:

- значителни природни и антропогенни ресурси на общинската територия;
- ресурсна обезпеченост с акцент на външно финансиране;
- уникална по красота и привлекателност природа;
- огромно и неповторимо културно – историческо наследство;
- привлекателна, устойчива и безопасна туристическа дестинация;
- атрактивни местни традиции и гостоприемство;
- обособяването на Габрово и региона като събитийен център.

През епохата на Възраждането град Габрово е традиционен занаятчийски център – факт, който все още може да бъде разчетен в урбанистичната структура на града в района на историческия център. Бряг на реката, обхващащ зоната на изток между мостовите Игото и Горнокрайски. Обликът на тази историческа зона, известна под наименование „6-ти участък“ е бил доста сходен в архитектурно отношение с възрожденските Трявна и Троян – с характерните двуетажни жилищни сгради, с белосани фасади, чардак, задължително с дюкян или работилница в приземния етаж, покриви, покрити с тежки каменни тикли. Днес традиционният мъжки пазар е запазен в рамките на площад 1 май 1876г. Пешеходната зона, съставена от 3-4 етажни сгради от началото на ХХв., заедно с двете възрожденски

църкви Св. „Успение Богородично” и Св. „Троица” (и часовниковата кула) е едно от най-емблематичните места на града. Нематериалното културно наследство на Габрово става нарицателно за характерните еснафски черти у българина като цяло през епохата на Възраждането, но е факт, че тези качества днес са традиционно свързвани с региона на Габрово. Това е сериозна предпоставка за развитие на устойчив туристически продукт.

В община Габрово факторите за развитие и местното самоуправление са стимулирали и моделирали профила на туристическата дейност. Това влияние ще се запази и през следващите години, като туристическата дестинация ще се поддържа от:

Архитектурно - етнографски комплекс "Етър", намиращ се на 8 км южно от града. На 60 дка площ е показана реконструкция на бита на типично селище от епохата на Възраждането. В комплекса са разположени 50 обекта - технически съоръжения на вода, къщи със занаятчийски работилници и обекти с обществено значение;

В областта на традиционната кухня, традиции в областта на строителството и занаятите Габрово, заедно с етнографски комплекс „Етър” предлагат възможности за диверсификация на туристическия продукт.

Соколски манастир "Успение Богородично", изграден с дарения през 1833 г. на около 12 км от центъра на Габрово. Неговата история е свързана с борбите за национално освобождение и с дейността на Васил Левски, Капитан Дядо Никола, Цанко Дюстабанов;

Архитектурно - исторически резерват “Боженци” - обявен през 1964 г. Запазен е уникален селищен ландшафт от XVIII в. и XIX в. Съхранени са над 100 автентични къщи на около 200 години, като 27 от тях са реставрирани и се предлагат за настаняване на туристи.

Музей „Дом на хумора и сатирата” – уникален културен институт за хумористично и сатирично изкуство, създаден върху основите на стара кожарска фабрика на 01.04.1972 г. Музеят, традиционният габровски карнавал и богатото нематериално наследство (габровския хумор, анекдоти, афоризми) са създали на Габрово имиджа на световна столица на хумора и сатирата.

На територията на община Габрово са запазени останки от **ранновизантийската крепост "Градище"**. Тя се намира на 3 км североизточно от град Габрово. Датирана е към 4-6 век, когато тази територия е била в пределите на провинция Долна Мизия. При разкопки са открити останки от 45 помещения. Открита е и крепостната стена, както и основите на християнски храм. Намерените експонати се съхраняват в Регионалния исторически музей -Габрово.

В **Габрово** са запазени обекти от епохата на Възраждането - сградата на **Априловската гимназия** - Първото новобългарско светско училище, открито през 1835 г., в която са учили много известни българи (Алеко Константинов, Емануил Манолов). В сградата се помещава **Националният музей на образованието**, създаден през 1974 г., като културно-просветен и изследователски институт .

С висока културно-туристическа стойност са: **църквата „Успение Богородично”** (1865 г.), **часовниковата кула** (1835 г.), **Априловата чешма** (1762 г.), **Дечковата къща**, в която е организирана експозиция **„Градски бит и интериор от XIX век"**. Туристически

интерес представляват търговските улици „Опълченска” и „Радецка”. Атракция за гостите на града са мостовете на река Янтра – 7 моста от различни периоди, като най-старият е **Баев мост**, строен през 1855 г. Символ на Габрово е и **паметникът на Рачо Ковача** – легендарният основател на града. Историческата памет на града е съхранена в експозициите на **Регионален исторически музей и Интерактивния музей на индустрията**. Интерес представляват също **Народна астрономическа обсерватория и планетариум, Зоопарк Габрово, ХГ „Христо Цокев”, множество паметници на културата и др.**

На 22 км южно от Габрово е историческият **връх Шипка** с Паметника на Свободата. Източно от него е **връх Бузлуджа**, записан в историята ни с подвига на Хаджи Димитър.

Наблюдава се увеличение на броя нощувки и респективно приходите от тях. В община Габрово се развива културно-познавателен, селски и екологичен туризъм. По оценъчни данни, най-голям дял от приходите се реализира от културно- познавателния и крайно-седмичния туризъм. Въпреки значителния природен и антропогенен потенциал за туризма, потвърден от предходни разработки, той не се използва достатъчно ефективно и ефикасно. Подценено е развитието на екологичен и селски туризъм. През плановия период до 2020 г. политиката на община Габрово ще бъде насочена към развитие и диверсификация на установената отраслова структура на туризма. Тази политика трябва да се основава на предварителни разчети за повишаване на ефективността и ефикасността на отрасъла.

- **Състояние на инфраструктурата – пътища, пристанища и др.**

Транспортната мрежа в община Габрово е представена от жп и автомобилен транспорт.

На територията на община Габрово са изградени 451,6 км пътища, със средна гъстота 0,84 км/км², което е значително повече от средната гъстота от 0,33 км/км² за страната. От тези пътища 177 км са републиканска пътна мрежа - 39 % и 289 км са общинска пътна мрежа - 61%. От Общинската пътна мрежа с трайна настилка са 235,8 км (85,7%) от пътищата и 38,8 км (14, 3 %) са без настилка.

Общинските пътища са важна част от пътната инфраструктура, на която е отделено полагащото и се внимание. Развитието и модернизирването Общинската пътна мрежа е именно тази част от транспортната система, която би допринесла най-много за намаляване на икономическите, социалните и териториалните неравновесия и подобряване на жизнения стандарт. Това е и основната мрежа, която осигурява достъпност от селата до града.

Изграждането, ремонта и поддръжката на Общинската пътна мрежа /ОПМ/ се извършват от Община Габрово със средства на републиканския бюджет (като целева субсидия). В последните няколко години поэтапно беше подобро състоянието на ОПМ.

Основните видове дейности по поддръжане са: изсичане на растителност, почистване и ремонт на водоотвеждащи съоръжения, оформяне на канавки, преснемане на банкети, подсилване и заздравяване на пътната основа и уширяване на пътното платно, изкърпване

и цялостно преасфалтиране на настилки, укрепване и ремонт на отводнителни съоръжения, подпорни стени, изграждане на нови при необходимост.

Основната функция на общинските пътища е именно осигуряване на достъп от малките населени места и селата до областните центрове и републиканската пътна мрежа.

Съгласно ИПВГР обекти с регионално значение за Община Габрово са:

- Изграждане на пътна връзка „м. Узана - прохода Шипка“.
- Проектиране и изграждане инфраструктура в м. Узана;

Железопътен транспорт

➤ ЖП линията до Габрово е второстепенна отклонителна с регионално значение, обслужваща само регионалния товаро- и пътничко-поток. Гр. Габрово е крайна гара – т.е. не е част или елемент от национален ЖП коридор или направление;

➤ в глобален план използваемостта на ЖП транспорта намалява за сметка на автомобилния, който е по-гъвкав и изисква по-малко ресурси.

Независимо от това обаче, трябва да се подчертае, че ЖП транспорта обикновено е по екологично чист от автомобилния и ЕС се опитва да стимулира неговото развитие и използване. Отговорност за железопътната политика по отношение на модернизация и развитие на инфраструктурата в страната носи Национална Компания „Железопътна Инфраструктура“ (НК „ЖИ“).

Енергийни мрежи и системи

Основен източник на електроенергия за област Габрово е националната електроенергийна система, стопанисвана от НЕК ЕАД – Електроенергиен системен оператор, мрежови експлоатационен район Горна Оряховица.

Електропреносната мрежа е изградена в необходимата оптимална конфигурация като елемент от електроенергийната система на страната. Тя гарантира сигурно, безопасно и ефективно функциониране на електроенергийната система и непрекъснатост на снабдяването на потребителите с електрическа енергия в нормални условия и при смущения.

На територията на областта енергоразпределението се осъществява от фирма „ЕНЕРГО-ПРО Мрежи“ АД. Електроразпределителната мрежа е добре развита и разпределена за поемане максимално допустимото натоварване. Техническото състояние на използваните мрежи и съоръжения е добро.

В цял свят интересът към енерговъзобновяемите източници нараства - причината за това са намалените разходи на енергия и подържането на комфортна жизнена среда. Възобновяема енергия е тази, която използва неизчерпаеми или възстановими в природата енергийни потоци - енергия от слънцето, вятър, океани, водна енергия. Топлината от вътрешността на Земята, т.нар. геотермална енергия също се определя като възобновяем ресурс. Растения, горивни материали или отпадъци от индустрията, селскостопански и домакински отпадъци също могат да бъдат определени като ресурси за възобновяема енергия. Възобновяемите енергийни ресурси допринасят за увеличаване на разнообразието

и сигурността на доставките, и за намаляването на изхвърлянето на вредни емисии в атмосферата.

Слънчевата енергия е най-чистият и неизчерпаем източник на енергия, познат на човечеството. Слънчевата радиация е топлина, светлина и е причина за почти всички естествени процеси на Земята. Ултравиолетовото и инфрачервено лъчение също се поглъщат и превръщат в топлинна енергия, която може да се използва целогодишно – и през зимата и през облачни и дъждовни дни. Използването на слънчевата енергия в България се оправдава и от географското местоположение на страната в метеорологична област с висока интензивност на слънчево облъчване и с много слънчеви часове средногодишно. Трансформацията на естествената дневна светлина в електрически ток, чрез фотоволтаични модули, е най-екологичният начин на преобразуване на слънчевата светлина в електричество.

Енергийна ефективност

С финансиране по различни финансови механизми, Община Габрово ще продължи активно да работи за изпълнението на енергоспестяващите мерки, посочени в обследванията за енергийна ефективност на всички общински обекти. С тази инициатива се цели намаляване на енергопотреблението, което е свързано и с намаляване на вредните емисии на парникови газове. От друга страна това ще доведе до намаляване на експлоатационните разходи на сградния фонд, и не на последно място и до опазване на околната среда.

Всички училища и детски градини, общинска собственост са обследвани за енергийна ефективност. В 8 училища (ПМГ"Акад.Иван Гюзелев",НУ"Васил Левски", ОУ"Ран Босилек", ОУ"Неофит Рилски", ОУ"Христо Ботев", ОУ"Иван Вазов", ОУ"Св.Св.Кирил и Методий", СОУ"Отец Паисий", СОУ"Райчо Каролев"), 13 детски градини („Мечо Пух", „Мики Маус", „Радост – база1", „Радост- база2", „Перуника –база1", „Перуника- база2", „Ран Босилек", „Младост", „Дъга", „Явор – нова база", „Явор – стара база", „Първи юни", „Слънце –база1"), 2 детски ясли („Зора" и „Първи юни"), „Зала „Възраждане", „Дом за възрастни хора с физически увреждания „Маркотей", „Зала акробатика, лека атлетика и бокс към СК"Хр.Ботев" са изпълнени предписаните в енергийните обследвания енерго-спестяващи мерки. Предстоят последващи обследвания за удостоверяване на постигнатия клас на енергийните характеристики на сградите.

За У-ше"Цанко Дюстабанов" и У-ше"Св.Св.Кирил и Методий" през 2015 г. са изготвени на база енергийните одити, инвестиционни проекти, чрез които ще се реализират посочените мерки за пестене на енергия. В процес на финализиране е осигуряването на финансиране по Оперативна програма „Региони в растеж".

Обследвания за енергийна ефективност и изготвени инвестиционни проекти има и за двете бази на Диагностично-консултативния център, изготвени през 2015 г., а за финансирането на дейностите е направено предложение в Национален Доверителен ЕкоФонд, което е одобрено и предстоят последващите процедури. Обсъдена е и

възможността за реализиране на енерго-спестяващите мерки чрез Договор с гарантиран резултат.

През 2016 г. са обследвани Административната сграда на Община Габрово и „Спортна зала „Орловец“, като в следващите години ще се търси подходящо финансиране за поетия ангажимент да бъдат изпълнени предписаните ЕСМ

По изпълнение на Националната програма за енергийна ефективност в многофамилните жилищни сгради има сключени 36 договора със сдружения на собствениците, съответно финализирано изготвянето на обследванията за енергийна ефективност. До края на 2016 г. в 8 от обектите ще бъдат реализирани на инженеринг предписаните ЕСМ. Останалите обекти, по Закона за обществените поръчки, са в процес на процедури за избор на изпълнител за инженеринг.

Заявен интерес за участие в Програмата има от още 79 сдружения, които чакат одобрение от институциите.

Освен в сградния фонд, Община Габрово провежда активна политика в сферата на енергийната ефективност и в системата за улично осветление на територията на града и на селата от общината. Подробна информация е отразена в раздел „Улично осветление“.

През 2015 г. беше изготвена инвентаризация на парниковите газове до 2013 г. вкл., на територията на цялата Община Габрово, във връзка с подписаното през 2013 г. Споразумение на Кметовете и поетият ангажимент за снижаване на тяхното ниво с 20%. През 2017 год. предстои мониторингово обследване за регистриране на постигнатите нива на емисии.

Газификация

От 2013 година, когато официално беше открита газификацията на гр.Габрово, по данни на газовото дружество „СитиГаз България“ ЕАД - офис Габрово, до 2016 г. е изградена газоразпределителна мрежа с обща дължина 29180 м. През 2016 г. предстои изграждането на нови 2405 м, за което има издадено строително разрешение. Газифицираните обществено-административни сгради са 28, промишлените (индустриални) консуматори са 15, а битовите абонати – 146 бр. За 2016 година заявления за присъединяване са подали 4 броя индустриални потребители, 12 обществено-административни и 96 битови.

Газифицираните сгради общинска собственост до последния отоплителен сезон 2015/2016 год. общо са 13, от които 5 училища (ПМГ”Акад.Иван Гюзелев”, НУ”Васил Левски”, ОУ”Неофит Рилски”, ОУ”Христо Ботев”, ОУ”Св.Св.Кирил и Методий”), 6 детски градини („Мечо Пух”, „Мики Маус”, „Радост – база1”, „Радост- база2”, „Перуника –база1”. „Перуника- база2”), 1 детска ясла (ДЯ”Първи юни”) и 1 административна (Административната сграда на Община Габрово). През новия отоплителен сезон 2016/2017г. на природен газ ще се отопляват още 4 обекта, на които през 2016 г. е завършено или предстои финализиране на газифицирането – ОУ „Иван Вазов”, „Дневен център за деца с увреждания на бул.”Трети март”, „Зала акробатика, лека атлетика и бокс

към СК"Хр.Ботев", ДЯ"Зора". Подготвят се инвестиционни проекти за подмяна на горивната база от течено гориво на природен газ за „Дом за възрастни хора с физически увреждания „Маркотей“ и „Регионален исторически музей“, за реализирането на които ще се осигури финансиране по програми. В следващите години, съобразно изграждането на нови трасета на градската газо-разпределителна мрежа, поетапно ще бъдат присъединени и останалите обекти, собственост на Община Габрово.

През месец юли 2016 г. стартира проект DESIREE GAZ, който е в подкрепа на газифицирането на българските домакинства. Същият е на Министерството на енергетиката в България, в рамките на Националната програма за ускорено газифициране с подкрепата на Международен фонд „Козлодуй“. Основната цел на този проект, наречен „Мерки за енергийна ефективност при крайните потребители на природен газ чрез газоразпределителните дружества в България“, е да се насърчат домакинствата да залагат на използването на природния газ. За първи път в България бенефициенти по програмата ще бъдат физически лица, собственици на имоти, които желаят да потребяват ефективно, икономически изгодно и екологично гориво. За реализацията на проекта е подписан и меморандум за сътрудничество между Министерство на енергетиката и газовото дружество „Ситигаз България“ ЕАД, което е разработило индивидуална процедура за обслужване на домакинствата, желаещи присъединяване към газоразпределителната мрежа. Специфичните цели на проекта са: икономия на електроенергия; постигане на допълнителни икономии на електроенергия в следствие на преминаването от въглища, биомаса и нефт към природен газ, заради по-високата ефективност на изгаряне; намаляване на емисиите на парникови газове, което се равнява на 70 000 т въглероден диоксид годишно в национален мащаб. В широк аспект в страната, респ. в Габрово, газифицирането на домакинствата ще допринесе за повишаване на сигурността на доставките на електроенергия чрез спестяване на прякото използване на електрическа енергия и повишаване на енергийната ефективност в рамките на системата за отопление и снабдяване с топла вода. Тези резултати ще помогнат за смекчаване на последиците от затварянето на блокове 1-4 на АЕЦ"Козлодуй"

Улично осветление

Поддръжката на уличното осветление (УО) в Община Габрово се изпълнява от група специалисти към дирекция ИЕ.

Края на 2015г. завършиха дейностите по проект „Модернизиране на уличното осветление в община Габрово“, включващи подмяна на старите осветителни тела с енергоспестяващи лампи за УО в 128 габровски села и изнасяне на 180 бр. табла улично осветление от трафопостовите по селата и подмяната им с ел. табла с управляващ блок за автоматизирано управление на УО по GSM/GPRS технология на предаване на данни. Въведената система за дистанционно управление чрез GPRS дава възможност за регулиране на времето на светене и избягване на преразход на електрическа енергия.

През ноември 2013г. стартира пилотната програма на ЕБВР за оказване на безвъзмездна техническа помощ при изпълнение на договор с гарантиран резултат (ДГР)

или концесии с цел разширяване на възможностите на пазара на енергоефективни услуги, предлагани от ESCO компании, за публичния сектор. Допустими за участие в тази програма на ЕБВР са обекти като сгради (общинска и/или държавна собственост) и системи за улично осветление.

Отделните компоненти на тази техническа помощ включват:

- Изготвяне на енергийни обследвания
- Подкрепа при подготовката и провеждането на тръжни процедури, в това число и подкрепа при подготовката на тръжната документация
- Изготвянето на договори и всички други нужни документи във връзка с провеждането на тръжна процедура
- Консултации, насоки за изпълнение, процедури за мониторинг и верификация
- Обучение на служители на Община Габрово
- Техническата помощ включва и правни, икономически и технически консултации

Подписан е Меморандум № РД-02-01-35/14.11.2014 г. и № РД-02-01-36/20.11.2014 г., с които Община Габрово се е съгласила да използва безвъзмездните консултантски услуги на консултанта - Mattig Management Partners GesmbH.

През декември 2014г. Общински съвет - Габрово дава съгласие Община Габрово, да участва в пилотната фаза на проект "Разширяване на възможностите на пазара на енергоефективни услуги, предлагани от ESCO компании, за публичния сектор" за следния обект: Улично осветление на община Габрово.

В началото на 2016г. Mattig Management Partners GesmbH е възложил на ЕнЕфект-Консулт ЕООД разработване на подробно обследване за енергийна ефективност на улично осветление на територията на гр.Габрово. Община Габрово е предоставила необходимите изходни данни за изготвянето на обследването. След финализиране на обследването за енергийна ефективност на системата за улично осветление на гр.Габрово Община Габрово ще предприеме действия по реализирането на предписаните мерки.

➤ **Комуникационни мрежи и системи**

Използването на информационно-комуникационните технологии (ИКТ) от домакинствата отбелязват значителен растеж в последните години. В този контекст разпределението на обществените средства в подкрепа на развитието в областта на ИКТ добива изключителна важност за преодоляване на регионалните различия в достъпа до електронни услуги и за развитието на информационното общество.

Кабелни оператори, които инвестират със собствени средства в изграждане на Подземна оптична кабелна разпределителна мрежа на територията на гр.Габрово по одобрен проект, изготвен на база одобрена специализирана схема за телекомуникация:

1. Б Т К – АД – гр. София, /Vivacom/ ЕИК 831642181, гр. София бул. „Цариградско шосе” № 115- И
2. „УНИКС” – ЕООД, ЕИК 107522258, гр. Габрово ул. „Христо Ботев” №14
3. „Близу Медиа енд Броудбанд” ЕАД, ЕИК 2013444312, гр. София, бул. „Кукуш” №1
4. „ЦИФРОВИ СИСТЕМИ” ООД, ЕИК 103083582, гр. Варна, бул. „Сливница” № 40, ет.1, офис 1
5. „БУЛСАТКОМ” ЕАД, ЕИК 130408101, гр. София, бул. „Магнаурска школа” № 15

5. ФИНАНСОВИ ПОКАЗАТЕЛИ

• Бюджет

Финансирането на местните дейности и делегираните от държавата дейности се извършва от общината и е в интерес на местната общност и при спазване на принципите на законосъобразност, целесъобразност, ефективност, ефикасност и публичност.

• Приходиизточници в общинския бюджет, в т.ч. свързани с околната среда

Приходите на бюджета на община Габрово се осигуряват посредством субсидия от Централния бюджет, собствени данъчни и неданъчни приходи, трансфери от/за бюджетни/извънбюджетни сметки и финансиране на дефицита/излишъка. Община Габрово съфинансира проекти, които основно се изпълняват с ЕС и държавни средства и изпълнява част от дейностите, заложиени в ОПР 2014-2020 г.

Дейностите в общината са диференцирани на делегирани от държавата дейности и местни дейности.

Съобразно действащото законодателство юридическите и физически лица внасят определени данъци и такси, които формират част от приходната част на общинския бюджет за осъществяване на местни дейности.

Данъчните ставки и размерът на местните такси и цени на услуги се определят с наредби на Общински съвет.

Съгласно Закона за публичните финанси приходната част се формира на основата на собствени приходи и финансиране чрез централния бюджет. Собствените приходи са:

1. Данъчни приходи:

- данък върху недвижими имоти;
- данък върху наследствата;
- данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин;
- данък върху превозните средства;

- окончателен годишен /патентен/ данък.
- туристически данък
- 2. Местни такси:
 - за битови отпадъци;
 - за ползване на детски градини и детски ясли;
 - за ползване домашен социален патронаж;
 - за ползване на пазари, тротоари, улични платна и др.;
 - за административни услуги;
 - за технически услуги;
 - за откупуване на гробни места;
 - за притежаване на куче;
 - други общински такси, определени със закон.
- 3. Други неданъчни приходи:
 - глоби и имуществени санкции, събирани въз основа на наказателни постановления, издадени от местната администрация;
 - приходи от управление на общинско имущество;
 - приходи от разпоредителни сделки с общинско имущество.

При формирането на приходната част на бюджета общинският съвет е упълномощен да определи постъпленията от:

- местни данъци и такси по видове, определени в Закона за местните данъци и такси;
- стопанисване, управление и разпореждане с общинско имущество;
- глоби и нарушения по наредбите, приети от него;

Финансови фактори

Фиг. Общински бюджет

ГОДИНА отчет/бю джет	СОБСТВЕНИ БЮДЖЕТНИ ПРИХОДИ	ПРИХОДИ ОТ ТБО	отн. дял от приходите %	ВЪЗСТАНОВЕН И СРЕДСТВА ОТ ОТЧИСЛЕНИЯ ПО ЧЛ.60 и ЧЛ.64 ОТ ЗУО	БЮДЖЕТНИ РАЗХОДИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	ОТЧИСЛЕНИ Я ПО ЧЛ.60 и ЧЛ.64 ОТ ЗУО	РАЗХОДИ СЪФИНАНС ИРАНЕ ПО ПРОЕКТ ПО ОПОС
2012 отчет	10 902 672,00	3 665 341,00	33,62	0,00	3 424 195,00	744 122,00	0,00
в т.ч. инвести ционни разходи					0,00		
2013 отчет	11 728 605,00	3 880 590,00	33,09	0,00	3 204 398,00	644 228,00	0,00
в т.ч. инвести ционни разходи					0,00		

Програма за опазване на околната среда на Община Габрово, с период на действие 2016-2020г.

2014 отчет	11 890317,00	3 751 641,00	31,55	550 238,00	3 132 554,00	616 769,00	0,00
в т.ч. инвести ционни разходи					234 744,00		
2015 отчет	12 252 183,00	3 746 689,00	30,58	802 372,00	3 958 292,00	357 506	802 372,00
в т.ч. инвести ционни разходи					736 835,00		

- неуредените със закон услуги и права, оказвани или предоставени от общината на физически и юридически лица.

В отчетните данни за разходите за опазване на околната среда са включени: разходите за събиране, транспортиране и обработка на ТБО, разходите за поддържане чистотата на терените за обществено ползване, разходите за поддържане зелената система и уличната мрежа. За осъществяване на тези дейности през 2015 г. използвани 32,3% от собствените местни приходи.

11.4. Ниво на такси за услуги в областта на управлението на отпадъците и водите сравнени със средното за страната, доколко приходите от такси покриват разходите за дейността

Размерът на таксата за битови отпадъци се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка услуга поотделно – сметосъбиране и сметоизвозване, обезвреждане на битовите отпадъци в депа, чистота на териториите за обществено ползване и изцяло покрива разходите за тези дейности. За 2016 г. тя е 3,1 на хиляда върху данъчната оценка на имота. Таксата е еднаква за жилищните и нежилищни имоти.

С цел опазване чистотата на атмосферния въздух се извършват дейности по поддържане на уличната мрежа и зелената система. Разходите за тези дейности са за сметка на другите нецелеви местни приходи.

6. ДЕМОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

• Население на общината по населени места, градско и селско население

В структура на обществото демографската система има водеща роля и значение. От развитието на тази система основно зависи социално-икономическото развитие както на страната, така и на нейните административно-териториални единици. Демографската система е тази, която формира трудовия потенциал на териториалните образувания и по този начин влияе върху използването и развитието на социалните, икономическите и природните фактори и условия в тях.

Сегашната негативна демографска ситуация в страната е резултат от продължилите през последните няколко десетилетия отрицателни процеси в естественото движение на населението – продължително задържане на високо равнище на смъртността сред населението и трайни тенденции в намаляване на равнището на раждаемостта. В резултат на тези демографски процеси започна намаляване на населението в страната и се ускори процесът на неговото остаряване. Проблемите по демографското развитие на страната се задълбочиха и от значителните за страната външноемиграционни процеси сред населението, които пряко и косвено (чрез емиграцията на младото население) също повлияха върху възпроизводството на населението, а от там и върху възпроизводството на трудовите ресурси. Формирането на тези нежелателни тенденции са резултат както от промените в демографското поведение на населението, характерно от края на миналия век досега, така и от кризисните моменти в политическото и стопанско развитие на страната през последните две-три десетилетия. Създалата се ситуация изисква ускоряване на дейностите по разработването и прилагането на активни социални и икономически политики и мерки, които на първо време да ограничат и забавят, а в последствие и да се преодолеят продължилите вече твърде дълго негативни демографски и икономически процеси.

Посочените накратко демографски проблеми се проявяват в различна степен в отделните административно-териториални и териториални единици на страната. За някои големи стопански и обществени центрове тези проблеми се проявяват в ограничителен размер, но това в голяма степен се дължи на прилива на човешки ресурси от други части на страната. Това от своя страна води до тяхното демографското изтощаване, което забавя и стопанското им развитие. Ето защо общото възраждане на страната зависи от ускоряване на развитието в отделните региони, общини и населени места. Затова водеща роля тук имат местните органи на управление, които следва да организират и използват всички налични демографски, стопански и финансови ресурси за развитието на управляваните от тях териториални общности.

Демографското развитие на Община Габрово съответства на общонационалната тенденция за намаляване и застаряване на населението. По данни на НСИ за община Габрово населението е 61 893 общо, като мъжете са 29902 а жените 31 991.

Таблица: Население към 31.12.2014 г. по области, общини, местоживееене и пол

(Брой)

Области Общини	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Габрово	116351	56262	60089	95404	46104	49300	20947	10158	10789
Габрово	61893	29902	31991	56003	27038	28965	5890	2864	3026
Дряново	9234	4426	4808	7110	3422	3688	2124	1004	1120
Севлиево	34143	16587	17556	21717	10549	11168	12426	6038	6388
Трявна	11081	5347	5734	10574	5095	5479	507	252	255

• Миграция

Върху броя и структурите на населението, а така също и върху неговия възпроизводствен процес, освен естественото движение, силно влияние оказват и миграционните процеси. При положителен миграционен баланс те повлияват положително върху населението и неговото възпроизводство в дадена територия, но при отрицателен баланс влошават нейното демографско положение. Освен това, чрез различните си форми (постоянна миграция – вътрешна и външна миграция, всекидневна трудова миграция) териториалната мобилност пряко влияе и върху разпределението на трудовия потенциал.

Характерно за областта, общината и гр. Габрово е, че те имат отрицателен баланс (салдо) в резултат от териториалната мобилност на населението – броят на изселените от тяхната територия лица е по- голям от броя на заселилите се в тях.

Отрицателния естествен прираст формира 75% от общото намаление на населението, или в резултат на него населението е намаляло с над 13 хил. души. Останалата част от общия отрицателен прираст се дължи на отрицателното миграционно салдо, което е в размер на 4 600 души – 25%.

Таблица: Механично движение на населението през 2014 г. по пол*

(Брой)

Община	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Габрово	720	340	380	1123	528	595	-403	-188	-215

Таблица: Механично движение на населението за Община Габрово

(Брой)

Показатели	2010	2011	2012	2013
Заселени - общо	1116	573	818	676
мъже	529	277	464	323
жени	587	296	354	353
Изселени - общо	1799	826	823	1009
мъже	842	415	380	482
жени	957	411	443	527
Механичен прираст - общо	-683	-253	-5	-333
мъже	-313	-138	84	-159
жени	-370	-115	-89	-174

Създадена се демографска ситуация досега в областта, общината и града взаимно ще се обуславя и ще оказва влияние в бъдеще върху възпроизводството на населението и неговите трудови ресурси в тях. Въз основа на разработената прогноза до 2025 г. се очаква да продължи да намалява населението в общината. След 2017г., ако се запазят същите условия в естественото и механично движение на населението, броят на населението в общината ще бъде под 60 хил. души, а края на периода прогнозата показва, че то ще бъде дори под 55 хиляди.

Таблица: Средна продължителност на живота през 2014г. в община Габрово

Община	Общо	Мъже	Жени	Градове	Села
Габрово	76,2	72,65	79,72	75,72	78,47

Таблица: Раждания през 2014 г. по местоживееене, статистически райони и пол за Община Габрово

(Брой)

Местоживееене Статистически райони/ община	Общо			Живородени			Мъртвородени		
	общо	момчета	момичета	общо	брачни	извънбрачни	общо	брачни	извънбрачни
Северен централен	6928	3590	3338	6874	2740	4134	54	12	42
Габрово	777	413	364	775	229	546	2	-	2
Общо за страната	68083	35006	33077	67585	27812	39773	498	126	372

Таблица: Данни за починали жители по общини и пол

(Брой)

Области	2012			2013			2014		
Общини	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Общо за страната	109281	56702	52579	104345	54827	49518	108952	56630	52322
Габрово	2233	1126	1107	2120	1097	1023	2135	1077	1058
Габрово	1069	546	523	1059	559	500	1050	525	525
Дряново	211	100	111	195	112	83	198	84	114
Севлиево	757	374	383	668	320	348	690	363	327
Трявна	196	106	90	198	106	92	197	105	92

Таблица: Данни за починали деца на възраст под 1 година по пол за община Габрово

(Брой)

Области	2012			2013			2014		
Общини	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Момчета	Момичета
Общо за страната	536	327	209	489	283	206	517	284	233
Габрово	7	3	4	8	5	3	1	-	1

Естественят прираст на населението е отрицателен. Върху демографската структура влияят процесите на стареене, характеризиращи се с ниска раждаемост и висока обща смъртност; засилени са процесите на миграция към големите български градове и към други страни.

- **Заболеваемост /ако има специални данни от епидемиологични изследвания за влиянието на замърсената околна среда върху човешкото здраве се посочват/**

Информация за здравно състояние на населението в община Габрово по отношение влиянието на атмосферния въздух, върху здравето на населението се предоставя от РЗИ Габрово под формата на доклад, в който са разгледани следните групи болести „Болести на дихателната система“, а именно:

- Остри инфекции на горни дихателни пътища
- Грип и пневмонии
- Други остри респираторни инфекции на долни дихателни пътища
- Други болести на горни дихателни пътища
- Хронични болести на долни дихателни пътища
- Болести на белия дроб, причинени на външни агенти.

Изводи:

Абсолютния брой и честота на регистрираните болести на дихателната система за 2015г са намалели в сравнение с предходните две години. Честотата на регистрираните болести на дихателната система при децата за всички групи болести е много по голяма от тази при възрастните. Честотата на заболяванията за всички групи болести и при двете възрастови групи е по-ниско спрямо 2013 и 2014г.

• Възрастова структура на населението

Възрастовата структура на населението също се влияе от промените в раждаемостта, смъртността и миграцията и се явява като значим фактор, подчертаващ цялостното социално-икономическо развитие на общината.

Таблица: Население под, във и над трудоспособна възраст по пол към 31.12. за Община Габрово

Показатели	2010	2011	2012	2013
Население - общо	66321	64545	63903	62945
мъже	31871	31148	30911	30401
жени	34450	33397	32992	32544
Под трудоспособна възраст	7972	7405	7333	7318
мъже	4085	3812	3787	3734
жени	3887	3593	3546	3584
В трудоспособна възраст	39732	37582	37257	36559
мъже	20920	20084	19964	19601
жени	18812	17498	17293	16958
Над трудоспособна възраст	18617	19558	19313	19068
мъже	6866	7252	7160	7066
жени	11751	12306	12153	12002

Таблица: Основни демографски събития и показатели за Община Габрово

Показатели	Мерна единица	2010	2011	2012	2013
Сключени бракове	Брой	176	136	125	127
Бракоразводи	Брой	107	102	145	101
Живородени	Брой	530	514	432	434
мъже	Брой	262	273	225	208
жени	Брой	268	241	207	226
Починали	Брой	1027	1057	1069	1059
мъже	Брой	533	524	546	559
жени	Брой	494	533	523	500

Починали деца под 1 година	Брой	4	7	4	6
момчета	Брой	-	6	2	4
момичета	Брой	4	1	2	2
Естествен прираст	Брой	-497	-543	-637	-625
мъже	Брой	-271	-251	-321	-351
жени	Брой	-226	-292	-316	-274
Възrastови съотношения					
0 - 14/15 - 64	%	16,8	16,4	16,6	17,1
65+/15 - 64	%	32,1	36,1	37,6	39,3
0 - 14, 65+/15 - 64	%	48,9	52,5	54,2	56,5
65+/0 - 14	%	190,6	220,2	225,7	229,9
60 - 64/15 - 19	%	211,6	227,5	228,8	239,7

Изводи за населението:

- постоянен отрицателен прираст и намаляване общия брой на населението от общината;
- тенденция към снижаване средната продължителност на живот;
- застаряване на населението;
- увеличаване заболяемостта сред населението в трудоспособна възраст;
- тенденция към повишаване на общата смъртност.

15. СОЦИАЛНО – ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

Община Габрово е една от общините в Р. България с богат опит и традиции в развитието на индустрията. През последните години общинската икономика следва тенденциите валидни на макроикономическо равнище, които бележат значително нарастване дела на частния сектор спрямо обществения като брой предприятия и фирми в нефинансовата сфера.

- **Средно-годишен доход на човек от населението, сравнение със средното за страната**

Териториално статистическо бюро-Север не разполага с данни за средно-годишен доход на човек от населението на община Габрово. Информацията единствено е обобщена на ниво област и данните на могат да бъдат използвани за целите на Програма околна среда на Община Габрово.

- **Подходна диференциация**

Териториално статистическо бюро-Север не разполага с данни за наети лица по трудово или служебно правоотношение в община Габрово (среден годишен брой) Информацията единствено е обобщена на ниво област и данните на могат да бъдат използвани за целите на Програма околна среда на Община Габрово.

- **Размер на средната работна заплата**

Териториално статистическо бюро-Север не разполага с данни за размер на средната работна заплата за община Габрово (в лева). Информацията единствено е обобщена на ниво област и данните на могат да бъдат използвани за целите на Програма околна среда на Община Габрово.

- **Заетост**

По данни на Териториално статистическо бюро-Север наети и заети лица в община Габрово се установява, че има разлика в броя на служителите през годините, които са били наети. Този процесът е динамичен и се влияе от търсенето и предлагането на работни места.

Таблица: Наети и заети лица в община Габрово по години

Години	Наети лица ²	Заети лица ^{1,2}
2010	17552	20476
2011	18081	20976
2012	18143	20947
2013	17840	20688
2014	17186	19817

1. В групата на зетите лица се включват лицата, работещи срещу заплащане в пари или в натура; лицата, които управляват собствено предприятие, фирма или стопанство, или извършват самостоятелно друга работа, за която получават доход; лицата, работещи без заплащане във фирми, предприятия, стопанства на родствени лица, членове на техните домакинства. 2. Данните са изчислени в еквивалент на пълна заетост

Основни фактори, които ще определят растежа на местната икономика са търсенето на пазар и инвестициите в местната икономика и туризъм.

В прогнозния период не се очакват съществени промени в структурата на местната икономика. Водещите фирми ще запазят своето място. При осъществяване на предвидените намерения растеж може да се очаква от развитието на текстилната и металообработващата промишленост и туризма.

- **Изводи за връзката между икономическото развитие и опазването на околната среда в община Габрово**

На територията на общината се очаква значителна инвестиционна активност в областта на туризма, която съществено да промени съществуващата икономическа структура.

Съществуващата икономическа структура и динамиката на предвижданите изменения не създават условия за нарушаване на екологичните характеристики в региона. Напротив, разработването и реализацията на залегналите дейности в общинската стратегия за развитие, свързани с разрешаването на екологични проблеми, ще доведат до подобряване качеството на околната среда.

Потенциална заплаха за екологичното равновесие би представлявало хищническото използване на съществуващите на територията на общината природни ресурси – дървета, дивеч, билки, и др. Наличието на сравнително добра законодателна база, както и силната местна власт са гаранция, че такива последици няма да се получат.

II. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ / SWOT-АНАЛИЗ /

Целта на направения SWOT-анализ е да се оцени кои направления на развитие на Община Габрово са най-ефективни от гледна точка “опазването на околната среда”, в кои може да се постигне най-добър успех и хармонично развитие, като се използват нейните силни страни и благоприятните възможности на външната среда, както и чрез преодоляване или намаляване на действието на нейните слаби страни и на външните заплахи.

Един от основните етапи в стратегическото планиране е “анализът на средата”. Изводите от този анализ са важна предпоставка за осъществяване на по-нататъшните стъпки в процеса на стратегическо планиране – SWOT анализ, целеполагането и изготвянето на план за действие. Това наложи те да бъдат изложени в тази част по структуриран начин. Избран бе подходът основните изводи да се групират в две основни части:

- Достижения и силни страни, проблеми и слаби страни
- Възможности и заплахи.

SWOT представлява акроним на вътрешните за общината силни страни (Strengths) и слаби страни (Weaknesses) и външните за общината възможности (Opportunities) и заплахи (Threats). SWOT анализът изхожда от идеята за разделянето на обекта на стратегически анализ от средата, в която той функционира. Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм неговите “силни” и “слаби” страни. Средата, в която функционира обектът на стратегически анализ се диференцира на “възможности” и “заплахи”.

Силни страни: Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава общината. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство на общината;

Слаби страни: Слабите страни представляват ограниченията или недостига на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на общината.

Възможности: Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда на общината. Това са благоприятни за общината потенци, от които тя се възползва или би могла да се възползва;

Заплахи: Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда за общината. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на общината;

Между четирите квадранта съществуват определени зависимости. Връзката между възможностите и силните страни дава представа за лостовете на развитие. Връзката между слабите страни и заплахите формира основните проблеми на развитие. Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете на развитие, а връзката между слабите страни и възможностите извежда ограниченията на развитие. От тази класификация произтичат и условните наименования на различните видове стратегии, за които ще стане дума по късно.

След осъществяване на количествен и качествен анализ на общината /анализ на средата/, се оформя съдържанието на квадрантите на SWOT таблица. От изведените характеристики на обекта и обкръжаващата средата се избират най-важните, които се вписват в съответните квадранти. Този етап съдържа голяма доза творчество, но се опира на направения анализ в предишния етап. В същото време елемент на творчество и интуиция е избора на правилния квадрант за идентифицирания фактор. Практиката показва, че за много от идентифицираните тенденции и фактори стои въпроса в кой от квадрантите да бъде поставен. До голяма степен това зависи и от самата формулировка. Например, наличието на свободна работна сила може да е силна страна, докато високата безработица да е слаба страна; възможността да се развият трудоемки производства да е възможност, а високият процент на трайно безработни да е заплаха. В реалният живот съществуват множество взаимовръзки, които се явяват причини и следствия в зависимост от гледната точка, от делите на анализа и т.н. Поради тази причина едно и също явление може да се разглежда в различни негови проявления.

Най-благоприятната стратегическа позиция е агресивната стратегия. Всеки обект на анализ се стреми да заеме максимална площ в квадранта между силните страни и възможностите. Тази позиция е най-благоприятна и стратегията на развитие трябва да е построена така, че заемащата в нея площ само да се увеличава. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и възможностите може да се нарече концентрираща, защото тя е насочена към използване на съществуващите благоприятни условия за развитие чрез намаляване на слабите страни. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и заплахите може да се нарече защитна, е най-неблагоприятна. Организацията, попаднала в тази позиция трябва да търси възможност за оцеляване и след това да се опита да премине в някой от другите квадранти. Диверсификационната стратегия се определя между силните страни и заплахите. Основната посока на стратегическо развитие при нея е насочена към намаляване или ограничаване на заплахите и при едновременно укрепване на силните страни.

СИЛНИ СТРАНИ
Геостратегически позиции Благоприятно положение спрямо паневропейските транспортни коридори и националното пространство; Габрово е елемент от Мрежата на културните коридори на Югоизточна Европа; Наличие на Технически Университет (ТУ) Габрово. Икономика Традиции в областта на индустрията, която е водещ сектор в икономиката и сравнително висока ефективност на фирмите; Безработицата и заетостта са на по-благоприятни нива от средните за страната; ръст на преките чуждестранни инвестиции. Социално развитие Добри показатели по отношение на смъртността и образователната структура на населението спрямо средните за страната, ниски нива на престъпност; Добре изградена база от обекти на здравеопазването, образованието и социалните услуги; Наличие на традиционни културни обекти и дейности, както и нови успешни събития с добър обществен отзвук; Положителен имидж на града в културно отношение - „Столица на хумора“.

СЛАБИ СТРАНИ
Геостратегически позиции Планински регион с ограничена достъпност от страна на железопътен, воден и въздушен транспорт; Изследователската и развойна дейност в СЦР е на изоставащи равнища спрямо европейските. Икономика По-силен спад на икономиката в сравнение със средния за страната и ограничен брой структуроопределящи фирми; Несъответствия между нуждите на местния бизнес и подготовката на кадрите, завършващи ТУ Габрово. Социално развитие Броя на населението намалява с високи темпове, раждаемостта е ниска, емиграцията е висока, възрастовата структура е влошена; Затруднени условия за развитието и функционирането на гражданския сектор на всички нива; Липса на добър маркетинг и непривлекателен начин на предлагане на традиционните културни събития и дейности, недостатъчна въввлеченост на населението; Липса на разнообразни места за развлечение.

Градска среда

-Изявена идентичност и специфичен градски пейзаж с особено значение на симбиозата на КИН и природния фактор (реката); Емблематични обекти, някои от които от национално значение в рамките на града и неговите околности - Априловска гимназия, АИР „Боженци“, АЕК „Етъра“, ранновизантийска крепост в местността Градището.

- Обитаване - Най-големият град в Балкана.
- Труд - Наличие на обособени индустриални зони с изградена основна инфраструктура.
- Обслужване - Наличие на обществени пространства, някои от които са в много добро състояние(в ЦГЧ).
- Отдых - Наличие на достатъчно площи за отдых - паркове, градини, междублокови пространства.
- Комуникации - Добро състояние на първостепенната улична мрежа и благоприятна градска структура за транспортното обслужване. Техническа инфраструктура
Наличие на надежден водоизточник, изградена ВиК и електропреносна мрежа, както и ПСПВ и ПСОВ; Частично топлоснабдяване на града, Газифициране

Околна среда

Благоприятен микроклимат по отношение на екстремните климатични явления и задоволително качество на атмосферния въздух с положителна роля на реките; Изпълнение на проекти, водещи до подобряване състоянието на повърхностните и подземните води и по- добро управление на отпадъците

Градска среда

Физическо състояние на обектите на културното наследство

Обитаване - Висока гъстота на обитаване, разнородна жизнена среда, неблагоприятно смесване на обитаването с чисто производствени функции и затруднен достъп в някои квартали; Наличие на необитаеми жилища и значителен брой сгради с недобри конструктивни и/или енергийни характеристики .

Труд - Наличие на голям брой индустриални терени в упадък.

Обслужване - Недостатъчно развити или неблагоустроени вторични центрове и общински пазари.

Отдых - Наличие на занемарени и неподдържани елементи на зелената система от общоградско и локално значение и неизползван потенциал на реките.

Комуникации - Недоизградена транспортно-комуникационна инфраструктура; подвижния състав и неефективен вътрешноградски масов обществен пътнически транспорт (МОПТ).

Околна среда

Голям дял на емисиите от битово отопление и транспорт; Наличие на точкови и дифузни източници на замърсяване на р. Янтра; Наличие на множество свлачища и нарушение на акустичната среда; Силна ресурсна и енергийна зависимост и ниска ефективност в потреблението.

Управление Проактивно местно самоуправление с множество постигнати успехи и осъществени пилотни инициативи; Развит капацитет за кандидатстване по програми на ЕС и други, много от които в подкрепа на образователната инфраструктура и внедряване на мерки за ЕЕ, подобряване на градската среда; Значителна част от територията е покрита от актуални ПУП.	Управление Недостатъчно собствени приходи и средства; Липса на кадастрална карта за части от територията на общината.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
Геостратегически позиции Интензивно развитие на елементите на транс-европейската транспортна мрежа (TEN-T) - автомагистрала Хемус, Тунел под Шипка и Западен обход; Развитие на иновационен регионален клъстер. Икономика Развитие на комплексен туристически продукт на базата на доброто съчетание на антропогенни и природни ресурси; Пълноценна подкрепа на малкия и среден бизнес и развитие на икономически дейности с висока добавена стойност; потребност от въвеждане на нови/иновативни продукти и услуги; Запазване и развитие на традиционните за общината сектори; Установяване на регионални партньорства и сътрудничества на местната власт и бизнеса; По-ефективно използване на трудовия потенциал на населението.	Геостратегически позиции Забавени темпове на развитие на транзитните пътища и TEN-T в следващите пет години; Значително спадане на интереса за обучение в ТУ Габрово поради засилената конкуренция на ВУЗ в ЕС и страната. Икономика Продължителна икономическа криза и свиване на стопанските дейности; Намаляване броя на малките и средни предприятия и от там негативно влияние върху заетостта; намаляване броя на големите, структуроопределящи фирми; Неконкурентноспособност на местната икономика в по-широк регионален план; недостатъчна финансова децентрализация на местната власт.

Социално развитие

Благоприятно демографско развитие; Утвърждаване на Габрово като образователен център и създаване на условия за пълноценна реализация; Интерактивно промотиране на културните събития и дейности; Обогаляване на културната инфраструктура с нови елементи. Градска среда

- Културната идентичност като приобщаващ фактор и много добър потенциал в специфични сектори - индустриална археология.

- Обитаване - Възможност за провеждане на жилищна политика и усвояване на съществуващи резерви;

- Труд - Механизми за компенсиране и конверсия на производствени терени в упадък.

- Обслужване - Доразвитие и оживяване на вторичните центрове.

- Отдых - Потенциал за изграждане на зелени коридори по протежение на река Янтра и притоците ѝ и цялостно обвързване елементите на зелената инфраструктура; Увеличаване на възможностите за физическа активност на всички възрасти.

- Комуникации - Изграждане на Източния обход и нови напречни връзки; Увеличаване използваемостта на обществения транспорт чрез по-ефективни и привлекателни услуги.

Техническа инфраструктура

Успешно изпълнение на проекта за Водния цикъл и изграждане на газопреносна мрежа на града.

Социално развитие

Намаляване и застаряване на населението и работната сила и продължаваща емиграция на младежта; Недостойно заплащане и ниски доходи; Неактивен граждански сектор.

Градска среда

- Обезличаване на идентичност, загуба на културни следи, изчезване на обекти на недвижимото културно наследство.

- Обитаване - Задълбочаваща се амортизация на сградния фонд и нарастване броя на опасните сгради.

- Труд - Невъзможност за изработване и прилагане на механизъм за обновяване на индустриалния фонд.

- Обслужване - Намаляване ролята на вторичните градски центрове.

- Отдых - Неизползваеми елементи на зелената система от локално и общоградско значение с риск от превръщането им в опасни места.

- Комуникации - Дискредитиране на обществения градски транспорт и увеличаване на зависимостта от личния автомобил, респективно задълбочаване на проблемите с паркирането в с най-голяма гъстота на обитаване и задръствания по „тесните" места.

Техническа инфраструктура

Все още има необходимост от доизграждане на техн. инфраструктура (основно ВиК мрежи) в останалите квартали, необхванати от Водния цикъл

Околна среда Намаляване на въглеродните емисии и увеличаване на ресурсната и енергийна независимост чрез: развитие на еколого-съобразен транспорт (велосипедна мрежа), работещ модел за средно и дребно мащабна ко-генерация, внедряване на хибридни ВЕИ в градската среда, развитие на градско и крайградско земеделие, местна политика за намаляване (вкл. домашно компостиране), повторна употреба (вкл. развитие на солидарни хранителни кооперативи) и рециклиране (вкл. стимули за разделяне) на отпадъците; Внедряване на шумозащитни мерки. Управление Ефективно планиране и усвояване на средствата от ЕС в следващия програмен период; Привличане на допълнителни средства в подкрепа на местната политика и „развързване“ на ефективни механизми за ПЧП и др.	Околна среда Увеличена зависимост от твърди и фосилни горива за отопление и транспорт; Незначителен брой санирани жилищни сгради; Периодично нанасяне на големи щети от рискови природни явления (наводнения и свлачища), причинени както от екстремни климатични явления, така и от влошен дренаж и увеличаване на „запечатаните“ почви. Управление Липсата на реформи за децентрализация към местното самоуправление; Асинхрон между стратегическите и устройствени документи.
--	--

Резултатите от SWOT-анализа позволяват по-точно формулиране на приоритетите и целите за подобряване състоянието на околната среда в община Габрово, както и направата на периодична оценка на позицията на Общинска администрация - Габрово и предприемането на мерки (дейности) за коригиране на нейното състояние. Между елементите на този анализ има отделни полезни взаимосвързки, които разкриват потенциала или проблемите, които стоят на преден план за разрешаване.

III. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА В ОБЩИНАТА

Община Габрово – зелена и иновативна, отворена към хората, с благоприятна среда за бизнес и инвестиции.

За постигане на достоен стандарт на живот, съвременна инфраструктура, привлекателна жизнена среда, атрактивни условия за образование, бизнес и инвестиции, град с богат културен календар, туристически атракции и не на последно място висока степен на социална чувствителност, и толерантност.

IV. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

1. Генерална стратегическа цел

Провеждане на активни политики за превръщане на Габрово в модерна европейска община, отличаваща се с целенасочени усилия за инвестиране в интелигентен, устойчив, приобщаващ и териториално балансиращ икономически растеж.

Община Габрово си поставя цели в областта на околната среда, които с реализацията на настоящата Програма през периода на нейното действие (2016г. – 2020г.) да бъдат осъществени.

2. Специфични стратегически цели

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: ПОДДЪРЖАНЕ КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ

Развитие на транспортната инфраструктура и модернизиране на обществения транспорт с цел повишаване на мобилността.

Подкрепа и създаване на условия за развитие на техническа и екологична инфраструктура в община Габрово.

Подобряване на материално-техническата база и внедряване на мерки за ЕЕ в публичната инфраструктура.

Въвеждане на екологични и ресурсно-ефективни подходи за утвърждаване на община Габрово като "зелена община".

Развитие на "зелена икономика" чрез повишаване на ЕЕ на производствени сгради и оборудване.

Повишаване енергийната ефективност и внедряване на ВЕИ в обществени и жилищни сгради на територията на община Габрово.

Възстановяване, осъвременяване и социализиране на публични пространства (в т.ч. елементи на зелената система) и не функциониращи обществени обекти на територията на община Габрово.

Поддържане и изграждане на привлекателна, достъпна и безопасна жизнена среда.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: СЪВРЕМЕНЕН СТАНДАРТ НА ЖИВОТ ЧРЕЗ ПОДОБРЯВАНЕ НА ВИК ИНФРАСТРУКТУРАТА

Осигуряване на жителите, гостите и предприятията в Община Габрово необходимото количество и качество на вода.

Формиране на съзнание и интерес за икономии на водни ресурси.

Запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА

Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците

Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци

Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране на отпадъците

Екологосъобразно обезвреждане на отпадъците

Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци

Правно регулиране на управлението на отпадъците и ускоряване прилагането на законодателството и политиката в областта

Осигуряване на достатъчни и надеждни данни за отпадъците

Укрепване на административния капацитет за управлението на отпадъците

Увеличаване на инвестициите в сектора и прилагане на принципите "отговорност на производителя" и "замърсителят плаща"

Участие на обществеността

Управление на специфични потоци отпадъци

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4: ОПАЗВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ, ГОРИТЕ, ЛОВНИТЕ ВИДОВЕ И ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА И СЪЗДАВАНЕ НА УСЛОВИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЕКОТУРИЗЪМ

Опазване, възстановяване и поддържане на високото биологичното и ландшафтно разнообразие, характерно за община Габрово.

Изграждане имидж на община Габрово като "зелена община" чрез въвеждане на агроекологични практики и прилагане на концепцията за екосистемните услуги.

Управление на риска от природни бедствия и активна политика за ограничаване на негативното въздействие от глобалните промени на климата.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 5: РАБОТА С ОБЩЕСТВЕННОСТТА ЗА ПОВИШАВАНЕ НА НЕЙНОТО УЧАСТИЕ И АНГАЖИРАНOST ЗА РЕШАВАНЕ НА ПРОБЛЕМИТЕ СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА В УСЛОВИЯТА НА ОГРАНИЧЕНИ РЕСУРСИ

Повишаване на обществената култура и съзнанието по проблемите на околната среда

Привличане на обществеността в процеса на вземане на решения

Програмата е динамичен и отворен документ. Тя ще бъде периодично допълвана съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателството и други фактори със стратегическо значение.

3. Приоритети

Подобряване на инфраструктурната свързаност в община Габрово и доразвитие на системите за опазване на околната среда на принципа на ресурсната ефективност.

Провеждане на активна политика от Община Габрово за устойчива енергия и намаляване на въглеродния отпечатък.

Обновяване и благоустрояване на жизнената среда.

Опазване, възстановяване и поддържане на биологичното и ландшафтното разнообразие. Управление на риска от природни бедствия.

V. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ И ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: ПОДДЪРЖАНЕ КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ

№	Дейност	Задачи	Отговорник	Начален и краен срок	Източници на финансиране	Необходим и средства лв.	Ефект
1.	Развитие на транспортната инфраструктура и модернизиране на общественя транспорт с цел повишаване на мобилността.	Реализиране на проект: “Интегриран градски транспорт на гр. Габрово- етап 1“	Община Габрово	2016г.-2020г.	ОПРР 2014-2020, Община Г-во	13 500 000	Екологосъобразно потребление на енергия.
2	Подкрепа и създаване на условия за развитие на техническа и екологична инфраструктура в община Габрово.	Реализиране на проект: „Габрово-инвестиции за изграждане на съвременна градска среда“	Община Габрово	2016г.-2019г.	ОПРР 2014-2020, Община Г-во	11 162 347	Намаляване на емисиите на вредни газове изпускани в атмосферата
3	Газификация с природен газ	Газификация	Ситигаз	2016г.-2020г.	Частни-инвестиции	Стойността ще се установи с разработката на проектите	Намаляване на емисиите на вредни газове изпускани в атмосферата

Програма за опазване на околната среда на Община Габрово, с период на действие 2016-2020г.

4	Подобряване на материално-техническата база и внедряване на мерки за ЕЕ в публичната инфраструктура.	Реализиране на проект: Дом на културата „Емануил Манолов“	Община Габрово	2017-2020	ОПРР 2014-2020, Община Г-во	6 681 180	Намаляване на емисиите на вредни газове изпускани в атмосферата
5	Повишаване енергийната ефективност и внедряване на ВЕИ в обществени сгради на територията на община Габрово.	Реализиране на проект: „Инвестиции в съвременна образователна инфраструктура в община Габрово“	Община Габрово	2016-2019	ОПРР 2014-2020, Община Г-во	4 704 666	Намаляване на емисиите на вредни газове изпускани в атмосферата
6	Въвеждане на екологични и ресурсно-ефективни подходи за утвърждаване на община Габрово като "зелена община".	Реализиране на проект: „Цветен град“ (Партньор Община Тун Швейцария)	Община Габрово	2014г.-2017г.	Българо-швейцарска програма за сътрудничество, Община Габрово Община Тун	438 947	Намаляване на праха и газовете от транспорта

**СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: СЪВРЕМЕНЕН СТАНДАРТ НА ЖИВОТ ЧРЕЗ ПОДОБРЯВАНЕ НА ВИК
ИНФРАСТРУКТУРАТА, съгласно бизнес плана на ВиК - Габрово**

№	Дейност	Задачи	Отговорник	Начален и краен срок	Източници на финансиране	Необходими средства лв.	Ефект
1	Водоеми и речни водохващания	Рехабилитация на водохващания „Козя река“, „Страшка река“, „Белилска река“, „Сапатовец“	ВиК Габрово	2017-2020	ВиК Габрово	12000	Осигуряване на необходимите количества и качество на вода
2	Сондажи и каптажи	Рехабилитация на каптажи „Соколски манастир“, „Потока“	ВиК Габрово	2019-2020	ВиК Габрово	2000	Осигуряване на необходимите количества и качество на вода
3	Довеждащи съоръжения	Реконструкция външен водопровод за група села Габрово – Гъбене; ПС Тончевци; водопровод Сок. Манастир - кв. Етъра; водопровод НВ Малини – кв. Недевци	ВиК Габрово	2017-2020	ВиК Габрово	477000	Осигуряване на необходимите количества и качество на вода
4	Пречиствателни станции за питейни води	Сгради, съоръжения, оборудване – ПСПВ К.Могила и Малуша	ВиК Габрово	2017-2020	ВиК Габрово	12000	Осигуряване на необходимите количества и качество на вода

Програма за опазване на околната среда на Община Габрово, с период на действие 2016-2020г.

5	Резервоари	НВ Балани, НВ Генчовци, НВ Стоевци, НВ Врабци, НВ Трънито, НВ Костенковци	ВиК Габрово	2017-2020	ВиК Габрово	11000	Осигуряване на необходимите количества и качество на вода
6	Помпени станции - СМР	ПС Чириковец, ПС Жълтеш, ПС Недевци, ПС Здравковец	ВиК Габрово	2018-2020	ВиК Габрово	15000	Осигуряване на необходимите количества и качество на вода
7	Рехабилитация и разширяване на водопроводната мрежа над 10 м	Реконструкция на водопроводи : ВВМ - с.Драгановци, ВВМ малки населени места, улици гр.Габрово	ВиК Габрово	2017-2020	ВиК Габрово	465000	Осигуряване на необходимите количества и качество на вода
8	Рехабилитация и разширяване на канализационна мрежа над 10 м	Рехабилитация канална мрежа улици гр.Габрово	ВиК Габрово	2017-2020	ВиК Габрово	93000	Подобряване на канализационна система
9	Сградни канализационни отклонения	Сградни канализационни отклонения	ВиК Габрово	2017-2020	ВиК Габрово	20000	Подобряване на канализационна система

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА

№	Дейност	Задачи	Отговорник	Начален и краен срок	Източници на финансиране	Необходими средства лв.	Ефект
1.	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторната им употреба.	1.Запознаване на потребителите с възможностите за ползване на електронни услуги, предоставяни от Община Габрово, чрез провеждането на информационни кампании.	Община Габрово	2016г-2020г	-	-	Предотвратяване образуването на отпадъци
		2.Увеличаване на броя предоставяни е-услуги или изготвяне на електронни регистри, достъпни за населението на общината	Община Габрово	2016г. 2020г.	Община Габрово, Оперативна Програма „Добро управление“	100000	Предотвратяване образуването на отпадъци от хартия
		3.Насърчаване на домашното компостиране чрез извършване на кампании, разширяване на обхвата на вече реализираната система за домашно компостиране, разпространяване на	Община Габрово ОП Благоустрояване	2016г. 2020г.	Община Габрово, ОП „Околна среда“, възстановени отчисления по чл. 64 от ЗУО	74000	Предотвратяване образуването на биоотпадъци

Програма за опазване на околната среда на Община Габрово, с период на действие 2016-2020г.

		наръчник за домашно компостиране.					
2.	Увеличаване на количествата на рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване и предотвратяване на риска от депонирането им.	1.Изграждане на площадка за безвъзмездно приемане на разделно събрани отпадъци от домакинствата, вкл. опасни и едрогабаритни отпадъци, с център за поправка и обновяване на мебели, уреди и други подлежащи на поправка продукти	Община Габрово	2016г 2020г	ОПОС, публично-частно партньорство и други финансови инструменти	4000000	Достигане на целите за подготовка и повторна употреба и за рециклиране на битови отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло.
		2.Проучване на възможности за предаване за оползотворяване на различни видове отпадъчни потоци и внедряване на нови системи за събирането им на територията на общината	Община Габрово, лица, притежаващи разрешително за дейности с отпадъци	2016г. 2020г.	-	-	
		3. Периодично извършване на проучване за морфологичния състав на отпадъците.	Община Габрово РДНО-Г-во	2016г.- 2020г.	Община Габрово	9 000 лв.	

Програма за опазване на околната среда на Община Габрово, с период на действие 2016-2020г.

		4. Отделяне на потока биоразградими отпадъци от ресторанти, заведения за обществено хранене, кухни, пазари и магазини за плодове и зеленчуци	Община Габрово ОП Благоустрояване	2016г.- 2020г.	-	-	Достигане на целите и изискванията за биоразградимите отпадъци в т.ч. за биоотпадъците
		5. Проучване на нуждите от разполагане на допълнителни съдове за биоразградими отпадъци и закупуване на такива.	Община Габрово ОП Благоустрояване	2016г2020г	Община Габрово, Възстановени отчисления по чл. 64 от ЗУО	20 000 лв.	
		6.Оптимизиране на процеса на аеробно третиране на биоразградимите отпадъци чрез инвестиции в техника, подобряване на технологичните процеси, осигуряване на условия за мониторинг на параметрите на процеса и др.	Община Габрово, РДНО-Г-во	2017г. 2020г.	ОПОС, ПУДООС, Община Габрово	800 000 лв.	
		7. Разполагане на съоръжения за третиране на	Община Габрово, РДНО-Г-во	2016г.- 2020г.	ПУДООС ОП „Околна среда“ Община Габрово	600 000 лв.	

Програма за опазване на околната среда на Община Габрово, с период на действие 2016-2020г.

		строителни отпадъци			Фирми		строителните отпадъци и отпадъци от разтушаването на сгради
		8. Създаване на система за събиране на строителни отпадъци от домакинствата	Община Габрово, ОП Благоустройство	2016г. 2020г.	-	-	
		9. Сключване на договор за събиране на отпадъци от опаковки с включени в него цели за рециклиране и разполагане на съдове за отпадъци от опаковки	Община Габрово	2016г. 2020г.	Организация по оползотворяване	-	Достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО
		10. Проучване на интереса на организации по оползотворяване или лица, притежаващи разрешителни за дейности с отпадъци за организиране на системи за събиране на МРО извън реализираните вече системи	Община Габрово	2016г. 2020г.	-	-	
		11. Промяна в начина на определяне на такса битови отпадъци, възможно най-пряко свързано с	Община Габрово	2016г.- 2020г.	-	-	

Програма за опазване на околната среда на Община Габрово, с период на действие 2016-2020г.

		количеството изхвърлени отпадъци и основаваща се на принципа „замърсителя плаща“					
3.	Повишаване на капацитета на администрацията на Община Габрово по управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда.	1. Актуализиране на общинска наредба за управление на отпадъците в съответствие с изискванията на ЗУО	Община Габрово	2016-2020г	-	-	Подобряване на капацитета на Община Габрово за управление на отпадъците и подобряване на качеството на информацията, подпомагаща вземането на информирани управленски решения.
		2. Внедряване на информационна система за управление на отпадъците в Община Габрово.	Община Габрово	2016г. - 2020г.	-	-	
		3. Създаване и поддържане от на електронни регистри за обекти, които подлежат на контрол по управление на отпадъците.	Община Габрово	2016г.- 2020г.	-	-	

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4: ОПАЗВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ, ГОРИТЕ, ЛОВНИТЕ ВИДОВЕ И ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА И СЪЗДАВАНЕ НА УСЛОВИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЕКОТУРИЗЪМ

№	Дейност	Задача	Отговорник	Срок	Източници на финансиране	Необходими средства лв.	Ефект
	1	2	3	4	5	6	7
1.	Управление на защитените територии	Разработване на план за управление на парк „Българка“	Дирекция на природен парк “Българка “. В съответствие с отговорностите по Закона за защитените територии	2016г.-2020г.	ОП “Околна среда”	-	Предотвратяване на замърсяването и увреждането на защитените територии, които са обект на засилен туристически интерес
2.	Програма за развитие на туризма на територията на Община Габрово	приоритет 1: Промотиране на туристическа дестинация "Габрово“	ТИЦ	2016-2020	Община Габрово	120000	Повишаване на туристическия интерес към региона
		приоритет 2: Изграждане на нова и поддържане на съществуващата техническа и туристическа инфраструктура	ТИЦ	2016-2020	Община Габрово	10000	Повишаване на туристическия интерес към региона

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 5: РАБОТА С ОБЩЕСТВЕННОСТТА ЗА ПОВИШАВАНЕ НА НЕЙНОТО УЧАСТИЕ И АНГАЖИРАНост ЗА РЕШАВАНЕ НА ПРОБЛЕМИТЕ СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА В УСЛОВИЯТА НА ОГРАНИЧЕНИ РЕСУРСИ

№	Дейност	Задача	Отговорник	Срок	Източник на финансиране	Необходим и средства лв.	Ефект
	1	2	3	4	6	7	
1.	Повишаване на обществената култура и съзнанието по проблемите на околната среда	Информационна кампания относно нормативната уредба в областта на опазване на околната среда	Община Габрово	2016г.-2020г.	Община Габрово	-	Повишаване на общественото съзнание и екологичната култура на населението
2.	Привличане на обществеността в процеса на вземане на решения	Участие на обществеността в обсъждане на важни екологични теми	Община Габрово	2016г.-2020г.	Община Габрово	-	
3	Кампании общоградско пролетно почистване	Участие на обществеността в общоградско пролетно почистване	Община Габрово	2016г.-2020г.	Община Габрово	4000	
4	Информационни кампании за ползите и превенцията в опазването на околната среда	Запознаване на обществеността с Информационни кампании за ползите и превенцията в опазването на околната среда	Община Габрово	2016г.-2020г.	Община Габрово	-	

VII. ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ПРОГРАМАТА

Неразделна част от общинската Програма за опазване на околната среда са програмите за Управление на отпадъците, Актуални мерки за поддържане в норма показателите за качество на атмосферния въздух и Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на Община Габрово, като всички под програми са с период на действие 2016 – 2020 г.

1. **Програма за управление на отпадъците**, с период на действие 2016-2020г.
2. **Актуални мерките за поддържане в норма показателите за качество на атмосферния въздух**, които ще прилага за периода 2016-2020г.
3. **Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на Община Габрово**, разработена в изпълнение на чл. 26, ал.1 и 2 от Закона за почвите.